INDEX RHETORICVS ET ORATORIUS,

Scholis &, inſtitutioni tenerioris ætatis accommodatus.

cui adjiciuntur

FORMVLÆ ORATORIÆ; ET INDEX POETICVS.

Operâ & ſtudio THOMÆ FARNABII.

EDITIO TERTIA, AVCTIOR ET EMENDATIOR.

Senec. 64. Epiſt.

Etſi omnia à veteribus inventa eſſent; hoc tamen ſemper novum erit, uſus & inventorum ab aliis ſcientia & diſpoſitio.

LONDINI,

Ex aſſignatione THOMÆ FARNABII excuſum Typis *I. L.* Impenſis *Ph. Stephani* & *Ch. Meredith*. Sub Leone aureo in Cœmeterio *Paulino*.

M. DC. XL.

Summa Privilegii.

REgiæ Majeſtatis authoritate cautum eſt, ne quis in regnis ſuis Magnæ Britanniæ & Hiberniæ imprimat, aut alibi impreſſa in hæc regna importet aut divendat Iuvenalis & Perſii Satyras, Senecæ Tragœdias, Martialis Epigrammata, Lucani Pharſaliam, Virgilii opera, notis admarginalibus à Thoma Farnabio illuſtrata; nec non Phraſes inſigniores, Indicem Rhetoricum, Epigrammata Selecta Græco-latina, ab eodem edita, aut edenda; idque ad terminum viginti & unius annorum ſub pœnâ publicationis Librorum, & mulctæ in Regio diplomate ulteriùs expreſſæ, ſi quis ſecùs fecerit abſque authoris permiſſu. Cal. Octobris. M. DC. XXXIII.

Illustrissimo Viro

Dominico Molino

Senatori Veneto.

MAturiùs sollicitare Gratias, feliciùs ciere Musas jamdudum oportuisse me sensi: & debui certè, tam gratis invitamentorum, tam Musæis iterarum beneficiis, neque privatis tantum iis, ab Ex^tia Tua toties cohonestatus. Sed & has invitas funestasse, & illas præcipites traduxisse me vereor, qui Virum in excelsissima Virtutum & Honorum arce extra omnem ingenii aleam positum, à summo prudentissimæ Eloquentiæ fastigio in ludi hujus Rhetorici pulverem, nec eruditum satis, devocare ausus sim. Cujus ex præceptis, si, ut fabricæ hujus vestibula

honeſta eſſent adituſque il
luſtres, iniquam Nomini
Tui rationem habuiſſe viſu
fuero: Tu pro ſingulari Tu
Humanitate veniam indul
ge, ut ſi gratiam, quam indi
piſci volueram, aſſequi neu
tiquam liceat, offenſam ta
men eluctari detur. Quòd ſi
inter lemniſcatas illas Tib
à tot claris ingeniis, Italis
Gallis, Belgis delatas lau
ros, & noſtras haſce Helico
ne procul ſub Arctoo ſidere
natas ederas non dedigna
tus ſerpere patiaris; ad ube
rioris gratiæ ſpem ales te
nuem utcunque muſam il
lius, qui eſt, erit uſque

Excellentiæ Tuæ
ſervus humillimus

THO. FARNABIUS.

Ad Lectores.

VErnulam è famulitio Rhetorico Troposchematologum ante annos viginti manu emiseram. Rudi quidem illum versu conditum, inconcinnum, fateor, & incomptum. Sed in quem, postquam publicum indeptus obtinuerat, iamque in precio esse & lucelli aliquantulum spondere cœperat, involavit plagiarius quidam, eúmque, sub nullius nomine aut patrocinio errantem, in servitutem asseruit, suæque adscripsit familiæ, non cessurus ipsi patrono peculium suum in libertatem secundùm vindicias postulanti. Cuius editionem ut anteverterem, & frustratui haberem, videbam mi-

hi properandum. Consilium itaq; tanquam gladiator in arenâ cepi & temerè vel sic non pauca immutavi, alia quædam ejusdem generis adieci, quæ olim à me congesta recensui, ex patribus maiorum minorúmque in hac arte gentium Aristotele, Hermogene, Sopatro, Dionysio Halicarnassensi, Demetrio Phalereo, Menandro, Aristide, Apsino, Longino, Theone, Aphthonio, aliisq; Rhetoribus & Sophistis Græcis, tum Cicerone inprimis & Fabio Quintiliano, necnon Martiano Capellâ, Curio Fortunatiano, Mario Victorino, Sulp. Victore, Emporio, Aur. Augustino, Ruffino, G. Trapezuntio, P. Ramo, L. Vive, Cypriano Soare, Iul. Cæs. Scaligero, Sturmio, Strebæo, Keckermanno, Alstedio, N. Caussino, I. Ger. Vossio, Andrea Valladere, aliisq; innumeris. A quorum institutionibus sicubi recesserit hoc compendium; si in genere Iudiciali, Inventione, Dispositione

positione parcior visus fuero pressiorq́;; scient juxta mecum eruditi non sine causſa & ratione id factum: immutare quippe Oratoriæ scenam, in alio nos foro litigare, exoleviſſe cauſſas forenſes, quibus olim ſtudebant & præparabantur juvenes; Demonſtrativas & Suaſorias delegari pueris, quibus inſtituendis hæc qualiacunque præcepta ſunt accommodata. Proinde iis elaborandum diligentiùs in Elocutione & ejus partibus, propterea quòd invenire & collocare ſententias, proprium ſit ingenii magis & prudentiæ quàm artis. Si ergo in præceptis de verborum delectu habendo, compoſitione, periodo, ornatu, ſtylo formando, acuendo, exercendo, fuſior, prolixiórque fuerim, agnoſcent conſilium meum viri diſerti; cui expediendo, ſi haudquaquam par ceſſerit facultas, ignoſſent candidi. Nam quod ogganniunt Lucummones inepti, inquientes: Quid loqueris nobis de præ-

ceptis artis & ſtylo? Nos non curamus ut puer cõſumat tam multum laborem & tempus, diſcere Linguam beſtiæ, neque legere profanos autores & poëtas qui fuerunt deſtructio multorum hominũ. Erit ſufficienter aptus ire ad Vniverſitatem, ſi poteſt mediocriter intelligere Latinè, et loqui congruè: *ſecurus unicè nil moror quid dicant, quid ſentiant (dicunt tamen ut plurimùm contrà quam ſentiunt, ultra quàm intelligunt) malevoli iſti ignarures, buccones maledici, qui inertiæ ſuæ velum ſanctimoniæ obtendentes, autoritatis ſuæ, ſi Diis placet, faſcibus ſcientiarum turbam ſummovent; artes omnes, tanquam profanas, atque ſimplici, quam profitentur, ſinceritati officientes, à ſacris ſuis arcent. Et quia vulpibus hiſce candam, fugæ clavum, corporis ornamentum decurtaverit propriæ ſtupiditatis, inopiæ, aut pravitatis laqueus: cæteris etiam perſuaſum*

eant,

eunt, oneri hanc esse iis & impedimento. Verùm enimvero ita demum rem suam sartam tectam volunt, si quod ex pelle Theologicâ desit, è cauda Pædagogicâ assuant. Memini, me puero multis adeò per transitorium hoc docendi forum patuisse iter ad sacra illa penetralia. Iam verò, inverso rerum ordine & in Mandrabuli, quod dicitur, morem, præposteri & retrogradi cedunt. Namque ubi jam in Academia plus satis morati fuerint, ibique annorum potius progressu, quàm animorum profectu stadia & spatia confecerint Milones isti, fidemq; fecerint proverbio; Posse eum ferre bovem, qui vitulum tulerit: *Inde jam vel furcillis ejecti, vel nauseantis quasi matris vomitu exputi, mox etiam & Ecclesiæ futuri propudia & rejicula, Sacris se sacramento obligant; quibus tamen se postmodo indignos, impares & ineptos fatentur. Sive enim infirmitatis suæ de-*

deterriti conſcientiâ; ſive exhauſtâ quam aliunde utendam ſumpſerant ſupellectile, ſive quòd iis ex animi ſui ſententiâ non cedat promotio, aut amplioris alibi fulgeat lucelli ſpes: ſtivæ ſacræ, cui manum admoverant, renunciant, & poſt terga reſpiciunt. Quorum alii tanquam ἀμφίβια terrâ & aquâ alternis victitant, culeo ſanè digni puericidæ, qui dividunt operas, quarum alterutra totum poſcit hominem: alii prorſus deficiunt ab equis, ut aiunt, -- Dionyſii, qui ſe impares regendis viris experti transferunt ad imperium puerorum. Sed & iuſtum videri laborat defectum, cauſſáſque irreligioſæ religioni invenit eorum ὑπόκρισις. Dii melius, quàm ut illa ſit hæc Rhetorica Actio! Non eſt. Imò nec Contemplatio quidem: ſed Factio & vera Diſſimulatio: quâ ſe inſinuant mulierculis, quibus ſe viros approbant, & cerdonibus, quibus cœperunt eſſe in precio & verendi:

verendi: deinde libidine quadam nativâ, & suâ, calumniandi, iacto hoc fundamento artis pessimæ, quam solam callent optimè; Ne cujus famæ parcant; fore enim ut, quamvis consolidetur vulnus, maneat cicatrix; *nullius sibi meriti aut virtutis conscii, ex censurâ quam sibi assumunt homines moribus improbi, studiorum rudes, literarum profani, expertes artium nisi sordidarum, audent de rerum summâ, & in quâ ipse felicitatis articulus, & rectè vivendi cardo vertitur, iuventutis nimirum educatione decernere & præscribere. Iamq; in viros literatos, qui, dum publicum in privato agunt, de re publicâ & literariâ merentur optimè, scholarum moderatores, clandestinæ calumniæ tragulam adornant, eorúmq; famam depeculatum eunt. Hunc tumidum nuncupant Pœdantium, protervâ insolentem adolescentiâ, neque eum cuius gravitas ferociores à licen-*

tia

nià deterreat; illum annis provectiorem & locupletiorem, quàm qui laborem hunc ferre possit, aut etiam velit: Hunc supercilio tristi severum causantur, vultu tetrico austerum, esse suis terrori & odio; illum dissolutâ comitate futurum discentibus contemptui & exemplo malo: hunc insimulant eruditionis parum probatæ; illum religionis suspectæ. Deinde ubi vident graphici isti Sycophantæ se clancularijs susurris detraxisse aliquid de aliorum famâ, veneno huic aliquid de suo latice admiscent: operam pollicentur suam festivi & meraco scientiæ juxta atq; sanctitatis incocti succo, artem venditant suam. Heu docentium impia, discentium misera conditio! ubi, dum foventur custodes isti à doctrina simul & pietate alieni, Et succus pecori, & lac subducitur agnis.

Sed modus sit. Neque enim è dignitate Artis aut Eloquentiæ est,

iram

iram utcunque juſtam diſtringere in pecudes inertes, animalia ſpurca, ſacerrima capita: quorum nequitiâ tamen nihil iniquius, quorum imperitiâ nihil impudentius, quorum ignorantiâ nihil arrogantius. Neque ſi falſarios iſtos duces, hæreſeos ſuæ convictos, in gyrum doctrinæ ducere poſſet recta Ratio, velit tamen rude vulgus ſupra ſe ſapere & injuriæ ſuæ litare: quin malit ſibi os oblini & naſo ſuſpenſos inſtar urſorum trahi, quàm auribus duci ad ſaniorem mentem ab Herculis Ogmii catena. Decipiant ergo illi, deſipiant bi cum venia. Vos autem, ſi ſapitis, imò ut ſapiatis, Mercurialem admittite Indicem, qui vobis primùm quidem uvâ Synopſi & quaſi per compendii tranſeunam copias & opes Oratoriæ commonſtret, deinde Partitiones Oratorias elucidet, mox digitum ad ipſos fontes intendat E quibus plenos ſumite hauſtus; ut, ſeu Iuriſprudentiæ

foro

foro, seu Theologiæ choro præparamini, Suadelæ virtute ac viribus instincti, relinquatis in audientium animis aculeum: Hermetis instructi caduceo pectora mulceatis, animos regatis, doceatis, servetis. Quod ut fiat, transibunt præcepta in vota: Vt benigno vobis dextróque numine adsit Deus; Suadam, Gratiámque inspiret suam; vósque, quos esse iussit Oratores, faciat.

THO. FARNABY.

INDEX RHETORICUS.

RHetorica est facultas de una quaque re dieendi bene, & ad persuadendum accommodatè.

1. Officiis est { Delectare / Docere / Concitare } ad { conciliationem fidem, movẽdos affectus } gratiâ { suavitatis, necessitatis, victoriæ: } ubi requiritur orationis { lenitas. acumen. vis. }

2. Materia est, quæcunq; res sub disceptationem cadit, potéstq; persuaderi. Quæ & Quæstio dicitur; estque

vel { Simplex; unius scilicet thematis: ut, de *Virtute, conjugio, bello, pace.* / Conjuncta; Pronũciati alicujus, quod argumentis probatur: eáq; { Infinita, Thesis: quæ universaliter quærit; ut, *An ducenda sit uxor.* / Finita, Hypothesis: quæ universalem restringit ad circumstantias; ut *Sitne Philosopho, sensi, indotata, extera uxor ducenda.* } }

Atque Finita hæc quæstio est materia oratoris maximè propria. Verum examinandi, explicandi, ornandiq; causâ, hanc orator subinde revocat à Finitâ, circumstantiis suis exutâ, ad Infinitam: ut in Practicâ & Civili quæstione excurrit aliquando ad Theoreticam.

Cujus Hypothesεon seu Finitarum Quæstionum tria sunt genera: quorum proposita sunt { Demonstrativum, quod in laude aut vituperio versatur. } { Honestas, Turpitudo. } { Delectatio, aut detestatio. }

{ Deliberativũ, quod in futuri temporis provisione suadet aut dissuadet. } { Vtilitas, Inutilitas. } finis { Spes aut Metus. }

{ Iudiciale, quod in præteriti disceptatione accusat vel defendit. } { Æquitas. } { Clemẽtia vel sævitia. }

3. Media

- 3 Media
  - à Naturâ, eáque
    - Corporis, Vox sonora, distincta, suavis; latera firma; Oris totiusque corporis venustas & spectabilitas.
    - Animi,
      - Ingenium, ad excogitandum acutum & sagax, ad explicandum facile, ad studia incitatum & docile, firmum atque diuturnum ad memoriam, quæ á Naturâ & Exercitatione potius est quàm ab Arte. Iudicium solidum & Discretio.
  - ab Arte, quæ tradit præcepta
    - Inventionis, quæ excogitat argumenta ad persuadendum idonea.
    - Dispositionis, quæ res inventas discernit, aptéque per partes distribuit.
    - Elocutionis, quæ res inventas dispositásque exornat flore verborum & lumine sententiarum.
    - Pronunciationis, quæ cum vocis aptâ modulatione & corporis gestu orationem profert.
  - ab Exercitatione, quæ assiduitate Legendi, Commentandi, Scribendi, Variandi, Imitandi, & Dicendi, Naturam Artémque perficit.

Inventio

Inventio.

Inventio est excogitatio argumentorum, quæ ad persuadendum sunt idonea. Argumentum est probabile inventum ad fidem faciendam.

- Argumenta sunt
  - † Ἔντεχνα, Artificialia
    - Ad Fidem, ex locis docentibus λόγῳ
      - Certis, unde fiunt Demõstrationes.
      - Ratiocinantibus à Causis, efficiente, materiali, formali, & finali, ab Effectis, Subjectis, Adjunctis, Definitione, Divisione, Genere, Specie, Toto, Partibus, Comparatis, Paribus & Similibus, Oppositis, relatis, contrariis, privantibus & contradicentibus, &c. quorum disciplina petenda à Dialecticis.
      - Probabilibus, & Verisimilibus.
    - Ad Motum, ex locis Patheticis, quæ versantur in
      - Excitandis vel sedandis affectibus; Amore, odio, irâ, contemptu, lenitate, metu, pudore, gratiâ, misericordiâ, indignatione, invidiâ, æmulatione.
      - Summi erit artificis, nosse; qui & erga quos, & quibus de causis, hoc vel illo affectu soleant homines commoveri.
    - Ad Cõciliationem, ex Moribus
      - Oratoris: in quo requiruntur, Prudentia, Probitas, Benevolentia, Modestia.
      - Nationis, aut Civitatis in qua degit. Respiciat ergo in
        - Republicâ, libertatẽ. Democratiâ, legum disciplinam.
        - Aristocratiâ, divitias.
        - Monarchiâ, custodiam Principis.

Audi-

- Auditorii, qui differunt
  - Affectibus; irâ, lenitate, misericordiâ, lætitiâ, spe, dolore, metu, odio, æmulatione, &c.
  - Habitibus; virtutibus & vitiis.
  - Ætate; juventute, senectute.
  - Fortunâ; quâ nobiles, potentes, divites, fortunati, &c.
- Ἄτεχνα Inartificialia. Quæ non paritars Oratoris, sed aliunde ad se delata tractat; cujusmodi sunt Testimonia Divina, Oracula sc. & vaticinia; vel Humana: atq; hæc, vetera ex Autoribus, recepta proverbia, sententiæ, appophthegmata; aut nova, ore tenus, Jusjuranda, aliáque Instrumenta forensia, Leges, Pacta, Testes, Tabulæ, ut & Signa, Circumstantiæ, exempla, quorum copiâ instructus debet esse Orator.
- Trium generum communes loci sunt:
  - Possibile, & Impossibile, ut doceatur potuisse, aut non potuisse fieri.
  - Magnum & Parvum, ut ostendatur Comparativè, aliud alio esse utilius, honestius, &c.

Fidem tantùm facere, præ se ferendum est: Conciliatio & Motus in Exordio quidem & Peroratione proprium habent locum, sed in perpetuâ oratione, sicut sanguis in corpore, fusa esse debent.

De

De Genere Demonſtrativo.

- Perſonæ,
  - à Perſonæ locis & circumſtantiis;
    1. Admirabilibus, quæ divinitùs miſſa, prodigiis, auguriis ſeu oraculis ſignificata præceſſerunt. 2 Patriâ. 3. Genere ſeu natalibus. 4. Sexu. 5. Singularium ætatis partium inſtitutione, educatione, diſciplinâ, ſtudiis, conſiliis, rebus geſtis. 6. Morte & eventis poſt mortem, jacturâ & luctu.
  - à tribus generibus bonorum
    - Fortunæ: ut ſunt, opes, honores, amici, affines, liberi.
    - Corporis: qualia ſunt, forma, robur, valetudo, agilitas, corporis habitus.
    - Animi ſunt q; bona
      - Inſita; indoles, ingenium, judicium, induſtria, docilitas, memoria.
      - Acquiſita; virtutes
        - Moris: Juſtitia, Temperantia.
        - Mentis: Prudentia, Fortitudo.

Atque in his explicandis ſequendum aut ætatis atque rerum geſtarum ordinem; aut virtutum diſtributionem & certa rerum capita: Hic Artificialis, ille Naturalis ordo dicitur.

Virtus ſola per ſe ipſa laudabilis eſt, ſine qua nihil rectè laudari poteſt: Auditu verò jucundiora ſunt, quæ aliis functuoſa, ſibi laborioſa, aut certè gratuita. Naturæ & Fortunæ bona tractantur, quòd in eorum uſu ac moderatione virtus maximè cernitur, prout quis iis rectè

* trariis vituperantur

Laudantur: aut à con-

rectè vel malè usus sit: si non habuerit, sapienter carüisse: si amiserit, moderatè tulisse.
Cautio est, ne mentitas laudes adsciscamus, neque iis quæ multis competunt, aut rerum leviorum laudationibus immoremur.

Facta
- Ab Honesto, qui proprius est Demonstrativi generis locus, continérque Decorum, Legitimum, i. æquum in homines, pium in Deos, Justum & Glorioſum. ab Vtili, Difficili, & cæteris Deliberativi generis locis. quos vide ſuo loco.
- A Circumstantiis, Persona, Re, Causa, Tempore, Loco, Modo. unde Amplificationi præbeatur ansa; quod quis primus fecerit, aut solus, aut cum paucis, aut præcipuè, aut tempore maximè necessario, aut sæpè, &c.

Res, ut loca, regiones, urbes; & animi habitus, virtutes
- A causſa efficiente, & Definitione; ab antiquitate, origine, honestate; à singularibus cujusq; rei aut loci virtutibus, ſitu, amœnitate, utilitate, voluptate. Subjectis item, adjunctis, effectis.

Et Comparativè inter se tractantur Personæ, Facta, Res, idque vel
- Collatione ſimilium.
- Contentione diſſimilium.

Hæc oratio ad populum habita, ad animi motus, non ad fidem faciendam accõmodata, expoſitionem factorum, non argumentationem requirit: Estq; illuſtranda verbis inſignibus, tranſlatis, floridioribus: nec non

Arist. Rh. l. 1. c. 9 Aut. ad Heren. 2. l. Cic. de Invent. 2. l. Cic. Partitiones. Quint. 3. l. 9. c. Menand. Rh. γενεθλιων διαιρεσις και ἐπιδεικτικων. M. Capella 5. l. Theon. Aphthonius, Emporius, R. Hiperius c. 2. Soarez. l. 1. c. 42. Voss. l. 2. c. 15. Al. Or. l. 4. c. 6. Causs. l. 10. qui & exempla adjicit, ut & Dresserus & Vossius.

non luculentis per διατυπωσιν expressionibus, digressionibus, amplificationibus.

Amplificantur Res & Facta. 1. Ascendendo ab Hypothesi ad Thesin: vel contrà. 2 Individuorum exemplis illustrando, quod generatim dictum est. 3. Circumloquendo, per definitiones, aut descriptiones, eásque conglobando. 4. Vsurpando species aut partes pro toto. 5. Adjiciendo causas, effecta & accidentia. 6. Comparando à simili aut dissimili, pari aut impari. 7. Ab oppositarum & inter se pugnantium rerum conflictione. 8. A testimoniis stipatis condensatísque. Vide Amplificationem infrà in Confirmatione.

Loci sunt

* Arist. Rh. l 1. c. 4. Author ad Heren. 2. l. Cic. de Invent. 2. l. de Oratore 2. l. Quint. l. 3. c. 10. Emporius. Rh. M. Capell. 5. l. Soarez. l. 1. c. 10. Dress. l. 1. p. 2. 6. Hier. c 3. p. 333. Voss. 1. l. 5. c. Alst. Or. l. 4. c. 6. Causs. in. l. 12. c. 1.

* *De genere Deliberativo.*

Deliberantur, id est, suadentur aut dissuadentur res quælibet contingentes, & positæ in nostra potestate: Publicæ verò, Pecuniæ ceu vectigalia, Pax & Bellum, regionum Præsidia, Quæ exportantur aut importantur, Leges, in deliberationem veniébant.

- Honestum: de quo in Genere Demonstrativo.
- Vtile: ex laude natum sempérque cum dignitate conjunctum, consistit in conservatione præsentium, & comparatione sequentium commodorum: atq;

in

in eorum quæ his contraria sunt, evitatione. Atque hic locus Deliberativi proprius est.

Necessarium; quod aliter fieri non potest: vel, sine quo salvi esse non possumus.

Jucundum: quod delectationem voluptatémque animi aut corporis, aut utriusque adfert.

Eventus: cujus profectio & consideratio tractatur Dilemmate.

Facile: quod comprehenditur sub Possibili, generali omnium causarum Loco.

Dialectici: à proprio, adjuncto, ab effectis, ab antecedentibus, connexis, cōsequentibus, Comparatione à Majori, minori, contrario; à testimonio. Maximè autem hîc dominantur, quasi familiam ducunt, atque utranque faciunt priginam Exempla, si apposita sint, neque ex iis solis constet oratio.

Loci sunt

* Arist. Rhet. l. 1. c. 3. Aut. ad Heren. 2. l. Cic. de Invent. 2. 1. de Orat. Quintil. l. 3. c. 11. Capella l. 5. Gros. l. 4. c. 1. Kecker. l. 1. Sp. Rh. c. 9. Vossius. l. 1. c. 6. Caussin. 12. l. 13. c.

* *De Genere Iudiciali.*

Accusator reum arguat facti quod in controversia positum est.

Depellat defensor opponátq; aut	1 Non esse factum. 2. Si factũ fateatur, non eam vim, non id nomen habere, non id esse quod criminetur. 3. Jure id esse factum.	Ex accusatoris autem intentione & defensoris depulsione nascitur Status	1. *Conjecturalis.* 2. *Finitivus.* 3. *Qualitatis seu Juridicialis.*

Reperto Statu, subjiciat Reus Rationem, quam depellendi causâ adfert.

Accusator contrà adferat firmamentum, quo Rationem illam infirmet.

Ex Rationis autem & firmamenti confectione Judicatio constituitur in Finitivo & Qualitatis statu.

* 1. Sta-

* 1. Status *Conjecturalis*, in quo quæstio est, *An res facta sit nec ne.*

Arguat accusator à
- Causâ
  - Impulsivâ: irâ, odio, avaritiâ, invidiâ, inimicitiis, aliisq; affectionibus. Atque hic persona cum suis circumstantiis diligenter excutiatur.
  - Ratiocinante à
    - Spe bonorum, præmii, voluptatis, honoris, &c. Cui bono fuisset.
    - Evitatione malorum; incommodi, infamiæ, &c.
- Facultate; in occasionibus, spe perficiendi, celandi, impunitatis; circumstantiis rei, loco, tempore, nec non circumstantiis personæ, de quibus supra in Demonstrativo genere.
- Signis; quæ sunt dicta aut facta antecedentia, consequentia, vel cum ipsa re cohærentia: quæ nocentes comitari fere solent, quasi indicia & impressa facti vestigia. Fuga, trepidatio, verba tertiata, vultus dejectus.

Defensor
- Infirmet Causas & Facultates.
- Diluat & refellat Signa & consequentia Absolutione vel Inversione.

2. Status *Finitivus*, in quo quæstio est de nomine rei, & quid sit,

* Cyrus περὶ διαφορᾶς στάσεως. Hermogenes περὶ τῆς στάσεως. Aut. ad Heren. Quint. 3. l. c. 6. M. Capell. 5. l. Fortunatianus. l. 1. Sulpic. Vict. Alcuinus. Cassiodorus. Soarez. l. 2. 11. c. Alst. Or. 4. l. 7. c. Voss. l. 1. c. 6. Caus. l. 2. c. 30. Valladerus l. 7. disp. 2.

Definiat uterque, quàm maximè poteſt, ad communem ſenſum ac vim verbi: deinde adductis ſimilibus exemplíſque aliorum qui ita locuti ſunt, ſuam definitionem, ſententiámque confirmet, & contrariam infirmet.

Accuſatori locus eſt: Minimè concedendum, ut is, qui de re confitetur, verbi ſe interpretatione tueatur.

Defenſor æquitate nitatur: & ea cùm ſecum faciat, non re ſed verbi depravatione ſe urgeri queratur. Quo in genere utetur Similibus, Contrariis, Conſequentibus.

3. Status *Qualitatis* ſeu *Iuridicialis*, eſt vel { Rationalis, de jure facti. (b) Legalis, de ſententia legis aut ſcripti. (c)

(b) Defendat Reus { Aſſumptivè { Abſolutè: cùm ſimpliciter quod factum eſt, rectè factum eſſe defendimus: jure ſcilicet Naturæ, legis, conſuetudinis, judicati, æqui, pacti.
Comparatione: cum alterutrum neceſſe fuerit fieri: hoc ſatiùs.
Relatione: cùm culpa transfertur in ipſum qui malum accepit.
Remotione: cùm culpa rejicitur in rem aliam, legem vel perſonam.
Conceſſione: cùm non defendit factum, ſed ignoſci ſibi petulat { Purgatione: qua excuſat factum eſſe non voluntate, ſed Neceſſitate, Fortunâ, vel Imprudentiâ.
Deprecatione: à meritis & ſpe futurâ.

(c) Legitimi

(c) Legitimi species sunt
- Leges contrariæ: cùm lex eadem secum, vel duæ leges inter se videntur pugnare.
- Scriptum & sententia: cùm scriptoris voluntas à scripto videtur dissidere.
- Ratiocinatio: cùm quod nullâ propriâ lege cautum est, ex aliis conjicitur.
- Ambiguum: cùm scriptum plures accipit sententias, dubii accentus, aut vocis divisæ junctæve ratione.
- Translatio: cùm reus accusatorem, judicem, tempus, locum mutandos dicit.

Atque hactenus quidem de tribus generibus universè & in genere: habent tamen sibi subjectas alias species, quæ particularem considerationem & disciplinam desiderant.

Panegyrica vetus. In qua laudatur qui ludo præest. 2. Gens vel urbs. 3. Certamina & ludi cum ortu eorum, comparatione cum aliis, loci & temporis ratione. 4. Præmia. 5. Princeps certaminũ præses. 6. Voto denique clauditur. Vide Dionys. Halicarnassensis τέχνην περὶ τῆς πολιτικῆς. Menandri Rhetoris γενεθλίων διαίρεσιν τῆς ἐπιδεικτικῆς. I. Cæs. Scalig. 3. l. poet. 100. c.

Panegyrica nova, exorta ab occasione quæ nos ad dicendum movit, progreditur ad Principis laudationem ex locis Demonstr. ad publicæ felicitatis prædicationem, clauditur voto & exhortatione ad lætitiam, obsequium & concordiam. N. Causs. in 10. l. 9. c. & I. Ger. Vossium l. 2. Institution. Or. c. 13. & l. 2. Partitionum. c. 17. Versual. c. 5. l. 2.

Nuptialem, ut & Epithalamium a
ſpicamur a Diis Genialibus, naturæ
legum inſtituto, conjugii mox enum
rantur commoda, privata, publica: la
datio ſequitur ſponſi,& ſponſæ: conc
piuntur vota utriuſque nomine, ut fe
citer cedant nuptiæ mutuo amore co
ſtantique junctis, ut videant libere
nepotes,& qui naſcentur ab illis. ſup
quibus etiam omen, præſagium & vo
tum.

In Natalitia, ſive quis ſit prole re
cens auctus, ſive provectus ætate ma
ctetur oratione anniverſaria, reſpicitu
tempus nativitatis, annus, menſis, dies
hora: locus; virtus parentum; fam
lia. Subſequitur ſpes, gratulatio, preca
tio & votum.

Funebris orditur à querimonia, ex
clamatione, aut interrogatione, rati
deinde perſonæ ad quam dolor perve
nit, habetur, laus defuncti ex locis De
monſt. generis, mortis genus; deſideri
um, cujus teſtes dolor & luctus. his ſub
jicitur conſolatio.

Gratiarum actio beneficium accep
tum læta agnoſcit, amplitudinem &
cõmoditatem ejus prædicat atque am
plificat: ſpondet vicem referendi parem
gratiam: aut id ſi minùs ſuppetat, ani
mi grati memoriſque officium: adeóque
ad vota confugit.

Propemptica, Apopemptica, Hodœ
porica, Monitoria, Suaſoria, Adhorta
toria

pria, Consolatoria, Consultatoria, Petitoria, &c. carmine frequentiùs & epistolis quam Orationibus celebrantur. Eorum itaque præcepta cum exemplis expressis aut citatis videbit qui voler, apud Menandrum Rhet. Dionysium Halicarnesſ. Erasmum, libello utilissimo de conscribendis Epistolis: Julium Cæs. Scaligerum. 3. l. Poëtices c. 103. & 104. I. Lipsium. de re Epistolica. Bar. Keckerman l. 1. Rhet. Special. c. 14, &c. I. Ger. Vossium l. 2. Institut. Orat. c. 13. & Partition. l. 2. c. 19.

[a] *Dispositio.*

Invenire præclare, enunciare magnifice, interdum etiam barbari solent: disponere apte, commode, varie, nisi eruditis negatum est. Pulsatis itaque omnibus omnium locorum, tam qui circumstantiarum & causarum singularum proprii sunt, quam dialecticorum & communium foribus, lustratáque omni materiæ sylvâ; ubi supellectilem congesseris variam, eámque vel memoriæ firmiter impressâ, vel unâ chartæ facie, quasi synópsi delineatam tibi subjeceris; acre adhibendum est judicium, consilium solidum, & electio accurata. Rejiciantur omnino quæ levia sunt, utpote vitiosa, aperte falsa, contraria, communia, futilia. In iis etiam quæ adhibenda videntur vel ad probandum

a Arist. Rh. 3. b. 13. c. Hermogenes περὶ διαιρέσεως τομ. α. Cic. de Inventione l. 1. & ad eum Marius Victorinus. Cic. de oratore l. 2. Partitiones Cic. Quintil. l. 7. Fortunatianus. l. 2. Sulp. Victor. p. 247. Martianus Capella. 5. l. p. 179. ex ed. H. Grotii. Soarez. 2. l. 1. c. Dresserus. l. 1. p. 52. Piperius. 4. 405. Kecker. Syst. Rh. l. 1. c. 9. Caussinus. 6. l. Vossius 3. l. 1. c. Vallad. l. 4. disp. 1.

vel ad movendum, delectus est habendus, proprius cuique locus assignandus ut firmissima quæq; sint prima ad conciliationem, ubi auditor maximè attendit expectátque: æquè valida reserventur in exitum ad victoriam; quia qua postremò dicuntur, maximè inhærent: mediocria in medium agmen conjiciantur, specie & numero pugnatura. Discernendum itidem, ut quod boni habet causa, id exornes, ibi tabernaculum constituas; ibi commoreris: si quid habet causa vitii, id vel dissimules; vel si quid causæ fauces premat, totum illud bono tuo exaggerando obruere labores; caveásque ne tanquam prævaricator in hostium castris versëris, neque veluti desertor terga vertas; sed vel locum strenue tuearis, vel cum specie quadam & pompâ dicendi recedas, teq; eò conferas, quò vel argumentanti, vel concilianti, vel permoventi patet confugium.

De disponendis argumentis Iulius Serverianus. Antenius apud Ciceronem 2. de Oratore.

(b) Disponat autem Orator rem suam vel ex

- Arte; quæ, præscribente ipsâ Naturâ, docet præfari, exponere, nostra probare, contraria refutare, concludere.
- Judicio; quod, dictante Prudentiâ, Artis supersitionem & Partes, prout postulant circumstantiæ, transponit vel etiam omittit.

(b) De judicio & consilio Quintil. 6. l. 6. c. Fortunatianus. 3. l. p. 69. Sulp. Victor. p. 246. Alst. Orator. l. 1. c. 15. Vallader. 4. l. disp. 4.

Orationis

Orationis partes traduntur [e] sex: Exordium, Narratio, Propositio, Confirmatio, Confutatio, Peroratio.

e Sunt qui statuunt quinque partes, sunt qui quatuor, & in Contentione includũt propositionem, confirmationem & confutationẽ.

Exordium.

Causâ diligenter perspectâ, locísque inventis, considerandum ultimo loco quod in primo ponendum est, quo sit utendum Exordio. Nimirum, ut non sit alienum à causa & quæstione, non commune, quo adversarius uti potest, non grande & inflatũ, non vulgare, non affectatum, non longum: neq; vulgi sentinam, neq; tamen artificii oleat myrothecia: verùm ut ex re natâ & ipsis causæ visceribus sumptum, sit accuratum, acutum, instructũ sententiis, floridũ verbis, causæ proprium, verecundum, conciliationi natum, circumstantiis accommodatum, sequentibus connexum. Vestibula honesta sint, aditúsque illustres.

Cic. 2. de Orat. præcipit, post omnia de Exordio cogitandum. contra Fab. 3. l. 12. c. & Vall. l. 4. dis. 3. q. 3. περὶ παντὸς προοιμίου, καὶ ἐκ πόσων μερῶν συνίστηκε, ἐκ προτάσεως, κατασκευῆς, ἀποδόσεως, βάσεως, &c. Hermogen. περὶ ὀυρίσεων τομ. α.

De ratione conficiendi Exordii & cæt. partium Orationis in omni genere, vide Valladerum l. 8.

Estque:
- Principium; quo in causâ Honestâ statim & apertè Benevolentia, Attentio & Docilitas parantur.
- Insinuatio; qua in causa Turpi, Dubiâ, Humili vel Obscurâ, turpitudinis partem diluimus, professique nos dicturos de rebus magnis, necessariis, novis, utilibus, jucundis præparamus Auditores, reddimúsque benevolos, attentos, dociles.

Ducitur-que in genere

- Judiciali, a Persona [d] Oratoris, [e] Rei [f] Judicũ, Auditorum, [g] Adversarii, Prolepsi, cum ea quæ obstare possunt orationi præoccupantur, amoventur, & solvuntur, vel etiam ab ipsa Re.
- Deliberativo, a Criminatione, Depulsione, Amplificatione, Diminutione, vel ornatu.
- Demonstrativo, a Laude Vituperatione, specie aliquâ historiâ, naturæ observatione, fabulâ, Similitudine, Contraaio, Apothegmate, Sententiâ, Exemplo, Allusione, vel generali pronunciato; unde ad propositam Quæstionem commode transeatur.

d Qui, si vir bonus credatur, non studium Advocati videtur afferre, sed pene testis fidem. Existimetur venisse ad agendum ductus officio aliquo, vel necessitate, &c. Quintil. 4. l. 1. c.

e In Reo commendatur dignitas, infirmitas, merita. Multum agit sexus, ætas, conditio.

f Mores judicum velim nosse. Nam prout asperi, lenes, jucundi, graves, duri, remissi erunt, aut assumere in causam naturas eorum, qua competent; aut mitigare, qua repugnabunt, oportebit.

g Adversarii persona prope eisdem omnibus, sed contrario ductis, impugnari solet. Nam & potentes sequitur invidia, & humiles abjectosque contemptus, & turpes ac nocentes odium.

Narratio.

Narrationis virtutes, vitia, typos expressos atque exempla: vide apud Caussinum. lib. 6. Eloq. Humanæ.

Narratio est rerum gestarum utilis ad persuadendum id quod intenderis commemoratio; sedes & fundamentum fidei, atq; argumentorum seminarium.

In Deliberativo, ubi de futuris consultatur, supervacua est Narratio, nisi quæ

quæ extrinsecus incidat : ut & in Demonstrativo, quæ continua quasi Narratio est. In Judiciali etiam omittitur, sicubi parum pro nobis faciat, aut ante innotescat[h].

Sitque
- Perspicua; verbis propriis & usitatis, ordine temporum prout res gestæ sunt servato, non interrupta.
- Verisimilis; circumstantiis naturæ legi & moribus consentanea, ad rumorem & opinionem accommodata.
- Suavis; quæ contineat nova, inexpectata, magna, gravia, exitus jucundos.
- Brevis; re non altiùs petita, non extra causam: ita tamen ut nihil desit.

* Narratione expositâ licebit excurrere in lætum aliquem & plausibilem locum, quæstioni prævium, aut rei amplificandæ animísque excitandis idoneum, sed caute & modeste, ne materiæ modum excedamus, aut tædio auditores satiemus.

h Si adversarius prior narraverit, non ita ut quæ acta sunt, nudè, sed rem exasperavit, adjecitq; invidiam: nos eadem, sed non eodem modo exponemus; alias causas, alias circumstantias referemus. Verbis elevare quædam licebit.

* Δεῖναι δὲ καὶ ἐκφυλοῖ αἱ παρεκβάσεις, &c. Longinus c. περὶ φαντασίας. De Egressione Fabius 4. l. 3. c. & Vallader. l. 4. disp. 3. quæst. 13. & eundem de Transitionum varietate. lib. 4. disp. 2. quæst. 10. Παρέκβασις est alienæ rei, sed ad utilitatem causæ pertinentis, extra ordinem excurrens tractatio. Quintil. l. 4. c. 3.

Prop-

Propositio

est vel

- Simplex; qua status & summa totius causæ breviter comprehenditur.
- Sejunctio; quæ tantùm in genere Judiciali adhibetur; per quam statuimus quid nobis cum adversario conveniat, & quid in controversiâ relinquatur.
- Partitio; qua in omnibus causarum generibus uti licebit: qua enumeramus quot & quibus de rebus simus dicturi, atque is ut plurimùm in dicendo servabitur ordo, qui hîc exponitur.

Facillimè auditor discit, & quid agatur intelligit; si neque prudentiam ejus impedias confusione partium, neque memoriam multitudine. Cic. Partit.

Partitio commendatur brevitate, absolutione & paucitate partium; trium scilicet, aut, summùm, quatuor.

Confirmatio.

Etsi fidem tantùm facere præ se ferendum sit oratori: Quoniam tamen duæ sunt animi auditoris partes in quibus tractandis versatur flexanima & ψυχαγωγὸς Fides, *Intellectus*, qui, quasi animæ oculus, reficiendus est colore, illustrandus est lumine rationis & veri, quod proprium est Intellectus pabulum; & *Voluntas*, quæ, Tactus more, mollium rerum

rerum aut durarum oblatione flectitur trahiturque: usu venit ut causâ quandoque cadat orator nihilque consequatur, si Voluntas, quæ libera est, neque statim obtorto collo in jus rapitur, cervice quasi obfirmatâ non obsequatur. Quocirca caduceus iste geminis armandus est anguibus, qui inter vestes lapsi & levia pectora, volvantur attactu nullo, fallant sensus, se in mentis intima præcordia insinuent, & quem volent affectum ossibus ac medullis implicent. Neq; enim oratori satis erit Dialecticis lacertis, utcunque validis, mittere ferro præfixas hastas; nisi & eas artificii nitore exornet, [d] Motus amento instruat. Arida illa argumentorum ossa, corpus firmamentorũ exangue, horridum quasi nudarum rationum sceleton, ne tædio sint & terrori, Argumentationum carne investiat Orator, Motuum nervis firmet, Delectationum musculis solidet, Artis succo & sanguine distendat. Confirmandi itaque sibi comparet cùm Materiam tum formam. Materia, sunt[e] Argumenta, h. e. probabilia inventa ad faciendam fidem, quæ non secus atque metalla è fodinis, aut pharmaca ex Apothecis suis singula, petuntur è Locis

[d] Vt faveat Oratori is qui audit, movendi sunt Affectus, Lætitia, Dolor, Spes, Timor, Amor, Odium, Ira, Mansuetudo, Gratia, Contemptus, Invidia, Commiseratio, Indignatio, Æmulatio.

[e] Quid Argumẽtum differt ab Argumentatione, & de speciebus Argumẽtationis, vide Iul. Scalig l. 3. poetices c. 70.

De Inventione argument. & Locis, Cic. de Inventione l. 1. & 2. Atque ad eum Marius Victorinus 2. de Orat. Topica ad Trebatium. Aut. ad Heren. 1. & 2. Quintil 5. l. 10. c. & 13. Mart. Capell. 5 l p. 154 Soarez l. 1. c. 12 &c. Dresserus l. 1. p. 46. Hiper c. 2. Voss. Instit. l. 1. c. 2. Casinus l. 4 c. 2. Vallad 3. l dis 4.

In-

Insitis & Assumptis, Artificiosis & artis expertibus, Dialecticis, & Rhetoricis certis, probabilibus atque verisimilibus, [f] Circumstantiis, de quibus suprà in præceptis Inventionis & generum singulorum dictum. Neque solùm ex armamentariis Dialecticorum promat argumenta quæ Doceant; sed & ex Ethicorum fontibus atque Rhetorum hauriat quæ Concilient, quæ Moveant. Ne sit hospes in Humanitate neque peregrinus domi, sed norit omnino [g] Mores, qui dicentem deceant, qui Reip. in qua degit, iis apud quos dicit insideant vel à Naturâ insiti, vel ab ætate aut fortunis quasi acquisiti. Norit [g] Affectuum maria, quibus quæque ventis concitentur, sedentur: discernat, qui Affectus, in quantum, in quibus, & erga quos sint movendi; quibus de causis, & quâ ratione incitentur animi facultates, Concupiscens & Irascens, ad appetendum ea quæ videntur bona, ad aversandum ea quæ apparent noxia, quomodo disponatur ad ea vel præsentia vel absentia, Amore, Gaudio, Odio, Dolore, Spe, Irâ, Metu; dominari sciat in Affectuum regno, atque *Fœdere certo Et premere & laxas dare habenas*, ut ait poeta: hoc est, in lætitiâ dilatare corda audientium, in mœrore contrahere.

* Argumentationis ergo, quæ tractandi argumenti est forma, varia sunt genera, perfectissima tamen atque usitatissima

f Hermogenes, περὶ εὑρέσεων τομ. γ. c. περὶ ἐπιχειρημάτων. Theon. περὶ διαγήματος. Vall. l. 3. disp. 3. qu. 3. & Rhetores omnes.

g De morib. ἔθεσι, Affectibus πάθεσι lenibus, & gravibus, & de iis movendis, Arist. 2. l. Rhet. totus. Hermogen. μεθ. δεινὸν. Apsini τέχνη ῥητ. Aut. ad Heren. 2. & 3. l. Cic. de Orat. l. 2. Quint. 6. l. 3. c. & 12. l. 2. c. Mart. Capel. 5. l. 162. p. Keck. sp. Rh. l. 1. c. 9. &c. Rh. Eccles. l. 1. c. 3. Iul. Severianus. Dresser. l. 1. p. 109. Hiper. cap. 10. p. 422. Voss. Inst. l. 2. totus. Caus. El. l. 8. Vall. l. 3. dis. 4.

* Iul. Scal. 3. Poet. c. 70.

tatissima ex iis sunt, Epichirema sive Syllogismus Rhetoricus, Enthymema, Inductio, & Exemplum. atque hæc quidem versantur circa Fidem, docent probantque: circa Affectus verò commovendos, illa quæ Amplificatio dicitur.

[h] Epichirema sive Syllogismus Rhetoricus constat ex 1. Propositione Majori, cui subjicitur ipsius 2. Ratio, unâ pluribúsve instantiis probata; Deinde 3. Propositione Minori seu Assumptione, quæ & 4. Rationem suam habet adjunctam; 5. Complexione denique seu Conclusione; ut: 1. *Meliùs accurantur, quæ consilio geruntur, quàm quæ sine consilio administrantur.* 2. *Domus ea, quæ ratione regitur, omnibus rebus est instructior, quàm quæ temerè & nullo consilio administratur. Rursum, Navis optimè cursum conficit, quæ scientissimo gubernatore utitur: eadem est Exercitus & cæterorum ratio.* 3. *Nihil autem omnium rerum meliùs quàm mundus administratur.* 4. *Nam & signorum ortus obitusq; definitum quendam servant ordinem: & diurnæ nocturnæq; vicissitudines immutatæ perstant.* 5. *Consilio igitur regitur mundus.*

[i] Varietatis gratiâ, ne cognoscat artem qui audit adeóque defatigetur similitudinis satietate; invertantur subinde argumentationum partes quandoque etiam vel alterius Propositionis Ratio,

h Hermogenes περὶ εὑρέσεων. τομ. γ. περὶ ἐπιχειρημάτων καὶ τάξεως αὐτῶν & Minucianus l. περὶ ἐπιχειρημάτων. Autor ad Heren. l. 2. Quint. 5. l. 14. c. Soarez, 2. l. 17. c. Dress. l. 1. Hiper. c. 8. Valerii. tab. Rh. p. 21. Sandersoni dialect. 3. c. 7. Eras. De conscrib. epist. Vos. Inst. lib. 3. c. 5. Caussin. El. 6. l. 25. c. Vall. 4. l. 2. dis. 3. qu.

i Valladerus. 4. l. disp. 2. q. 9. & 12.

Ratio, vel ipsarum Præmissarum alter tanquam pro manifestâ ac concessâ omittatur. Adjiciatur aliquando Exornatio aut Amplificatio; Interrogatoriè proponatur pars una aut altera argumentorum puncta occulantur. Artis est celare artem.

k Arist. Rhet. l. 2. c. 23, 24, 25, 26. Hermogenes. περὶ διαίρεσεων τομ. γ. Apsini τέχνη ῥητορικὴ. Soarez. 2. c. 19. Caussin. l. 6. c. 28. Vos. l. 3. c. 5. Vall. l. 4. disp. 2. qu. 5.

k Enthymema est imperfectus Syllogismus; in quo nimirum Major Minorve desideratur: *Pius fuit, fortis, sapiens. Deum quippe coluit, hostes contudit, fortunam utranque moderatè tulit, imò superavit.* Optimum est illud Enthymema, quod ex contrariis cõflatur, quodq; ut acutius sit, per Interrogationẽ non rarò effertur; ut, *Quem alienum fidum invenies, si tuis hostis fueris?*

l Quinct. 5. l. 11. c. Soarez. 2. lib. 20. c. Vos. l. 3. c. 5. Caus. 4. l. 56. c Vall. 4. l. 2. 7. quæst.

l Inductio est illatio ex enumeratione præcipuarum partium, vel collatione illustrium aliquot individuorum; ita ut ex multis singularibus probetur universale; ut: *Plebs Romana optimè de Milone sentit, Equester ordo optimè sentit, Senatus optimè sentit. Totus ergo populus Romanus optimè de Milone sentit* Clarior tamen est illa Inductio Socratica, quæ per Interrogationem vel Subjectionem adversarium premit; ut: *Quodnam pomum est generosissimum? Nonne quod optimum? Et quis equus generosissimus? nonne qui velocissimus? Quis autem ager? certè qui fertilissimus. Ita & hominum, non qui natalium splendore, sed qui virtutis gloriâ præstant, habendi*

bendi sunt generosissimi.

m Exemplum est Inductio imperfecta, seu probatio & mensura à simili quod utrique convenire arguitur. quando scilicet ex uno singulari aliud singulare probatur; ut, *Iure occisus est Saturninus res novas meliens, sicut Gracchi.*

m Arist. Rh. l. 2. c. 21. & περὶ γνώμων. c. 22. Apsini. τέχνη ῥητορική. Quint. 5. l. c. 11. Eras. cop. rer. Soarez. 2. l. cap. 21. Caussin l. 4. c. 55. Exempla illustrant, potiùs quàm probant.

In Judiciali genere præcipuum instrumentum est Enthymema; in Demonstrativo dominatur Amplificatio; in Deliberativo familiam ducunt & utrámque paginam faciunt Exempla.

Cautio est, ne tota oratio sit conflata ex condensatis Exemplis, aut testimoniis. Neque ipsa argumenta conferto agmine stipentur. Magísque ex usu & re nostrâ fuerit, dum affectus movemus, sententiis quàm argumentis uti. Segniùs enim moventur Affectus in castris cordis ad volendum: quandiu in arce capitis Intellectus occupatur in excutiendo Vero.

Ampli-

m Περὶ αὐξήσεως καὶ τῶν ἰδίων αὐτῆς. Longinus περὶ ὕψους. Hermogen. περὶ μεγέθους. Cic. de Orat. comprehendit Amplificationem sub Elocutione. Quint. 8. l. c. 4. Soarez. l. 1. 2. c. 34. ad 4. Strebæus l. 2. c. 21. Caulerius l. 3. c. 2. Chytræus addit Hypothesin reductâ ad Thesin. Sturm. de rat. El. c. 30. & 35. Keck. Syst. Rh. l. 1. c. 7. Vos. Inst. 3. l. c. 5. Caus. l. 5. totus. ubi octo modi ponuntur: quos etiam habuit Eras. lib. de copiâ rerum.

m **Amplificatio est gravi**
quædam affirmatio, ad cien
dos affectus potens.

Amplificatur
- Verbis, illustribus, superlatis, as
  detis, iteratis, relatis, ad sup
  riora gradatim ascendentib
  synonymis.
- Rebus
  - Incremento: gradibus
    summum, ac etiam sup
    insurgendo; ut: *Fac*
    est vincire civem Romanu
    scelus verberare, propè parri
    dium necare: quid dicam
    crucem tollere?
  - Comparatione: à minoribu
    ad majora argumenta
    do; ut: *An verò vir a*
    plissimus P. Scipio Pontif
    Max. Tib. Gracchum m
    diocriter labefactantem st
    tum Reipub. privatus interf
    cit: Catilinam orbem terrar
    cæde atque incendio vasta
    cupientem, nos consules perf
    remus?
  - Ratiocinatione: ex iis quæ
    dicta sunt, quidpiam reip
    sâ majus innuendo; ut:
    Tu istis faucibus, istis late
    ribus, istâ gladiatoriâ toti

us corporis firmitate, tantum vinie exhauseras, ut tibi opus esset vomere, &c.

Amplificationis præcipui loci sunt; Causa, Effectum, Subjectum, Adjunctum, Partes, Comparata.

Congerie: aliis atque aliis modis eandem rem efferendo; ut: *Quid enim tuus ille, Tubero, districtus in acie Pharsalicâ gladius agebat? cujus latus mucro ille petebat? quis sensus erat armorum tuorum? quæ tua mens? oculi? manus? ardor animi? quid cupiebas? quid optabas?*

Extenuatur à præceptis contrariis. Vide & quæ supra in calce generis Demonstrativi super hac ipsâ re dicta sunt.

Huc & Hypotyposin referunt nonnulli.

Confutatio.

Confutatio, est dissolutio argumentorum quæ objecta sunt, vel objici possunt. iis quæ causæ nostræ fauces premere videntur, ad primam impressionem, occurrens, vel etiam arte eludens, aut cuniculis rem agens.

Huic ferè cum confirmatione communia sunt natura, utilitas, & tractatio.

Argu-

Reprehenditur sc. Adversarii argumentatio, si ostendatur vel Materiâ vel Formâ esse vitiosa.

Argumenta adversarii refutantur,

- si, ex iis quæ sumpta su
  non concedatur un
  aliquod aut plura.
- si ostendimus falsa
  pro veris assumpta:
- si ex his concessis id c
  sequi negetur.
- si contra firmam ar
  mentationem, alia
  què firma aut firm
  adducatur.
- si, quibus seriò respo
  dere haud in prom
  tu est, elevemus[n] joc
  atque ipsos contemp
  aut increpatione de
  sos falsè facet éque d
  rideamus.

n De facetiis, ridiculis, leporum aspergine, & quasi jocandi arte, Arist. Rh. 3. l. c. 10. 11. & 18. Cic. 2. de Orat. Quint. 6. l. 4. c. Castilionis Aulicus 2. l. Voss. Instit. 3. l. 5. c. Vallad. 3. l. disp. 4. qu. 5. & dis. 5. qu. 4.

Accedendo ad singula argumenta, primùm validiora discutiendo, univ
sa infringentur meliùs.

Confutatio præmittitur confirma
tioni, quando arx causæ requirit, ut v
muniatur ad veram sententiam.

Per-

Peroratio.

Enumeratio, quæ potiſſima argumenta rerúmque capita [o] recenſet, idque vel ſimpliciter: vel per Interrogationem, Ironiam aut Collationem. Atque hac in Judiciali uti licet; in Demonſtrativo & Deliberativo rariſſimè.

Affectuum concitatio, ad quam valent in

Demonſtrativo; quæ in laudatione, expectationem, amorem, admirationem, voluptatem, æmulationem, moveant: in vituperatione, odium, invidiam, contemptum.

Deliberativo; bonorum ac malorum enumerationes & exempla.

Judiciali; accuſatori, quæ [p] ad indignationem; defenſori, quæ ad miſericordiam.

[o] Ordine ſc. quo tractata erant in confirmatione & confutatione. idque breviter.

[p] Exaggeratur crimen à circumſtantiis, exemplo malo, indignitate rei per Apoſtrophen, & Hypotypoſin. Defenſor contra Reum non ex voluntate, ſed Infirmitate, neceſſitate, aut fortuna erraſſe arguës miſericordiam implorabit.

In

In affectibus movendis adhibenda sunt quæ magna habentur { Natura. / Vsu { Charitate. / Honestate. / Vtilitate.

Atque hîc omnes eloquentiæ fontes sunt aperiendi.

Huc facit Amplificatio, de qua supra in genere Demonstrativo & Confirmatione.

Sit Peroratio brevis, acris, & aculeata: ne tædium pariat aut indignationem.

ELOCVTIO.

[o] Elocutio consistit in Elegantia, [2] Compositione, & [3] *Dignitate.*

[o] Arist. Rh. 3. li. Dem. Phalereus περὶ ἑρμηνείας. Cic. de Orat. 3. l. & Partition. Quintilian. 8. li. Mart. Capella 5. l. 165. p. Fortunatianus l. 3. Soarez. l. 3. c. 1. Sturm. de rat. Elocutionis. Keck. Rh. Syst. l. 2. c. 1. Alst. Or. l. 4. c. 16 Caussin. 7. l. Vos. 4. l. 1. c. Vall. l. 5. Streb. l. 1. de delectu & collocatione

1. Elegantiæ munus est ut *dicatur* Purè & Perspicuè.

PVRÈ, verbis, sive illa simplicia sint sive conjuncta, puris lectisque, urbis verborũ. Vincent. specul. Doct. l. 4. c. 108.

alumnis,

alumnis, aut civitate certè donatis; non obſoletis, intermortuis & conclamatis; non obſcœnis, peregrinis aut barbaris, antiquata verò & multis annis deſita tanquam ſcopulos declinet: nec Grammatice tantùm; ſervatâ caſuum temporum, generum & numeri ſtructurâ, adhibito ſpiritus & accentus juſti temperamento: ſed [p] Latine, quoad phraſim & locutionem; ex autoritate & more probatiſſimorum autorum, atque eorum præcipue qui in virili Romanæ eloquentiæ ætate floruerunt, Ciceronis imprimis, deinde qui eum proxime accedunt, Cæſaris, Livii, Velleii, Curtii, Fabii, mox etiam Terentii, Plauti, Saluſtii, Agellii Taciti.

Planè & [q] *perſpicuè*, verbis uſitatis ac proprie ſignificantibus citra verbi aut ſermonis ambiguitatem, quammaxime oratoriis, non nimis longâ verborum ſerie continuatis, nec tamen conciſe nimis: non duriùs tranſlatis, non diſcerptis ſetentiis, non præpoſteris temporibus; non confuſis perſonis, non perturbato ordine.

2. [r] Compoſitio reſpicit *Junctûram*, *Ordinem*, *Periodum* & *Numerum*.

p Cic. de Orat. 3. l. Dreſſ. l. 2. Hiper. 13. c. p. 430. Alſt. Orat. 4. l. 7. c. Cauſſ. 7. l. 2. c. Voſſ. l. 4. c. 1. Val. l. 5. d. 1. qu. 3.

q Quint. lib. 8. 2. c. Alſt. Orator l. 4. c. 8. Voſſ. 4. l. 2. Vallad. l. 5. diſp. 1. queſt. 4.

r Dionyſ. Hallicarnaſſ. & Dem. Phal. Περὶ συνθέσεως ὀνομάτων. Autor. ad Heren. 4. l. Cic. de Orat. 3. lib. Fabius 9. l. 4. c. Ac neſcio negligentia in hoc, an ſolicitudo ſit pejor. Ruffinus verſu. Sturm. lib. 3. Elocution. Rhet. cap. 4. Iul. Scal. 4. lib. poetic. 2. cap. Soarez. 3. lib. c. 31. & 33. Strebæus 2. lib. de Elect. & collocatione verborum. c. 3, 4, & 5. Voſſ. lib. 5. c. 2. Cauſſ. 7. lib. 3. cap. Vallad. lib. 5. diſp. 2. qu. 13. & 15.

rum. *Junctura* ex molli elementorum
ſyllabarum & vocum coagmentation
reddit orationem cohærentem, lenem
æquabiliter fluentem, ſuavem, plenam
ſonoram. Cavet ſcilicet, ne in ver
borum commiſſione hiulca ſit orati
propter colliſionem vocalium; ut, *Re*
anxie quærere, atque adeptâ egere, ava
animi eſt: Ne ſit horrida & aſper
propter concurſum diverſi inſtrumen
ti conſonantium; ut, *Conſulum digni*
tas gravem tumultum civium repreſſit; ſe
ut priorem à vocali terminatam inſe
quens dictio à conſonanti inchoan
excipiat, aut contrà à conſonanti clau
ſam aperiat dictio incipiens à vocal
vel conſonanti ejuſdem organi, labio
rum ſcilicet, dentium, aut palati. Mol
litiem quippe fluorémque præſtat con
catenata vocalium & conſonantium al
ternatim in claudendis aperiendiſqu
vocibus miſtura; ut, *E cujus ore mel*
dulcior iſſluebat oratio

Nec ultima præcedentis dictioni
ſyllaba ſit eadem cum primâ ſequen
tis; ut, *AEquora tuta tacent. ſpuma ma*
ris riſit. Quamvis hæc compoſitio qui
buſdam è veteribus placuiſſe in tantum
videtur, ut etiam in deliciis fuerit atque
obtinuerit inter Schemata locum, &
nomen, Parecheſis nuncupata. Voca
bula denique mediocria præferuntur
longis continuatis, aut monoſyllabis
condenſatis.

[s] *Ordo* cavet 1. ne decrescat oratio in amplificando, sed insurgat: *Non enim furem, sed direptorem; non adulterum, sed expugnatorem pudicitiæ; non sacrilegum, sed, &c.* in extenuando, contrà submittatur. 2. Vt præcedant minùs necessaria, quæ item naturâ vel dignitate priora & præstantiora sunt: *Dies noctem, vir fœminæ, oriens occidenti.* 3. Vt laudatur sensus verbo, quod tanquam sententiæ clavis expectatur, nisi lex numeri vetet. 4. Vt Genitivus aliquando præcedat Nomen unde regitur, & eleganter interjiciatur Genitivus aut aliud aliquid inter Substantivum & Adjectivum: *Cujus vitæ turpitudinis conscientiâ vacat; ejus nomen ab invidiosâ, quantum in nobis est, malevolentiâ vindicetur.* 5. Vt vocum insuaviter ὁμοιοτελεύτων κακοφωνίαν declinetur, vel aliarum interpositione, vel ipsarum immutatione; dicatúrque potiùs, *Clarorum consilia virorum*; aut, *illustrium virorum*; vel *clarissimorum hominum*; quàm *Clarorum virorum.*

[t] *Periodus* sententiam Commatis & Colis justè perficit.

Comma seu Incisum est sensus non expleto numero conclusus, à duabus syllabis ad septem usque aut circiter

[s] Soarez. li. 3. c. 32. Voss. l. 5. c. 1. Vall. l. 5. dis. 2. quæst. 14.

[t] Arist. Rh. lib. 3. c. 9. Hermogen. περὶ ἰδεῶν τομ. δ. & sequenti c. περὶ πνευμάτων. Stur. 3. l. c. 2 de ratione Elocutionis. Dem. Phal. περὶ ἑρμηνείας. Cic. 3. de Oratore. Fab. l. 9. c. ult. Iul. Scal. l. 4. poetices. c. 25. Keck. Rhet. l. 2. c. 22. Soarez. lib. 3. c. 37. Dress. 3. l. Streb. l. 2. c. 16. Voss. l. 5. c. 2. Causs. 7. li. 5. c. & de Period. implendæ artificio. 7. l. 13. c. Vall. 5. l. disp. 2. quæst. 17.

extensus. è quibus Periodus non raro constat : ut, *Stetit soleatus prætor P. R. cum pallio purpureo, tunicáque talari, mulierculâ nixus in litore.*

Colon seu Membrum sensum numeris conclusum absolvit, sed à Periodo avulsum suspendit auditoris expectationem, ut non perficiens sententiam. progreditúrque à duodecimâ syllabâ ad decimam octavam, quandóque ad vicesimam quartam.

Periodus constat duobus Colis (quandoque & Commatis) quorum prius vocatur πρότασις, posterius ἀπόδοσις, seu redditio : vel tribus, vel etiam quatuor constat membris, quæ aut æqualia sunt, aut in acri oratione postrema sunt breviora, in ornata productiora. Pulcherrima tamen est illa Periodus, quæ membris quatuor absolvitur, ut quæ animum suspendat & aures impleat : *Si, quantum in agro locisque desertis audacia potest, tantum in foro atque judiciis impudentia valeret : non minùs in causâ cederet A. Cecinna Sexti Ebutii impudentiæ, quàm tum in vi faciendâ cessit audaciæ.* [v] Quid quod hîc concinnitatem advertis & gratiam Periodo conciliatam ab εὐρυθμίᾳ ex ὁμοιοπτώτοις & ὁμοιοτελεύτοις? Quam & præstant ἀντίθετα, Opposita seu Contraposita; *Conferte hanc pacem cum illo bello,*

v De Concinnitate; videndi, Demetr. Phalereus. περὶ ἑρμηνείας.. Strebæus de electione & collocatione verborum. l. 2. c. 7, 8, 9, 10. Vall. l. 5. disp. 2. quæst. 16. de Homoioteleutis, Homoioptotis, Paribus, Antithetis, idem l. 5. disp. 1. quæst. 11.

hujus

hujus prætoris adventum cum illius imperatoris victoriâ, hujus cohortem impuram cum illius exercitu invicto, hujus libidines cum illius continentiâ: ab illo qui cepit conditas, ab hoc qui constitutas accepit, captas dicetis Syracusas. Vt & ἰσόκωλα seu paria paribus relata; *Bellum extremâ hieme apparavit, ineunte vere suscepit, mediâ æstate confecit.* Est ubi omnes hæ in una periodo conspirant virtutes; ut, *Est enim hæc non scripta, sed nata lex; quam non didicimus, accepimus, legimus; verùm ex naturâ ipsâ arripuimus, hausimus, expressimus: ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus.* Neque interim gratiâ suâ laudéque carent quæ intertexta repetuntur: *Tenuerunt illum locum servi, fugitivi, barbari, hostes; sed neque tam servi illi dominorum, quàm tu libidinum; neque tam fugitivi illi à dominis, quàm tu à jure & legibus; neque tam barbari linguâ & natione illi, quàm tu natura & moribus; neque illi, tam hostes hominibus, quàm tu diis immortalibus. Quæ deprecatio igitur est ei reliqua, qui indignitate servos, temeritate fugitivos, scelere barbaros, crudelitate hostes vicerit?* Atque hîc *buccæ Noscenda est mensura tuæ*, ne brevior sit periodus quàm aures expectent, neque longior, quàm vires & anima ferant. Sed rotundâ comprehensione & justâ orbem suum conficiat.

x Numerus rationem habet quantitatis ſyllabarum quas in membrorum initiis & accuratiùs aliquanto in periodorum clauſulis ad tres aut minimùm duos pedes reſtringit. neque enim poterit illud placere quod ſtatim quaſi in veſtibulo offendit, neque laudem demereri quod non feliciter exeat. Media quia latent, minùs obſervantur; ubi tamen oratio concitata fluit brevibus ſyllabis, gravis retardatur longis, moderata temperatur utriſque.

x Ariſt. Rh. 3. l. c. 8. Cic. de Orat. 3. lib. Cic. Orat. perfectus. Dionyſ. Halicarn. περὶ συνθέσεως ὀνομάτων. Fabius l. 9. c. 4. M. Capel l. 5. Ruffini verſ. Caulerus 5. l. 14. c. Strebæus l. 2. c. 12. & 13. Soarez. 3. l. c. 35. & 39. Iovitæ Rapicii li. quinq; ſuper hoc argumẽto. Keck. Rhet. ſpec. 2. l. c. 21. Cauſ. 7. l. 4. c. Voſſ. 5. l. 3. c.

In principiis laudatur Moloſſus, S quĩs jũdices. Creticus, Quõd prĕcā ũs. Diis immortalibus ſum. Pæan primus Pāucă ſŭpĕr hac re. Dochimus, Nŏvæ crīmināciones. Dichoræus, Si qũis antĕa P. C. Quandoque Anapæſtus ănĭmādverti judices.

Ne claudatur Periodus termino verſus notioris, Heroici, Pentametri, aut Aſclepiadei. Optimè cadunt, claudúntque ſententiam hi pedes: Creticus præpoſitus Dichoreo, Glōrĭam cōmpāvĭt. Choreus ante Moloſſum, Mēmbră firmāntūr. Dochimus, rēī ūblĭcæ Diſpondeus Iambo poſtpoſitus, Rēūs cōndēmnāsūnt. Pæan primus inſequenti Spondæo, ēſſĕ vĭdĕātūr.

Atque in his tamen alii pedes alii præferendi, pro Characteris & Materiæ ſubjectæ majeſtate, acumine, vehementiâ, gravitate, aut aliâ ratione.

Ad cavendam ſatietatem & tædium

diſſi

dissimulandum est artificium, & præ se ferendum numeros sponte fluxisse. Videndúmque ne pes idem sæpiùs ducat, claudátve sententiam; ut absit odium similitudinis, qua nihil est in hac arte vitiosius.

Neque monosyllaba sæpiùs, neque productiora verba claudant sententiam.

3. *Dignitas præstat ut dicatur*

Ornatè { Tropis, qui vocem à propriâ & genuinâ significatione deflectunt ad alienam: / Schematibus, quæ habitu & formâ elegantiori figurant { Verba, ex aptâ eorum inter se collocatione, jucundè sonantia. / Sententias, ratione & pondere firmatas, aut animi motu affectas.

Aptè, ut deceat; ex orationis facie, pro variâ materiâ, formatæ propriâ Ideâ & charactere, ¶.

Volebam certè, quæ de Tropis & Figuris versu qualicunque compacta sequuntur, oratione solutâ, uti par fuerat, cæteris continuâsse. Sed religio est aversari judicium vulgi, qui ista olim publicum indepta faventer excepit, excepta jam desiderat. (minus sanè quæ populo placeant.) Feram igitur, lector benevole, quod corrigere est nefas, versus per tesqua & salebras, quod in technico doctrina necesse est, quandoque cæspitantes atque adlubescat cum eruditis sentire, cum vulgo loqui. Ausa tamen est hæc Editio Rhetoricas figuras Oratoriis exemplis illustrare.

Tropi. 4.

DAt propriæ similem translatus * Metaphora vocem:

Cæptis aspirant. Iterum fluctuat æstu.
Læta seges. Gemmant vites. Duo fulmina belli.
Ingenii flumen. Mens ferrea. Classis habenas.

* Non est alius Tropus frequentior quàm Metaphora, non florentior: quippe quæ lumen & stella sit orationis, brevis & contracta in unam vocem similitudo: faciátque ad copiam, majestatem, evidentiam & festivitatem.

Atque

Atque Metonymia imponit nova nomina rebus:

1. Efficientis, ut Inventoris; *Marte. Lyæo.* Autoris: *legitur Juvenalis. Livius ingens.* Materiæ: *Pinus, Ferrum, æris acervus, arundo.* Aut instrumenti: *gladius, lingua, arma, manus.*
2. Effecti: *clades Libyæ. mors frigida pallet.*
3. Subjecti: [a] *Curii.* [b] *pateræ.* [c] *Germania.* [d] *Rostra.* [e] *Vcalegon.* [f] *cor, os.* [g] *patronus* [h] *nox.* [i] *Amaryllis.*
4. Adjuncti: [k] *fasces.* [l] *sæclus.* [m] *ætas nulla.* [n] *libelli.*

a Subjectum pro accidente. b Continens pro contento. c Locus pro incolis. d Locus pro gestis in loco. e Possessor pro re possessa. f Sedes pro qualitate inhærente. g Patronus assumit personam clientis. h Tempus pro re in illo gestâ, vel habitu ejus. i Signatum por signo. k Signum pro signato. l Qualitas propersonâ subjectâ. m Tempus pro subjectis illius. n Locatum pro loco.

Cõfundit totũ cum parte Synecdoche. Partis, [o] *Myrtoum; Auster;* [p] *hyems, tectum, mucro.* [q] *Annibal;* [r] *Anglus.*
2. Totius: [s] *orator; color.* [t] *annus.* [v] *vixit.* [x] *Atrides.*

o Species aut individuum pro genere. p Pars pro toto. q Dux pro exercitu, velut pars primaria. r Numerus pro numero, Singularis pro Plurali & contra. Finitus pro infinito: & contra. s Genus pro specie aut individuo. t Totum pro parte. v Antecedens por consequente. hoc tamen alii Metonymiæ, alii Metalepsi adjudicant. x Patronymicum commune pro certo & determinato.

Contrà quàm sentit solet Ironia jocari.
Scilicet; egregiam laudem; pulchrè; bone custos.

4. *Troporum Affectiones.*

Durior impropriæ est Catechresis abusio vocis:
Vir gregis; ultorem promisi; pulchra minatus.

Transcendit mediis gradibus Metalepsis altum:

Hinc movet Euphrates bellum. Mirabar aristas. (verum

[y] Extenuans [z] augénsve excedit Hyperbol

Astra ferit. plumâ levior. volat ocyor Euro.

Continuare tropos Allegoria adsolet: *Absq*

Et Cerere & Baccho Venus alget. Claudite rivos.

Tropi falsò habiti.

[a] Antonomasia imponit cognomen, ut; *Irus*

Impius; Aeacides; Pœnus; Cytherea; Poëta.

Non equidẽ laudo, est [b] Litotes; *nec munera sper* (n

A sonitu voces [c] Onomatopœia fingit;

Bambalio, Clangor, stridor, taratantara, murmur.

[d] Antiphrasis voces tibi per contrari a signat

Lucus; sacra fames; Euxinus; Symphora; Parcæ.

Dat [d] Charientismus pro duris mollia verba

At bona verba precor. ne sævi magna sacerdos. (est

[d] Astismus jocus urbanus, ceu scõma facetum

Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Mævi:

Atque idem jungat vulpes, & mulgeat hircos.

Insultans hosti illudit [d] Sarcasmus amarè:

En agros metite jacens. Hinc nuncius ibis

Pelidæ referens. Satia te sanguine, Cyre.

y Quæ dicitur Meiosis, diminutio.

z Quæ dicitur Auxesis, sublatio, amplificatio.

a Species Synecdoches & Metonymiæ.

b Species Synecdoches.

c Metonymiæ species.

d Ironiæ species.

Verùm quàm futile sit hoc Grammaticorum scitum, quàm intutum Etymologistarum asylum, vide I. Cæs. Scal. Poetic. l. 3. c. 90. G. Finkium lib. 1. Schediasm. 42. C. Becmannum de originibus Ling. Lat. & I. Ger. Voss. l. 4. Institut. Orat. c. 13.

Aethiopem

Aethiopē laterémve lavare: • Paroemia dicta est.

• Ænigma obscuri tecta est sententia verbis: e Allegoriæ speciesFiliolas Cadmi profert Nilotis arundo,
Quas serit è Cnidio distillans sepia nodo.

Schemata Rhetoricæ dictionis.

Ejusdem sit f Epizeuxis repetitio vocis: f Ad Emphasin & affectum expressa. fit autem vel eâdem voce repetitâ immediate vel una interjectâ, aut pluribus per Parenthesin.
Ah Corydon, Corydon, me, me bel'a, horrida bella.
Talis amor Daphnim (qualis cùm fessa juvencam
Per nemora atq; altos quærendo bucula lucos, &c.)
Talis amor teneat, nec sit mihi cura mederi.
Adeste, adeste, scel.ris ultrices Dææ. Sen. Medea.
Excitate, excitate eum, si potestis, ab inferis. Cic. pro Mil.
Crux, crux, inquam, infelici & ærumnoso comparabatur. 7. in Verr.
Totum hoc quantumcunque est (quod certè maximum est) totum est, inquam, tuum. Cic. pro. Marcello.

Est g Anadiplosis quoties ex fine prioris Membri, principium fit dictio prima sequentis: g In vehementiori animi motu adhibita emphasin habet.
Pierides, vos hæc facietis, maxima Gallo:
Gallo, cujus amor tantum mihi crescit in horas.
Hic tamen vivit. Vivit? imò verò in senatum venit. 1. Catalin.
Sed pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras;
Pallentes umbras Erebi, noctemq; profundam. Virg 4. Æn.
Principum dignitas erat penè par: non par fortasse eorum qui sequebantur. pro Ligario.

h Concinnat connectítque vemstè multas causas à se dependentes. Cujus in Sorite usus est.

Cõtinuâ serie est repetita gradatio[h] Climax:
Quod libet, id licet his; et quod licet, id satis audẽt:
Quodq́ audent faciunt; faciunt quodcunque molestum est.

In urbe luxuries creatur: ex luxuria existat avaritia necesse est: ex avaritia erumpat audacia: inde omnia scelera ac maleficia nascuntur. Cic. pro Roscio Amer.

Si stas, ingredere: si ingrederis, curre: si curris, advola. Epist. 23. l. 2. ad Attic.

Quid enim, per Deos immortales, potest Reip. prodesse nostra legatio? prodesse dico? quid si etiam obfutura est? obfutura dico? quid si etiam nocuit? Philippic. 12.

Mars videt hanc, visamq́ cupit, potiturq́ cupita. Ovid. 3. fast.

Torva leæna lupum sequitur, lupus ipse capellam;
Florentem cityſum sequitur lasciva capella. 2. Eclog. Virg.

i Florida figura, quæ varias enumerationes ductat, asseverat, exaggerat.. * Elegantissimè geminatur cùm res oppositæ inter se pendunt.

Diversis mẽbris frontẽ dat[i] Anaphora eandẽ:
Ter conatus ibi collo dare brachia circum;
Ter frustra comprensa manus effugit imago.
** Tu pugnare potes, mihi sacri est consilii vis:*
Tu vires sine mente geris, mihi cura futuri est.

Nihil te nocturnum præsidium palatii? nihil urbis vigiliæ? nihil timor populi? nihil consensio bonorum omnium? nihil hic munitissimus habendi Senatus locus? nihil horum ora vultusque moverunt? Catilinaria 1.

Accusant ii, qui in fortunas invaserunt: Causam dicitis, cui nihil præter calamitatem reliquerunt. Accusant ii, quibus occidi patrem Sexti

Roscii

Roscii bono fuit: causam dicit is, cui non modò lu-ctum mors patris attulit, verùm etiam egestatem. pro Roscio Amer.

Sic oculos, sic ille manus, sic ora movebat 3. Æn. Virg.

Flebile nescio quid queritur lyra; flebile lingua.
Murmurat exanimis; respondent flebile ripæ. Met. Ovid. 11.

Cõplures clausus cõcludit: [k] Epistrophe eodẽ Dicto: *Crede mihi, si te quoque pontus haberet; Te sequerer conjux, & me quoque pontus haberet.*

k Festivè & eleganter periodum concinnat.

Doletis tres exercitus Pop. Romani interfectos? interfecit Antonius. Desideratis clarissimos cives? eos quoque eripuit vobis Antonius. Auctoritas hujus ordinis afflicta est? afflixit Antonius. 2 Philippica:

Surgamus; solet esse gravis cantantibus umbra:
Juniperi gravis umbra: nocent & frugibus umbræ. Virg. 10. Eclog.

Symploce eas jungit complexa utramq; figu-(ram:

Quàm bene, Caune, tuo poteram nurus esse parenti!
Quàm bene, Caune, mi poteras gener esse parenti!

Quis legem tulit? Rullus. Quis majorem populi partem suffragiis privavit? Rullus. Quis comitiis præfuit? idem Rullus. Cic. pro lege Agraria.

Quis postulavit? Appius. Quis produxit? Appius. pro Milone.

Incipit & voce exit [l] Epanalepsis eâdem:

Pauper amet cautè, timeat maledicere pauper.

l Res graves cum majestate incolcat.

Vid-

Vidimus tuam victoriam præliorum exitu terminatam: gladium vagina vacuum in urbe non vidimus. pro Marcello.

Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa. Virg. Æn.

Victus amore tui, cognato sanguine victus. Æn. 12.

Vna dies Fabios ad bellum miserat omnes.
Ad bellum missos perdidit una dies. Ov. 2. fast.

Phosphore, redde diem. quid gaudia nostra moraris?
Cæsare venturo, Phosphore, redde diem. Mart. 21. ep. l. 8. Vide ep. 99. l. 9. *Rumpitur invidiâ* & l. 4 ep 91. & alia ejusdē epi. ut & Catulli in eodē desinunt versu à quo ordiuntur.

Vna dies aperit, conficit una dies. Ausonii rosæ. (ima

[m] Distinctiones & Argumentationes concinnat.

Prima velut mediis, mediis ita [m] Epanodos
Cōsona dat repetens: *Crudelis tu quoque mater,*
Crudelis mater, magis an puer improbus ille?
Improbus ille puer, crudelis tu quoque mater.

Gratiam qui refert, habet: & qui habet, in eo, quod habet, refert. pro Plancio.

Ecquam putatis civitatem pacatam fuisse, quæ iocuples sit? ecquam locupletem, quæ tibi pacata esse videatur? pro lege Manilia.

Demophoon ventis & verba & vela dedisti:
Vela queror reditu, verba cartre fide. Ovid. Epist. 2.

[n] Eleganter in conversionibus jocatur, pungitque simul.

Voce parum mutatâ alludit significatum
[n] Paranomasia: *tu prædo, non prætor amari*
Me juvat, Antanaclasis erit, *si nil sit amari.*
Estq; Ploce: *Corydon, Corydon est tempore ab illo.*

In-

Inceptio eſt amentiam, haud amantium. Teren. Andr.

Tibi parata erunt verba, huic verbera. Terent. Heaut.

Qui de hujus urbis, atq; adeo orbis terrarum exitio cogitent. Catilinaria. 1. *Itaq; plebiſcitum, quo magis oneratus quàm honoratus ſum, primus antiquo abrogoq;.* Liv. 22. *In quo motu, in quo metu? tam citò, tam ſcitè. Serò, ſed ſeriò. quem tibi habe, & have. In ſtadiò & ſtudio virtutis. ab Exordio ad Exodium. Petiiſti & ſimul periiſti. Confiſis & confuſis. Vero affectu, felici effectu. Mirari, non rimari. Ita Marſyas in pœnam cecinit & cecidit. Floruit, & corruit. Non κτῆσις ſed χρῆσις. mutant τόπον ὁ τρόπον. μιμεῖσθαι ῥᾴδιον ὁ μιμεῖσθαι. Non fluere ſed ruere videtur. Niſi quis aut cœnum aut cœlum dividere vellet.* Flor. 3. 17. *Amor & melle & felle eſt fœcundiſſimus.* Plaut. Ciſtell.

Nata ſalo, ſuſcepta ſolo, patre edita cœlo. Auſon. epigr. 30.

Eſto Polyptoton, vario ſi dictio caſu Conſonet: *arma armis, pede pes, denſi ſq; vivo vir.* *Jam clypeus clypeis, umbone repellitur umbo. Enſe minax enſis, pede pes, & cuſpide cuſpis.* Stat. 8. Theb.

o Pulchrè exponit, contraponit, repetit.

Res cum re, cauſſa cum cauſſâ, ratio cum ratione pugnabit. pro Cælio. *Cedere juſſit aquam, juſſa receſſit aqua.* Ovid 3. art.

Certus locus, certa lex, certum tribunal, quo hoc reſervetur. Verrin. 7. *Sed pleni omnes ſunt libri, plenæ ſapientum voces, plena exemplorum vetuſtas.* pro Archia.

Hinc

Huc & παρηγμένον referunt, ubi sc. voces variantur à derivatis vel conjugatis. *Is demum miser est, cujus nobilitas miserias nobilitat.* Actius. *Candidas ales modò movit alas.* Senec. Hippol.

Schemata sententiæ ad Explicationem.

Species Hypotheseos sunt

p Pragmatographia,
q Topographia & topothesia,
r Prosopographia,
s Pathopœia,
t Chronographia,
u Diatyposis, Enargia, Characterismus.
x Paralogismum consequentis arguit.

p Res, q loca, r personas, s affectus, t tempora, gesta,
Exprimit, atque oculis quasi subjicit v Hypotypoſis.

Descriptionum exempla, quia passim obvia, & longiora sunt quàm quæ admittat instituta & professa hæc brevitas, nulla adjicio. Scias obiter plerísque transitoria hæc esse fora, ad digressiones. Operæ itaque precium erit, hæc adnotare, & in usum reponere.

Explicat, oppositum addens x Paradiastole: *Obumbrat*
Virtutem fortuna; tamen non obruit illam.
Fit magna mutatio loci, non ingenii. Cic. pro Quintio.
Non enim furem, sed creptorem: non adulterum, sed expugnatorem pudicitiæ: non sacrilegum, sed, &c. 3. Verrina.

Oppoſita Antimetabole mutat dicta: *Poëma Est pictura loquens; mutum pictura poëma.*
In dominatu servitus: in servitute dominatus. pro Dejotaro.
Verè dici potest, magistratum esse legem loquentem, legem autem mutum magistratum. Cic. 3. de legibus.

Vt qui pacem belli amore turbaverunt, bellum pacis caritate deponerent. Tacit. 2. hist.

Vt novorum optima erunt maximè vetera, ita veterum maximè nova. Quint. 1. 10.

Inter viros fœmina, inter fœminas vir.

Librat in Antithetis contraria [y] Enantiosis:

Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur.

Obsequium amicos, veritas odium parit. Terent. Andria.

Neque me pœnitet mortales inimicitias, amicitias sempiternas habere. pro Posthumo.

Vbi vivos homines mortui incursant boves. Plaut. Asinaria.

Sed quàm urbs ipsa opportuna oppugnantibus erat, tam inexpugnabiles hostium animi. Liv. 3. 3.

Odit populus Rom. privatam luxuriam: publicam magnificentiam diligit. Cic. pro Muræna. vid. in eadem oratione Antithesin satis longam. *Vigilas tu de nocte, ut tuis consultoribus respondeas: ille, ut, &c.* & supra in Periodo. p. 33, 34.

y Comparando illustrat delectátque.

[z] Synœceiosis duo dat contraria eidem:

Tam quod adest, desit, quàm quod nõ adsit, avaro.

Cum eo nimirum hoste res est, qui nec bonam nec malam fortunam ferre potest: seu vicit, ferociter instat victis: seu victus est, cum victoribus instaurat certamen. Annibal de Marcello. Liv 3. 7.

z Asseverat & exaggerat.

* Oxymoron *iners* erit *ars, concordia discors.*

Strenua nos exercet inertia. Hor. Ep. 11. l. 1 γλυκοπικρὸν. Εχθρῆν ἄδορα δῶρα. Soph. Ajax. Χάρις ἀχάρις.

* Ludendo elevat, pungit tamen.

In-

Insanientis dum sapientiæ consultus erro. Hor. 1. l. 34. ode.

Id aliquid, nihil est. Ter. Andr. *Tu pol, si sapis, quod scis, nescias.* Eun. *Vt cum ratione insanias.* ibid.

Arte opus est, ut tibi parma cadat. i. ut erret. Martial. 9. 39. *Innumeri numeri, cùm tacent, clamant.* Catilinaria. 1. *Concordia discors.* Met. 1. *Injustaq; justa peregit.* 11. Met. Ovid.

His, ut quæq; pia est, hortatibus impia prima est, Et, ne sit scelerata, facit scelus. Ovid. 7. Met.

Tu non inventa reperta es. Ovid. 1. Met. sperabam me reperturum filiam meam virginem; reperi vaccam. quem locum & ipse Ov. interpretatur. 5. l 6. fab. de Proserpina. *En quæsita diu tandem mihi nata reperta est: Si reperire vocas amittere certiùs; aut si Scire ubi sit reperire vocas.* contra quàm disputant magistelli apud Alex. ab Alexand. l. 1. c. 21. & quàm L Valla distinguit inter *invenire* & *reperire* l. 5. eleg. c. 2.

Ad Probationem.

a Refellenti congruit atque redarguenti.

Propositi reddit causas [a] Ætiologia: *Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas.*

Intelligo, quàm difficili scopulosq; verser loco. Nam cùm omnis arrogantia sit molesta; tum illa ingenii atq; eloquentiæ, molestissima. Divin. in Verr.

Arguit allatam rem contrà Inversio pro se: *Imò equidem; neq; enim si occidissem, sepelissem.*

Romulo in cœna parciùs bibenti, dixit quidam; Romule, si istuc omnes faciant, vinum vilius sit, is respondit; imo verò carum, si quantum quisq; velit,

let, bibat: nam ego bibi quantum volui. A. Gel. l. 11. c. 14.

Anticipans, quæ quis valet objeciſſe, [b] Prolepſis.

Diluit: *Hic aliquis mihi dicat: Cur ego amicum Offendam in nugis? Hæ nugæ ſeria ducent In mala, deriſum ſemel exceptumq; ſiniſtrè.*

Dicet aliquis: Hæc igitur eſt tua diſciplina? ſic tu inſtituis adoleſcentulos, &c. Proſapodoſis ſeu reſponſio. *Ego ſi quis, Judices, hoc robore animi atq; hac indole virtutis, &c.* Cic. pro Cælio.

Occupationis Formulæ ſunt. *Si quis adſit legum ignarus, qui — Si quis miretur — Ne cui mirum videatur — Hic ſortè mihi objiciat aliquis. — Quod ſi quis me roget — Quid ergo? audaciſſimus ego ex omnibus — Quæret quiſpiam, &c.*

Planè aut diſſimulans permittit [c] Epitropefactum.

Cedo equidem: neque te teneo, neque dicta refello. I, ſequere Italiam ventis, pete regna per undas.

Sit fur, ſit ſacrilegus, ſit flagitiorum omnium vitiorumq; princeps: at eſt bonus Imperator & felix, &c. diſſimulantur in Verrem. *Tribuo Græcis literas: do muſicarum artium diſciplinam: non adimo ſermonis lepórem, &c. teſtimoniorum religionem & fidem nunquam iſti natio coluit.* pro Flacco. *Habes, Tubero, quod accuſatori eſt maximè optandum, confitentem reum: ſed tamen ita confitentem, &c.* pro Ligario. *Imo habeat, valeat, vivat cum illa. Profundat, pereat, pereat, nihil ad me attinet.* Ter. Adelph.

b Et Procatalepſis. A priore parte dicitur Præſumptio, Objectio, Anteoccupatio: à poſteriore, Subjectio, Anthypophora, Eſtq; Proœmiis & Confirmationibus accommodatiſſima.

c Cauſæ fiduciam præ ſe ferens, conſilio acquieſcit ſuo. huic affinis eſt Synchoreſis.

Ad

Ad Exaggerationem & Amplificationem.

d Suprà in Confirmatione. vide Amplificationem.

Ad ſummum ex imo gradibus venit d Incrementum :

Non plebs prava jubens; ſolidâ nec mente, tyranni
Vis fera dimoveat juſtum; non turbidus Auſter;
Fulminei non dextra Iovis; non, ſi ruat, orbis.

Eo prorupturam eſſe audaciam; ut non clam verùm etiam hîc in foro, ant tribunal tuum Fauni, ante pedes veſtros Iudices, inter ipſa ſubſ lia cædis futuræ ſint. pro Roſc. Amer. *Miſerum eſt exturbari fortunis omnibus, miſerius, &c.* p Quintio. vide ſuprain Amplificationem. p. 3

Ad affectuum concitationem.

e Vim vitámque orationi addit, premitque adverſarium. & cujus in Enthymemate atque Inductione uſus frequens.

Quærit e Eroteſis, poterat quod dicere rectè: *Et procul, ô miſeri, quæ tanta inſania, cives? Creditis avectos hoſtes? aut ulla putatis Dona carere dolis Danaûm? ſic notus Vlyſſes?*

Quouſque tandem, Catilina, abutere patientiâ noſtra? & quæ ſeq exempla paſſim occurrunt.

f Poſt res magnas graviter expoſitas ciet Affectus.

Concitat f Ecphoneſis & Exclamatio mentem: *Heu pietas! O ſpes faſas! prohvana voluptas!*

O tempora! ô mores! Catil. 1. *O fruſtra mei ſuſcepti labores!* pro Mil. *O miſerum me! conſumptis enim lacrymis, infixus tamen pectori hæret dolor.* Phil. 2. *O cœlum! ô terra! ô maria Neptuni!* Ter. Adelph. *O ſtultos Camillos, Curios, &c.* in Piſonem.

Na-

Narratæ subit & rei [g] Epiphonema probatæ: *Tantæ molis erat Romanam condere gentem.*

Quæm ut adipiscantur, omnes optant: eandem accusent adepti. Tanta est stultitia & perversitas. Cic. de Senec.

Tantum religio potuit suadere malorum. Lucr. 1.

[g] Rei probatæ apponitur quasi sigillum, aut tanquam coronis imponitur operis fastigio.

Est [h] Epanorthosis positi correctio sensus: *O clementia, seu potius patientia mira!*

Filium unicum adolescentulum habeo. ah, quid dixi, habere me? imo habui, Chreme, Nunc habeam, necne, incertum est. Terent. Heaut.

Quod quidem facerem vehementius, nisi inimicitiæ mihi intercederent cum istius mulieris viro: fratrem volui dicere: semper hic erro. Cic. pro Cœlio.

[h] Prævaricatur, & joco jugulat.

[i] Aposiopesis sensa imperfecta relinquit: *Quos ego—sed motos præstat componere fluctus.*

Quem quidem ego si sensero.—sed quid opus est verbis. Terent. Andr.

Si quis me quæret rufus—Præsto est desine. Phormio.

De nostrûm enim omnium—non audeo totum dicere. Cic.

Eia, Benedicite. Plaut. Asinaria.

[i] Res tristes, turpes, notas, suspectas tacet, irato minantique conveniens.

Consulit addubitans quid agat, dicátve [k] Aporia

Quid faciam? roger, anne rogē? quid deinde rogabo?

Equidem, quod ad me attinet, quo me vertam nescio. negem fuisse illam infamiam corrupti judicii? negem illam rem agitatam in contionibus, jactatam in judiciis, &c. Respons.

[k] Addubitatio; Exordiis Confirmationibus & Amplificationibus utilis expectationem atque attentionem facit.

Non

Non est nostri ingenii: vestri auxilii est, Juces, &c. pro Cluent.

Quid primum querar? aut unde potissimùm Jud. ordiar? aut quod, aut à quibus auxilium petam? Deorúmne immortalium? populíne Roman

1 Quasi freta simplici & rectâ causâ se insinuatis urget, tacitámq; alterius confessionem extorquet.

pro Roscio Am. & apud poëtas passim deberant, Dido, Medea, Althæa, Narcissus.

Consultat cum aliis[1] Anacœnosis: *Si ita haberet*
Se tuares; quid consilii aut rationis inires?

Quæro à te C. Aquili. L. Luculle, P. Quintili, M. Marcelle, vadimonium mibi non obiit quidam socius, &c. Pro Quintio.

Quem virum aut heroa lyra vel acri Tibia sumes celebrare, Clio.

Quem Deum? Hor. 1. 12. od. sequitur responsio interrogativa etiam *Quid prius dicam solutis Parentis laudibus.* ut appareat hæc cum

m Invidiam à se amolitur in personam quam inducit monentem, objurgantem, &c. Hujus speciei sunt *Mimesis* & *Dialogismus.*

præcedente figura species esse Dialogismi seu sermocinationis.

Personam inducit [n] Prosopopœia loquentem: *Hosne mihi fructus, hunc fertilitatis honorem*
Officiiq; refers? quòd adunci vulnera aratri
Rastrorumq; fero, totoq; exerceor anno.

n Invocationibus inservit, atque excitat attentionem.

Elegantissimæ habentur Prosopopœiæ in oratione, pro Cœlio. App. Clodii Cæci, & Sext. Clodii. *Patriæ*, 1. Catilinaria. ubivis.

Sermonem à præsenti avertit [o] Apostrophe: *Et auro*
Vi potitur. Quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames?

Tum

Tum tu, O Jupiter, qui iisdem quibus hæc urbs auspiciis à Romulo es constitutus, quem Statorem hujus urbis, &c. 1. Catilinar.

Vos, vos appello, fortissimi viri, qui multum pro patria sanguinem effudistis. pro Milone. Omnibus verò numeris perfectissima Prosop. videatur 5. Tusc. quæst. Homoioptotis, Homoioteleutis, Polyptotis exculta. *O vitæ Philosophia, dux, &c.* Sed & exemplorum apud poetas opimam metere est messem, vel invocantium. *Vos ô clarissima mundi Lumina.* vel ὑπερβόντων τὸ πλατὸν τοῦ μέτρου, ut; *Munera, Bacche, tua, & unguibus, accipiter, saucia facta tuis.*

Ad Copiam.

Verba ° Synonymia addit rem signantia eandem:
Enses & gladii. Superátne & vescitur aura
Aethereâ, nec adhuc crudelibus occubat umbris?

Diversas specie res multas congerit Hirmos:
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, schœnobates, medicus, magus; omnia novit.

Quod denique belli genus esse potest, in quo illum non exercuerit fortuna Reipublicæ? Civile, Africanum, Transalpinum, Hispaniense, mistum ex civitatibus, atque ex bellicosissimis nationibus, servile, navale bellum, varia & diversa genera bellorum, & hostium, non solùm gesta ab hoc uno, sed confecta. pro lege Manilia. *Omnia norat, omnium aditus tenebat &c.* 3. Catilinaria.

° Dignitatem, gravitatem, & acrimoniam orationi conciliat; affectúsque vehementiam arguit.

Non dico, Apophasis. *Taceo, Mitto*, est Paralepsis.

Omnia illa quæ sæpe audivistis & memoria tenetis, prætermitto, &c. Nec ea dicam, quæ si dicam, infirmare non possis. 1. Verrin. *Itaque non sum prædicaturus, Quirites, quantas illeres domi militiæque, terra marique, & quanta felicitate gesserit, &c.* pro lege Manilia.

Rem circũloquitur per plura Periphrasis unã: *Trojani belli scriptor. Chironis alumnus.*

p *Schemata Grammaticæ*

Orthographiæ.

Prosthesis apponit capiti, quod Aphæresis aufert:

Vt; *gnatus. tetuli. ruit. & non temnere divos.*

Syncope de medio tollit quod Epenthesis infert:

Relligio. Mavors. jusso. surrexe. repostum.

Aufert Apocope finem, quem dat Paragoge:

Ingeni. Hymen. curru'. Tyrio vestirier ostro.

Literulam Antithesis mutat quod & Antistœchon:

Olli subridens. vostrum servom. faciundo.

Transponitque elementa Metathesis, ut; *tibi* q *Thymbre.*

Metri seu Prosodiæ.

r Ecthlipsis M. vocales aufert Synalæpha:

Tu

p Contrà fortè quàm lex καθ' αὑτὸ requirit facio, qui figuris Rhetoricis heterogeneas Gramaticales admisceam: adjicere tamen allubuit, ne desiderentur quæ in prioribus editionibus usui esse adverteram.

q Quod & descendere potest à Nominativo *Thymbrus* frequentior autem est apud Græcos Transpositio; ut; κραδία, ἔπραθον, θρασὺς.

r Quæ & Ectasis.

u in me ita es, hem! in te ut ego sum: ac tu me ibi ama, ut te ego amo hic jam.

Systole ducta rapit; correpta Diastole ducit: *ecidimus. steterunt. naufragia. semisopitâ:*

Syllaba de binis confecta Synæresis esto: *Aeripedes. alveo. cui. tenuis. parietis. aureâ.*

Dividit in binas partita Diæresis unam: *Evolüisset. aheneus. evohe. materiaī.*

Syntaxeωs ex defectu.

Dicitur Ellipsis, si, ad sensum, dictio desit: *Non est solvendo. dicunt. quid plura? quid istis?*

Suppositis multis si verbum inserviat unum, Aut Adjectivum, fit Zeugma: *hic illius arma, Hic currus fuit. hircus erit tibi salvus & hœdi.*

Personā genus & numerū conceptio triplex Accipit indignum Syllepsis sub mage digno: *Tuque puerque eritis. Rex & Regina beati.*

Post totum partes capiet generale Prolepsis: *Procedunt castris hinc Acron, inde Quirinus. Alterum in alterius mactatos sanguine cernam.*

Dialyton tollit juncturam & Asyndeton, idq; Articulus faciet: *Rex, miles, plebs negat illud. Frange toros, pete vina, rosas cape, tingere nardo.*

ſVel Synecphonesis.

t Ab ære tamen χαλκοπόδων dici cervum illum, non, ab aēre propter celeritatem, ἀερίποδα, contendit Ios. Scal. ad Ausonium l. 1. c. 16.

In

In excessu.

[a] Trepidanti convenit & multa per celeritatem atque animi impetum cõgerenti.

Conjunctura frequens vocum [a] Polysyndeton esto:
Fatáque fortunâsque virûm morèsque manúsque.

Vocibus exuperat [b] Pleonasmus, & emphasin auget.
Auribus his audivi, oculis vidi, ore loquutus.

[b] Graviter rem producit, faeitque ut major, quàm sit, appareat.

Syllabicum adjectum sit vocis fine Parelcon
Quipote. nunnam. etiamnum. cbodum. tu Sosia a
esdum.

Membrum interjecto sermone Parenthesi auget:
Credo equidem (nec vana fides) genus esse Deorum

In Contextu.

[c] Evocatio.

Personam ad primam [c] Revocatur, sive secundam
Tertia. *Qui legis hæc. Populus superamur ab un*

[d] Appositio.

Et casu substantiva [d] apponuntur eodem:
Turba molesta proci. mons Taurus fons Aganippe.

Pro toto positæ partis, quam passio signat,
Quartum vel sextũ casum Synecdoche tradi
Passivis, neutris, adjectis, participiisque:
Dentibus alba. caput doleo. spoliata lacertos.

Antiptosis amat pro casu ponere casum:
Vrbem quam statuo vestra est. trabeate salutas.

[e] Sive Græcissimus.

[e] Hellenismus erit phrasis aut constructio Græca:
Desine clamorum fallunt. ardebat Alexin.

Compe-

ompoſitæ in partes eſt Tmeſis ſectio vocis:
uæ mihi cunque placent. ſeptem ſubjecta trioni.

endiadys unum in duo ſolvit, mobile fixum
ans: *auro & paterâ. chalybem frænoſque mo-
mordit.*

rſonam numerum commutat [b] Enallage
empus,
umq; modo genus; ut: *Pereo quod carius eſt mi.
faciat. vici. præſto eſt. hinc ſpargere voces.*

nthesis eſt ſenſu tantùm, non congrua voce:
rba ruunt. aperite aliquis pars maxima cæſi.

gna præire ſolet poſtponere Anaſtrophe
erba:
nſtra per. Italiam contra. maria omnia circum.

vocũ inter ſe turbatus Hyperbaton ordo:
*a, bonus quæ deinde cadis onerarat Aceſtes,
ore Trinacrio, dederatq; abeuntibus, heros
idit.*

ſu tranſpoſito ſubmutat Hypallage verba:
ia trabs. videt hos ortus. date claſſibus Auſtros.

ſteron & Proteron ſive Hyſterologia ſe-
undo
na loco ponit: [c] *Lavináq; littora venit.
etruduntnaves ſcopulo. [d] nutrit peperitq;.*

i orationem illuſtrare volet; lumen petet à Tro-
Metaphorâ inprimis, & Allegoriâ: qui jucun-
reddere; ad Rhet. dictionis figuras ſe conferet,
orum iterationes, & contentiones, paria paribus
a, ſimiliter cadentia, immutatæ literæ venuſta
qui gravem efficere; ſententiarum ornamentis
ondere utetur: qui affectus ciere vult; ampli-
ionum atroci vehementiâ inſurget.

[b] Hetero-ſis etiam dicitur, & Allœotheta.

[c] Prolepſin hanc & Proanaphonefin appellat, A. Gellius. l. 10. c. 6.

[d] Præpoſitionis in compoſitione regimen, nuncupant hoc Grammaticorum filii.

[e] Hoc morum Hyſteron Proteron eſſe volunt.

¶ Aptè. ut, pro varietate mat riæ subjectæ aut motus ani varietur dicendi genus, for metúrque orationis *Character*.

Ast. 3. l. Rh. 7. c. τὸ πρίπον. Demet. Phal. περὶ ἑρμηνείας. Εἰσὶ δὲ τέσσαρες ὁ ἁπλοῖ χαρακτῆρες, &c. Aristides περὶ πολιτικῶν λόγου καὶ περὶ ἀφελοῦς λόγου. Cic. Or. Perfectus. Fab. 11 l. c. 1. & 12. lib. cap. 10. Agel. 7. li. 14. c. Her. περὶ ἰδέων, ad quem Sturmius, quem & vid. l. 1. c. 4. de ratione Elocu. Rhet. & l. 3. c. 6. ut & l. 2. de Imitatione c. 4. Soarez. l. 3. c. 51. Str. l. 2. c. 17. &c.

CAput artis est, decere quod fa Sic igitur eloquentiam, prudentiá miscebit orator, sic decoro sce que inserviet; ne quando velit infanti thurnos Herculis induere, in re sobriâ b chari, in tenui turgescere atque intonar neque è contra in argumento sublimi mi serpere, atque humi affigere, ut ait divinæ particulam auræ. Mutantur s inde circumstantiæ: ad earum mome convertatur & Eloquentiæ facies, disp orator non minùs quid deceat, quàm expediat. Vt vero deceat; auditori, sonæ, tempori, causæ, quandóque v causæ partibus, ornamenta propria, ram & habitum accommodabit. ita mum nativo succo, suóque colore nit oratio. Sciat in docendo requiri acum in conciliando lenitatem, in movendo vitatem, eum deniq; omne eloquentiæ lisse punctum, qui humilia subtiliter, g dia elatè, mediocria temperatè potest d re. uti alius ornatus Principi, alius pri convenit; aliud schema militem, aliud

col

olam, mercatorem aut philosophum aliud
ecet: ita & diversa materia diversos habi-
us, diversos exigit characteras. Pro re ita-
ue natâ & materiâ subjectâ vertet stylum,
t unum formet ex iis quæ dicendi genera,
Characteras, Ideas nuncupant, numerant-
ue tres: *Humilem*, *Mediam*, *Sublimem*.
Quæ omnes à se invicem discernuntur,
ùm Verbis & Sententiis, tum luminibus
orum & ornamentis, nec Periodis minùs,
Compositione & numero.

Humilis itaque Idea, erit elegans, pressa,
erecunda, leniter fluens, simplex mundi-
is: non tamen inculta aut sicca, non ener-
is aut arida.

Media, insurgat aliquanto altior, trans-
tionibus crebrior, sed modestis; figuris
orida, egressionibus amœna, sententiis
uens, leniùs tamen, ad modum lucidi am-
is crepante pede per calculos defluentis,
ictas utrinque floribus & inumbratas syl-
is ripas lambentis.

[a] *Sublimis*, verborum tum singulari de-
ectu, tum audaci pondere, atroci figurarum
ignitate, gravi sententiarũ majestate, pe-
iodorum respiratione crebrâ, validioribus
ibrata numeris, rapido affectuum æstu,
onglobatarum amplificationum acta im-
ete, non fulgure tantùm coruscet, aut to-
itru terreat, sed & fulmine feriat: aculeum
ost se relinquat ὁρμὴ διάπυρος. neque in

Ia. Cæs. Sca. 4. l. poet. 1. c. Keck. lib. 1. Spec. Rh. 26. c. Alst. Orat. 5. l. c. 6. & 11. Caulerius l. 5. Dress. l. 3. p. 909. Hiperius c. 13. p. 430. D. Thorn. Tul. Str. 1, Sect. 1. Caus. 2. l. c. 27. & 40. Vossius 5. l. 4. c. Vallad. l. 5. d. 2. q. 20. De Asiano, Laconico, Attico, Rhodio, antiquo genere. Streb. l. 2. c. 22. Kec. 1. l. spec. Rhe. c. 28. N. Caus. 2. l. AEquabilis hujus & temperatæ virtutis oratores Cicero vocat, *Statarios*. de clar. Orat. quin & ipsum Ciceronem Seneca epist. 40.

ppellat *Gradarium*. a Ἀκρότης καὶ ἐξοχὴ τὸς λόγων καὶ τὸ ὕψη &c. Longinus. πόντε τόποι τοῦ ὕψους. Idem. Exempla singulorum characterum habes apud Cornificium.

fensus irrepat, sed irruat: instar rapidi torrentis hybernis nivibus aut montano flumine aucti, pontémque aggerémque indignati, sternat agros; saxa devolvat; viam ubi non invenit, faciat; secum auditorem vel contra nitentem, ferat, cogátque quò rapit.

[b] *Pronunciatio.*

Hæc tandem est illa virtus, cui Oratorum Græcorum facilè princeps primas, secundas, tertias dedit. Idque jure optimo. Est enim Pronunciatio, sermo & Eloquentia corporis. imò ipsa totius Eloquentiæ vultus, anima & vita. Quid enim? Animi languent Affectus, intermortua jacet Delectatio, omnis Fidei perit fides, nisi vis vocis face animentur, nisi significi Gestus facie figurentur? Hic quippe ad animum peroculos, illa per aures penetrans, intellectum expugnat, affectus in vincula ducit. Huic itaque tanto futuro Bono, quam á balbutiente infantiâ, summa adhibeatur cura, parcatúrque in lubrico pueritiâ in adolescentiam transitu; ut vox formetur firmetúrque clara, facilis, distincta, flexibilis, quæ prout erit docendi, asseverandi, monendi usus; prout suggerent ira, vis, voluptas; dictabunt metus, miseratio, modestia, aliúsve quispiam affectus; variè & per gradus intendere se ac remittere, sonóque inflexore dere lene, asperum, vehemens, teneru

gra

[b] Cic. 3. de Orat. Aut. ad Heren. 3. li. Fab. 11. l. 3. c. Mart. Capel. 5. l. Fortunatianus 3. l. Soarez. 3. li. 56, 57, & 58. c. Dress. 3. l. p. 931.

Vox.

Gestus.

Melch. Junneth. El. c. 21. Hip. cap. 16. Kecker. Syst. Rh. l. 3. c. 2, 3, 4. Al. Or. 4. li. 17. c. Caus. l. 9. cap. 1, 7, 8. Possius. 5. li. c. 8, 9. Valsad. l. 6. disp. 2.

Pave, acutum valeat. Camœnarum hæc rinceps Calliope chorum ducat; pro re- um, affectuum, ipſarumq; Orationis par- ium ratione omnes ſonorum gradus va- iet. In Exordio non protinus vaſtâ erum- at; ſed à ſubtimidâ & tremulâ voce paul- atim exurgat. In Epilogo vocem de indu- riâ infringet, dabítque operam ne diſſimi- is ſit Orationi Orator. Atque huic ſuffra- entur, Vultus, animi ſpeculum; & Oculi, uos Demoſthenes lucernas animi appel- at, in irâ & odio concitandis, non minùs uàm in gratiâ & amore conciliandis du- es; qui indignationem flammâ ſcintillan- es, qui lætitiam juxtà ac dolorem lacrymis anantes teſtentur; modeſti ſibique con- antes, ne rigeant aperti nimis, neque tre- uli nictent. Manus multiplicis habitus tifices, utcunque mutæ, faciles tamen a- imi indices, & per omnes gentes atque ationes linguis diverſas, communis ſer- onis interpretes. In agendo dextra prin- patum obtineat, ſubſerviat ſiniſtra. Tan- autem acriores in animis audientium ex- deſcent faces, quantó vehementiori vocis ſtúſque intentione affectuum flammas o ipſius conceptas & quaſi accenſas pe- ore ſignificarit expreſſeritque orator. — *Si vis me flere, dolendum eſt. Primum ipſi i: tunc tua me infortunia lædent.*

In lætitia & voluptate leniter ſe effundat.

In iracundiâ inſurgat acuta, & incitata.

Semper verò nôrit menſuram buccæ ſuæ, nec modum excedat.

Vultus.

Oculi.

Manus, ſine quibus truncа eſſet ratio, & debilis oratio, ne fiat ocioſæ & quieſcentes; non tamen geſticuloſæ aut vaſtæ, mimicum aut ſcenicum referentes: ſed temperatæ & quæ forum deceant.

Dextra præcipuè agat; huic ſiniſtra ſubſerviat.

Exercitatio.

Cic. 1. de Or. Soarez. l. 1. c. 10. Keck. Rh. sp. 2. lib. c. 2. Sopatri Rhetoris Græci διαίρεσις ζητημάτων, de componendis declamationibus, causis positis & controversiis utrinque delineatis liber utilissimus. Nigronũ orat. 8. & 9. de exercitatione dicendi.

EXposita sunt Natutæ primordia & Artis Adminicula. supersunt Exercitationis subsidia; sine quibus corruunt ill & jacent. Agricolæ peritissimi solum v optimum squallet situ, sentibus dumisqu horret; nisi colatur, nisi exerceatur. Sub acto, inquit ille, mihi ingenio opus est, agro non semel arato, sed novato atq; ite rato; quó meliores fœtus possit & grandi ores edere. Subactio autem est Vsus, Au ditio, Lectio, Literæ. Quibus enim doni cumulati, quibus exculti artibus, ipsam E loquentiæ arcem conscenderunt veter illi Oratores? An utique credimus eoru nascentium labris insedisse flexanima Suadam, cujus quasi Gratiis afflati evade rent aliquando in Deos mortales suóq arbitrio moderarentur animorum hab nas? An utique opinamur eos è pigris e chiridion, formularum, observationum ri vulis, hausisse, quod suspensâ aure biberen audientes? An putamus eos ex insulsi Rhetorum placitis, insubidis scitis, inerti bus officinis prompsisse arma, quibus hu manas mentes percellerent; artes, quæ alti ùs infixos aculeos post se relinquerent? Er rat, longè errat, quisquis virtutem diam i putidis latére puteis, Eloquentiam angusti clausam fistulis tam malè habitare arbi tratur. Ditioris venæ est putum hoc au rum, ab altiore fonte pura hæc aqua. Se

min

ina quidem in commune sparsit natura, ovet ea gremio ars præparátque: verùm ructus omnis, perfectio, cósummatio est à ectione, studio, curâ. Ex tripode penitissimæ sapientiæ est illud [d] Apollonii: Ἀνάγνωσις διὰ λέξεως ἐστὶ. Lectione, velut lætiore pabulo alitur atque enitescit facundia. quippe hinc multijuga exundat eruditio, rerum omnium exuberat scientia, unde parantur amplissimæ dicendi opes. Lectionis verò cùm duplex sit usus: unus in orationis corpore formãdo, alter in animâ ejus & mente firmandâ; ibi verba & compositio requirãtur ad styli imitationem, hîc sensus & dispositio ad rerum cognitionem; utrunque autem prospiciat, ut, qui minùs ingenio valent, aliorum subsidio sibi facultates comparent: maximè erit è re præsenti, quantum fieri potest, utrique consulere. Quamprimùm igitur puer è Grammaticis excesserit & emendatæ jam sanæq; structuræ stipẽdiis emeritus certo pede figit terram, exerceatur probè vertendo è vernaculo in Latina, necnon transferendo è linguâ Latinâ in vulgarem, atque eadem vicissim, interjecto modico tempore, Latinè reddendo. Atque hîc solicitè & accuratè versabitur in [e] verborum electione atque phrases [f] accommodatione. Deinde tingatur mihi leviter [g] Compositionis præceptis, mox etiam Variationis. ita demum instructo expedi-

d Apollonii Rhodii citat Theon. progymnasmat. 1. c. Senec. 85. epist.

e Vide Longinum περὶ ὕψους. c. περὶ ὀνομάτων ἐκλογῆς. & I. L. Strebæum de electione & oratoria collocatione verborum & Phrases Schori.

f Supra.

g Ex præceptis Eras. lib. de copia Verborum & Rerum. R. Keck. 2. l. Rh. c. 23. Rod. Agricola 3. l. de Invent. c. 5.

Imitatio.

h Cic. de Or. 2. l. & in Bruto. lib. 1. ad Mer. Fab. 10. l. 2. c. τῆς κοινὰ διανοήματα ἰδεάσαμεν Hermogen. περὶ μεθόδου δεινότητος. L. Vives 4. lib. de caus. corr. art. & 4. lib. de tradendis disciplinis. ubi adjicit exempla Sturm. tribus li. & in Nobilitate literata. p. 332. Paschalius de opt. genere Elocutionis. Treutler. meth. El. c. 14. Dress. li. 3. Keck. 2. li. sp. Rh. 2. c. Alst. Or. 2. l. Caus. li. 3. c. 9. & 15. Val. 2. l. 10. qu.

tior ad Imitationem sternetur via, ad [h]Imitationem, statuam illam Mercurialem, quæ quasi digito viam rectã & compendiariam ad Eloquentiæ arcem commonstrat. Quicquid enim manu suscipitur dextrè, quicquid mente concipitur feliciter; omne illud exemplari huic virtuti accepta referat initia & incrementa: penè dixeram, exitus & perfectionem. Quid enim aliud sunt opera summorum artificum? Quid aliud Ideæ mente conceptæ? quàm exempla quædam prototypa, originales quidam moduli; quæ imitetur solertia, quos ars exprimat. Imò quid aliud sunt Artes ipsæ, quàm Naturæ summæ illius opificis pedissequæ & discipulæ? cujus vestigia quò pressiùs sequuntur, eò propiùs a perfectione absunt. Quoniam igitur in hujus efficacissimæ virtutis cardine vertitur Eloquentiæ janua; prono studio, affectu, consilio feratur Oratoriæ candidatus, ut alicujus in dicendo sit similis, quem totâ mente atq; omni animo defixus intueatur, ut quæ domi non nascũtur, aliunde petantur commoda. Ille autem sit Vnus, quo æquabilior componatur stylus; atq; idem in suo genere Optimus & perfectissimus, in quo & optima quæq; sibi proponat imitanda: namque minùs errabit qui rectè collimabit ad scopum. Jam verò, quem Ciceroni præferendum aut parem invenias? conclamatissimo omnium consensu, Latinæ linguæ parenti, genio, Semoni, Deo. cujus ingenium suo par Imperio nacti sunt Romani rerum Domini. Qui vel

hos

hoc nomine ſe imitatione dignum præſti-
tit, quód & ipſe, cùm ſe totum (elogium eſt
Fabii, maximi in hac arte magiſtri) ad i-
mitationem Græcorum contuliſſet, videtur
effinxiſſe vim Demoſthenis, copiam Plato-
nis, jucunditatem Iſocratis. Nec verò quod
in quóq; optimum fuit, ſtudio conſecutus
eſt tantùm, ſed plurimas vel potiùs omnes ex
ipſo virtutes extulit immortalis ingenii
beatiſſimâ ubertate. Non enim pluvias (ut
ait Pindarus) aquas colligit, ſed vivo gurgi-
te exundat, dono quodam providentiæ ge-
nitus, in quo totas vires ſuas eloquentia ex-
periretur. Sciat ergo ſe multum profeciſſe
cui placebit Cicero. Perpetuus itaque ſit
orationis Dictator, diſertiſſimus ille Ro
muli nepotũ. Ex illius f ici facilitate pro-
ponat alumno ſuo Rhetor, propinétq; pe-
riodum unam aut alteram primò, quæ facil-
è admittat imitationem, poſſitq; intelligi,
characteris humilis aut mediocris. Submi-
niſtret illi argumentum aliquod materiæ
ſequacis & quæ eandem cum exemplo pro-
poſito formam undequaque poſſit induere.
Oſtendat deinde Imitandi artem & ratio-
nes; ut vel eidem corpori aliam veſtem in-
duat, vel eidem veſti aliud quærat corpus:
hoc eſt, [1] ut manentem [k] ſententiam aliâ
inveſtiat oratione; [2] aut ſententiæ ſuæ ac
novæ habitum illum orationis modicè im
mutatum conformet atque adaptet. Doce-
at, [3] quæ ab alio breviter dicta fuerunt, fu-
ſiùs proſequi & Dilatare; [4] quæ fusè ab
aliis explicata ſunt, Contrahere; [5] Addere

[1] 10. l. Inſtit. 1. c. contra & pro Cic. vid. Cauſ. l. a L. Viv. 4. l. de cauſ. cor. art. Eraſm. Ciceronianum & Rami Ciceronianum. Alſt. Orat. Præcognita. Nigronii Orat. 15. 16. 17. 18. de laudibus & imitatione Ciceronis. Alios.

[k] Sententiam veteres quod animo ſentiſſent vocaverunt. Sed cõſuetudo jam tenuit, ut mente concepta ſenſus vocaremus.

est proprio; 6 Subtrahere ornamenta, & res vel nudè Exponere, vel ornatè Variare; 7 ex Græcâ aliâve lingua sumptum suâ Latinitate donare; 8 Orationem numeris strictam asserere in libertatem solutique juris facere; 9 locutionis figuram, membra, ordinem, exornationem Mutare atque Invertere; ita par & simile adferre, ut sit tamen diversum, & aliud quidpiam esse videatur: ut ars appareat, lateat artificium. Deducat ita instructum in Imitationis arenam, componat cum Exemplo, exigátque artis specimen, quod diligenter conferet cum exemplari; monebit ubi ab exemplo & arte recessum; ipse emendabit, supplebit quæ decerant, circuncidet si quid redundet. Hinc progrediátur licebit ad longiora, difficiliora, altiora: ad periodos artificiosè concinnatas, ad narrationes, confirmationes, argumentationum ac amplificationum formulas, ad paradoxa ejus & orationes denique integras; eásq; tractandas vel æmulatione pari, vel contrariis causarum partibus susceptis. Monebit interea, compilatoris esse, non imitatoris, ex alienis centonibus consarcinatis sibi trabeam aut virgatũ sagulũ consuere: servi pecoris esse, unam aliquam prætextam purpuream repræsentare, non posse corpus universum effingere: tardi hominis esse in furto deprehendi. Videat itaque ne fiat repetundarum reus, ne peculatus aut plagii postuletur, ne de vi aut dolo malo arcessatur. Proinde, neque curet verbum verbo reddere tanquam fidus interpres

aut

ac religiosus explicator, neq; in venustatis ornatúsque cuticulâ curandâ sit sollicitus: sed & rei naturâ laboret penitus scire, characterem advertat, circumstantias observet, atq; illius, quem sibi imitandum susceperit, consilium, acumen, animi indolem, variæ eruditionis carnes, ossa & medullam, argumentorum lacertos & tractationem validâ exprimat potius quam verba & stylum. Et cùm pigri sit ingenii, maléq; de se judicantis acquiescere inventis, [l] impressis usq; vestigiis insistere, & dum in re tenui sollicitâ curam adhibet, fateri se rebus magnis imparem; hortetur eum jam æmulari, jam se cum duce suo conferre, si quid supra fieri possit, aggredi, præscripta transcendere, nare sine cortice, in altum vehi, séque jam ventis permittere. Ad quem palum jam probè exercitatus tyro noster, ubi visus est firmasse pedem habitu certo & æquabili Ciceronianæ orationis filo, deducatur per progymnasmata, chreias, locos communes, Ethologias, [m] &c in lætiorem campum orationum Demonstrativarum, latiorem Suasoriarum. Neque enim hujus ætatis, neque sanè nostri fori sunt Judiciales, quarum scientiâ & arte jam non indigemus, ultra quàm requirit eorum quæ scripta sunt Analysis & artificii observatio; postquam, sublatâ dicendi scenâ, descivit ab orationum splendore forensis illa pompa, formularum quarundam angustiis terminata. Vt ergo ab ipsis Eloquétiæ cunabulis legitimè studeat & per omnes numeros progrediatur can-

[l] Annæus apud Ælianum Var. hist. l. 2. c. 27.

[m] De primis apud Rhetorem exercitationibus, Fabius l. 1. c. 15. & l. 2. c. 1. & 4. Priscianus ex Her. p. 322. Theon. Aphthon. Emporius de Ethopœia ac loco communi. L. Viv. 4. l. Alst. Orat. 2. sect. 4.

candidatus noster; petenda illi cognitionis rerum facultas atque opes ex ipsis sapientiæ penetralibus, 1. Auditione attentâ, multâ, 2. Lectione, pressâ, 3. Commentatione seriâ, 4. Præceptis artis, 5. diligenti Stylo, 6. Dicendi denique usu. Vtilis apprimè est Auditio; tum quia auris est scientiæ organum, & quæ ab aliis multo diutinoque studio fuerunt inventa, nobis transfundit horula una: tum quia dicentis vivâ voce ac spiritu movemur magis, excipimúsque novalia velut nascentia cum favore & solicitudine; trahimúsque insuper in exemplum si quid in pronunciatione, eo quod decuit, placeat. Auditione tamen ut uberior, ita certior & liberior est Lectio. audita enim volucri quadam delectatione abeunt irrevocabilia: lecta repetere licet, sive artem, prudentiam & consilium, quæ celavit disertus artifex, propiùs advertere; sive res ipsas memoriæ penitus affigere velimus. Hoc orationis adeóque eruditionis atque scientiæ pabulũ voremus, &, ut ita dicam, helluemur. Hoc veluti quotidiano cibo alatur pinguescátque oratio. Exhausta enim eloquentiæ fontis vena statim inarescit, nisi quotidianâ lectione refercias. Nisi oleum continenter instilles, extinguitur lucerna. Studiorum navem regat fixo hæc sapientiæ polo Cynosura, somni inertiæq; Oceanum nunquam subitura Helice. Firma sit lectio, certa, assidua, & constans; non desultoriâ levitate intermittens aut vaga. Quocirca veneram hanc & musicam ætatem, ut neq;

1. *Auditio.*

2. *Lectio.*

de-

depulsam in totum lacteâ illâ Ciceronis ubertate, ita neque uno utut pulcherrimo prato coërcitam velim. at crescentem, per floreos autorum agros liberiùs vagari; adultâ, aperto gaudere cœlo. Idq; Zeusidis exemplo; qui Crotoniatis Helenam picturus, non putavit omnia quæ ad venustatem quæreret, uno in corpore reperiri posse: plures itq; præberi sibi virgines poposcit, ut mutũ in simulachrũ exanimali exemplo veritas transferretur. Vorandæ planè sunt orationes non Ciceronis modò, sed quæ habẽtur apud Cæsarem, Livium, Salustiũ, Curtium, Tacitum. Cõcoquendæ historiæ eorundem, nec non Suetonii, Flori, Velleii, & quorum est historia quæ dicitur Augusta, naturalis historia Plinii superioris, junioris epistolæ, Valerii collectanea. Historiis quippe oratoriẽ alit, narrãdi facultatem suppeditat, instruit exemplis, quæ quasi præjudicata sunt & experimẽta quæ de futuris concludant. Depascendæ Fabii institutiones, & quæ illi adscribuntur declamationes, panegyricæ Plinii & aliorum, Pacati imprimis. Comœdiæ Plauti & Terentii. Libandi adultioribus, Agellius, Capella, Apuleius cæteríque Africi nuperi denique Petrarcha, Poli ianus, Lipsius, Strada, &, quo nunc calet non tantùm juventus omnis, Barclaius. Ante omnia, humanioris eruditionis studiosos immorari decet atq; innutriri summis illis ingeniis & Moralis scientiæ oraculis, Platoni, Senecæ, Plutarcho. Quàm salutaris autem vel necessarius

o In primis ôrationes pro Archia poeta pro Milone, M. Marcello, Ligario, Roscio Amerino, Deiotaro, Murenâ, Sylla, Cœlio; Philippic. 2. In Catalinam 1. 2. & 3. In Verrem 6. & 7. Vide & Keck. l. 2. spe. Rh. cap. 1. & Vall. 2. l. 11. q.

ceſſarius potiùs ſit futuro oratori poëtarum hauſtus, Oratorum princeps, Oratoriæque primores conſentiunt. Legendi, o inquiunt, ſunt Poëtæ, quorum lectio plurimum confert oratori. nãque ab his & in rebus ſpiritus, & in verbis ſublimitas, & in affectibus motus omnis, & in perſonis decor petitur. Quippe divino quodam numinis afflatu concitati, immortale quiddam ac cœleſte ſpirant, ſententiarum cõcinnitate mirabiles, lumine verborũ conſpicui, numerorum modulatione ſuaviſſimi. Meminerimus tamen non per omnia poëtas eſſe oratori ſequendos, nec libertate verborum, nec licentiâ ſententiarum: neque P totos verſus aut hemiſtichia ſolutæ orationi infarcienda. Verùm ne memoria tot tantarúmq; rerum multifariâ & confuſâ lectione obruatur: ne quid ex iis quæ legimus, audivimus, cogitando ipſi invenimus, deſideretur: utile in primis erit, quæ illuſtria ſunt & notãda videntur, librorum cuſtodiis concredere, tanquam cellæ penuariæ & ſuccẽturiato memoriæ ſubſidio. Quorum altero notentur verba rara, nova aut novo ſenſu uſurpata; phraſes inſigniores ſuis quæque diſtinctæ titulis; formulæ elegantiores, ad Contextum, & Materiam, quarum exhibetur tabella infra, & in ſequentibus ſpecimen. Altero adnotabuntur Ornamenta & Argumenta, Similitudines, & Trãſlationes, quæ ſunt in unam vocem contractæ ſimilitudines, allegoriæ, imagines, exempla, acuriora dicta, ſententiæ, alluſiones aut quæ alludi

o Cic. 1. Orat. Quint. 10. l. 1. c. Tragici inprimis, cùm verborũ delectu, numerorum ſuavitate, ſententiarum pondere admirabiles; tum decori obſervantiſſimi.

p περὶ χρήσεως τῶν ἐπῶν λόγων. Hermogenes περὶ μεθόδου δεινότητος. Nos aperi debemus mutari, & quæcunque ex diverſa lectione congeſſimus, ſeparare, malumus enim diſſimulta. Sen. 84. epiſt. & 33.

Adverũ excerpta habentur ſub huius libelli calce communium locorum copia, ſi quis curæ habeat hanc rem.

di vel inverti possunt; eaque digesta omnia, & per ordinem alphabeticum suis titulis atque capitibus tāquam favis cellisque subjecta. Quoniam verò, ut ait q ille, nemo percipere tot reconditas aut tam varias res potest, nisi ut scientiæ meditatio, meditationi facultas, facultati vis eloquentiæ accedat: per quæ colligitur eandem esse rationē & percipiendi quæ proferas, & proferēdi quæ perceperis: ne condi magis alienorum effatorum quàm nostrorum cōceptuum promi simus; intingendus tandem in nostram animi mentem erit calamus, senatus convocandus in corde consilianus; stylusque inde acuendus. Nec quæ legeris, in codicum aut etiam memoriæ adversaria tam referenda erunt, quàm mentis: curandúmque ut eant in ingenium. quippe cujus in vasculo liberiùs ac frequentiùs tingatur stylus quàm memoriæ. Tot tamque variarum undecunque congestarum opum, quo propriæ fiunt nostríque juris, immutanda est qualitas & proprietas ut vulgo loquuntur. Ne patiamur itaque illa quæ hausimus manere integra & quasi solida innatare stomacho, quem ægrum atque infirmum arguunt quoties eâdem specie reddantur cibi qua sumpti sunt: sed ea naturæ beneficio cōcoquamus in chylum, ut hinc in sanguinem & alimentum transeāt. Non tam memori vomitu crudа regeramus, quàm ingenii fermento tot granorum miscellanea in panem convertamus. Tot roris gemmas, tot florū succos ita spiritus nostri pre-

q Messalla in dialogo quē alii Tacito, alii Quintiliano adjudicant.

3. *Meditatio & Cōmentatio.*

proprietate mutemus, ut diversa libamina & sapores in unum mel coalescant. Ita in unum conspirent voces variæ & instrumẽta diversa ut singulorũ lateant voces, omnium appareant; ut ex tot dissonis fiat chorus unus, concentus unus. Eruditum itaq; hunc pulverem prorsus intenti studii radio exaremus, acrem ingenii rotam quasi figlinam versemus, ad judicii stateram omnia perpendamus. ex ingenii pyxide per inventionem propriam, vel ex ærario mentis per recordationem promamus quæ ad rem nostram faciant: Quod fiet, si mentis dexteritate, elicio studii atque animi conflictu & quasi obstetriciâ meditationis operâ, res variè mistas ita tẽperemus atque in unum corpus rediganus: ut etiamsi appareat unde sumptum sit, aliud tamen quàm unde sumptum sit, appareat. Lecta hæc semina novali subacto credita prement aliquando terram segete, rumpent messe horrea; si accedat æquè diserta periti cultoris solertia.

A. Præcepta artis. Præceptor igitur & ipse minimè rudis & maximè exercitatus ex hoc nostro aut alio Rhetorices cõpendio artis præcepta enarrabit; locos inventionis, definitiones eorum, Maximas, tractationes, adjectis exẽplis illustrabit. Non tamen omnia acurate & ad tenue: vel ab hoc, quòd magistrum ferè artis reperias neminem, teste Cicerone, qui ipse eloquens fuerit: nudæ enim illæ artes nimiâ plerunque subtilitatis affectatione frangunt atque concîduut quicquid est in oratione ipsóque spiritu generosius,

totius, omnem succum ebibunt & ossa detegunt. Novissime docebit proprios Affectuum motus & concitationes Et jam tandem proponet rhetorculo suo argumenta, è fabulis poëticis, tragicis ut plurimùm, historicis, Ethicis, declamanda, atque ea quandoque in partes contrarias; verùm hæc veritati quammaxime cõsona, & quorum sit usus aliquis in vitâ deincipe futurus. licebitq; aliquãdo experiendi exercendíque ingenii gratiâ proponere paradoxa & absurda. Præformabit illi primùm declamãdi materiam & supellectilem, delineabit vestigia, digitum ad fõtes lectionis intendet, cõmonstrabit argumenta, suppeditabit colores. mox eum sibi permittet, suis ut viribus absq; adminiculo possit progredi. Progressus autem faciet non sine summâ spe ad laudes amplissimas, si se totũ & rite tradiderit Stylo, optimo & præstantissimo dicendi magistro, autori, effectori. Hic enim vires ingenii experitur, mentem exacuit, memoriam excitat, judicium format, artis præcepta illustrat, lectionis fructum exigit; studii practica, cogitationum Hermes, mandatorum nuncius; scientiarum monimentum. quem cum multi per ignaviam fugiũt quia magni est laboris, tum plurimi per inicitiam aversantur, eo quòd rationẽ ejus nesciant profani, & illotis pedibus, aut manibus potiùs, tantæ artis penetralia aggressi. His autem mysteriis initiatus *hoc agat*, rem curæ tam seriæ, consilii tam sacri etiam atque etiam rectâ reputet via.

5. *Stylus.*

Orationes 6. & 7. Nigronii de

via. Prius igitur quàm calamum in manum ſumat, operam det penitus intelligere quæſtionis & rei de qua dicendum ſit, naturam, genus, ſtatum. Deinde ſibi aurem pervellet exigétque à memoria ſua, ſi quid uſpiam audiverit ſuper ea re legeritve. centuriata habebit autorum capita, ſententiáſq; eorum quaſi per ſaturam enquiret; ſua meditationis advocabit obſtetriciam manum, ſolertis ingenii aciem intẽdet, omnia diligẽter verſabit. quæſtionem ſi finita ſit, ad infinitam avocabit, circumſtantias perpendet: hinc latibula argumẽtorum luſtrabit, eruet quæcunque ad conciliationem, fidem, motum faciant. Delectum habebit copiarum. levia quæ ſunt & futilia, rejiciet planè, exantorabit, caſſabitque, ut iſti loquuntur: quæ virtute valent & pondere, diſtinguet etiam; ut vèlites expediantur, in acie ſtent Haſtati, Principes collocentur medii, ſubſideãt in poſtremis Triarii. Quas omnes argumentorum, exemplorum, ſimilitudinum, ſententiarum copias ubi explicuerit in una tabellæ facie, ut ibi in procinctu & ſtatione appareant, evocandæ prout fuerit opus: cogitandum erit non tantùm quo ordine, ſed & quo apparatu, quàm valido, quàm ſplendido inſtructæ procedant: ut oratio verborum ſtellis, ſideribus phraſium, ſententiarum luminibus diſtincta, niteat Elegantia, Compoſitione fluat, Ornatu ſplendeat. Et tum denique ab indagationis induſtria & ſolertia commentationis ſe ad ſcribendum conferet. Ad commodiorem autem

autem meditandi curam ſcribendíque laborem conducet plurimùm, ſi in quietum aliquem locum, ſecretum atque arbitris liberum ſe recipiat, eundémque obſcurum. ſe etſiu quippe, ſilentio, tenebríſque alitur mens; ſibi vacua, altiúſque operi intenta, quoties intrinſecis avocamentis diſtracta non impeditur. Hic tandem ſtringat calamum, acuat ſtylum; in exercitationis hujus incunabulis, tardum; in progreſſu temporis & facultatis, velociorem; ſemper diligentem. ita tamen diligentem, ut videat, ne quando penna ad ingenium ſuum redeat, præcipiti acta feſtinatione: neque enim verendum eſt, ne manum de tabula neſciat tollere. At ne quando à propoſito extra oleas, quod aiunt, vagetur; ſuſpiciendum erit ſubinde thema; ne macteriæ extruantur & arena ſine calce, repetenda ſæpius erunt proximè ſcripta; tum ad ſtyli commiſſuram, quo meliùs connectantur præcedentibus ſequentia; tum ad cogitationis calorem, qui, ſi ſcribendi intercapedine refrixerit, ex integro recipiet vires, &, quod in certamine ſaltus fieri ſolet, velut repetito ſpatio ſumet impetum. Sequitur ut examinet præceptor & emendet, quæ ille ſcripſerit, improba & otioſa expungat, proba & gravia ponat, in locum fortuitorum ſufficiat lecta, pro inſuavibus dulcia, pro confuſis compoſita ſuggerat, antiquitatis horrorem excolat, floridæ novitatis ambitionem coërceat. Aliquantulum veniæ tamen indulgebit ubertati & elegantiæ. quinimo alet

potiùs

potiùs indolem lætam, generosus conatus & vel plurâ justo concipientẽ spiritum fovebit, & satiari veluti quodam jucundioris disciplinæ cibo lactéque patietur. Volo, inquit Orator, se efferat in adolescente fœcunditas. Nam faciliùs sicut in vitibus revocãtur ea quæ sese nimiùm profuderunt, quàm si, nihil valente materiâ, nova sarmenta culturâ excitentur: ita volo esse in adolescente unde aliquid amputem. Luxuriem quippe depascet increscens cum ætate stylus, multum inde anni decoquent, multum ratio limabit, aliquid ipso usu deteretur. Non autem potest in eo esse succus diuturnus, quod nimis celeriter est maturitatem assecutum. Nec placet mustum quod in lacu statim est austerum, id fiat annis. sic & annos feret, & cum ætate proficiet. Denique ne pereat gratia Musicæ occultæ, ne virtuti celatæ inuratur nota sepultæ inertiæ; supereſt, ut materiæ ita formatæ habitus producatur in actum: ut arte studióq; decurata & domi elaborata oratio in solẽ & pulverem prodeat, in castra & aciem procedat. cui rei à Memoriâ maximum est subsidium. Quam ut fixam, firmam, fidámque habeas, devorandum est tædium illud scripta aliena & tua ad verbum ediscendi, quæ penitus cognita atque intellecta, ritè atque ex artis methodo dispositа diligenter leges, advertésque res primò, deinde verba: eáque per intervalla & certas partes divisa, ediſces ex iisdem tabellis quibus scripseris. tenaciùs quippe Memoria (quæ non est quid

Cic. 1. de Oratore.

Actio sive Pronunciatio.

Nigron. Orat. 25. de Memoria.

quid ab intellectu, niſi ratione diſtinctum) apprehendit eorum veſtigia, quæ ſibi familiaria non incurioſi tradiderunt oculi. Quæ itaq; imprimenda animo curaveris apud te tacite ſub ſomni tempus, quò plus firmitatis adferat noctis interpoſitæ quies & ſilētium; repoſces exigéſque à memoriâ poſtero mane, defæcato à cibi decoctione & curarum æſtu, animo. Deinceps probe meditata & comprehenſa in ſolitario aliquo loco recitabis, Voce clarâ, diſtinctâ, non ſtridulâ aut intentâ (in Exordio minime) non unius toni, ſed modulatâ pro variâ materiæ, argumentorum, ſententiarum, affectuum ratione cui Vultus conſentiat, ſubſervátque Geſtus, rebus quæ aguntur congruus; non vaſtus, neque hiſtrionicus tamen, ſed decorus & temperatus. Quæ omnia aut cum gratiâ, venuſtate & judicio præſtare valeas, operæ precium, imò neceſſarium erit, ut ipſe audias alios, te alii, iique artifices, qui exemplo feliciter præeant, conſilio fideliter moneant, quæ ſequaris, quæ fugias; atque id certe diſertiùs quàm vel eburnea Gracchi fiſtula, vel Domeſthenis ſpeculum tibi vocem modulentur, geſtum figurent. Tum demum bonâ cum tui fiduciâ prodire in publicum licebit. Actio autem uſu repetita relegabit metum, ſolicitudinem, iram, ruſticum pudorem, cæteróſque affectus qui memoriæ ac liberiori geſtui præjudicant & officiunt.

Artis præcepta levidenſi quodam filo & ſoloci pertexui. quæ compendii ſtudio

omi-

omiserim, ex iis ipsis quos indicavi fontibus facilè licebit petere. Præceptis his si felicis ingenii vestri (Opt. Juvenes) facultatem excolere, si habitum & disertam dicendi facilitatem usu acquirere non pigebit; ibunt indolis vestræ flores (quos Naturæ produxit tellus, Artis firmat sol, Exercitationis educat imber) in Eloquentiæ & Prudentiæ fructus. Summus ille Naturæ parens fructus hosce, quorum ipse sparsit semina, ita benigno foveat numine: ita radiis suis illustret animétque æternus Justitiæ & Sapientiæ Sol; ita gratiæ suæ aura mulceat, imbre riget Sacrosanctus Favonius: ut canescentes illi indies ad maturitatem in animis vestris, vos ipsos ad consummatissimæ Virtutis arcem evehant, adfastigatissimi Honoris apicem promoveant; in Reip. emolumentum, Divini nominis gloriam, vestram salutem æternam.

FINIS.

Et quia illorum mentio facta eſt ſupra pag. 69. adjicienda curavimus concenturiata Communium Locorum capita; in eorum gratiam quibus cura erit ſtudiúmque conficiendi memorialia volumina.

A

Abſtinentia. Abuſus. Academia. Actio. Accuſatio. Adoleſcentia. Adverſæ res. Adulatio. Adulterium. Aedificia. Aemulatio. Aequabilitas animi. Aequalitas. Aetas. Affectus. Affinitas. Agricultura. Aliena. Ambitio. Amicitia. Amor. Amor ſui. Angeli. Anima. Animantia. Animus. Arrogantia. Ars. Artes liberales. Artes. Aſperitas. Avaritia. Audacia. Auditus. Aula. Aurum. Auſpicia. Autoritas. Auxilium.

B

Bellum. Beneficentia. Bona naturæ, fortunæ, animi. Boni. Bonitas. Bonum. Brevitas.

C *Cadu-*

C

Cædes Calumnia. Castitas. Causæ. Ceremoniæ. Cibus. Civis. Civilium rerum usus. Clementia. Cœlibatus. Cœlum. Comitas. Communio rerum. Concordia. Confessio. Conjugium. Conjugalis fides. Conscientia bona. Conscientia mala. Consilium. Consolatio. Constantia. Consuetudo. Contentus animus. Contractus. Conversatio. Convivium. Corpus. Correctio. Corruptio. Credulitas. Crudelitas. Curæ. Cura præposterа. Curiositas.

D

Damnum. Decorum. Debitum. Deformitas. Degeneratio. Deliciæ. Desperatio. Detractores. Deus. Dies. Discipulus. Disciplinæ. Discordia. Dissimulatio. Dives. Divitiæ. Divinatio. Doctrina. Dolor. Dolus. Dos. Dux.

E

Ebrietas. Educatio. Elementa. Eloquentia. Error. Eventus. Exemplum. Exercitatio. Exilium. Experientia.

F

Facilitas. Fama. Fames. Familia. Fatum. Favor. Felicitas. Fides. Finis. Forma. Fortitudo. Fortuna. Forum. Fratres. Fraus. Frugalitas. Fruges. Fuga. Furor. furtum.

Ga-

G

Garrulitas. Gaudium. Gestus corporis. Gloria. Gratitudo. Gula.

H

Haeredes. Historia. Histriones. Homo. Honestas. Honor. Horti. Hospites. Humanitas. Humilitas.

I

Jactantia. Ignavia. Ignorantia. Imitatio. Imperium. Impietas. Impudentia. Indoles. Industria. Infamia. Infantia. Infiri. Infirmitas. Ingenium. Ingratitudo. Inhumanitas. Inimicitiæ. Injuria. Injustitia. Innocentia. Institutio. Insania. Interitus. Inventa. Invidia. Ipse. Ira. Ironia. Judicium. Jurisscientia. Jus. Jusjurandum. Justitia.

L

Labor. Lacrymæ. Lætitia. Leges, jura, consuetudines gentium. Legatus. Levitas. Liberalitas. Liberi. Libertas. Libido. Licentia. Licita. Lingua. Lis. Locus. Lucrum. Ludus. Luxus.

M

Magistratus. Magnificentia. Majestas.

Mala. Maledicentia. Mali. Malitia. Me
na. Mediocritas. Meditatio. Memoria. M
dacium. Mens. Mercatura. Meretrix.
talla. Meteora. Metus. Militia. Mira
Miseria. Misericordia. Modestia. Mora. Mu
Mores. Morum gravitas. Mores gentium v
Mors & sepultura. Mulier. Mundus. Mu
Mutationes. Mutuum.

N

Natura. Naturales res. Navigatio.
cessitas. Nobilitas. Nosce teipsum. Nove
Novitas. Nox. Numerus. Numina. N
& ritus.

O

Obedientia. Obsequium. Oblivio. Oc
Ocium. Oculus. Odium. Officium. Omina.
nio. Opus. Oracula. Oratio. Ordo. Ornatus.

P

Parentes. Parricidium. Passio. Pa
tia. Patria. Paupertas. Pax. Peccatum.
regrinatio. Perfidia. Perjuria. Perseveran
Petitio. Pestis. Philosophia. Pietas. Pil
ra. Poema. Pœnitentia. Poëta & Po
Politia. Potentia. Potentioribus non ad
sandum. Præceptores. Præsentibus f
dum. Principes. Principium. Prodigal
Prodigia. Proditio. Promissa. Prospera
Providentia. Prudentia. Principis ob

Pu

udor. Pudicitia. Putritia. Pulchritudo.

Q

Quæstiones curiosæ. Querela.

R

Rapina. Ratio. Recreatio. Regnum. Religio. Reprehensio. Repugnantia. Repulsa. Respublica. Rhetores. Risus. Robur. Rus.

S

Sacerdotes. Sacrificium. Sacrilegium. Sapientia. Scelus. Scientia. Scriptum. Securitas. Seditio. Sectæ. Sensus. Senectus. Servus, & Servitus. Severitas. Silentium. Similitudo. Simultas. Simulatio. Simulachra. Sitis. Sobrietas. Societas humana. Societas honesta. Societas prava. Solitudo. Solertia. Somnus. Somnia. Species recti. Spectrum. Spes. Studium. Stultitia. Subditi. Sublimis vitæ conditio. Superbia. Supersitio. Suspicio.

T

Taciturnitas. Tædium. Temeritas. Temperantia. Templa. Temporum res gestæ. Tempus. Terræ regiones &c. Testis. Testamenta. Timor. Tormenta. Tranquillitas. Tueri parta. Turpitudo. Tyrannis,

Valetudo. Varietas. Venatio. Venia. Ven
ficia. Ver. Verbum. Verecundia. Veritas. Ve
ſtitus. Vetitum. Vicini. Viciſſitudo rerum. Vi
ctoria. Vigilantia. Vindicta. Vinum. Virtu
Virginitas. Vis. Vita. Vita privata. Vitia. Vi
tiorum fuga. Vltio. Vltio divina. Vnitas. Vo
luntas. Voluptas. Vota. Vrbs. Vſura. Vſus. Vi
tas. Vulgus. Vultus. Vxor.

FINIS.

DE FORMVLARVM *Vsu & Imitatione.*

FOrmulæ aliquot Oratoriæ à me olim, quasi parectato, rudi quâdam farragine congestæ, non ita pridem sub alienis auspiciis vexillisque in aciem processerant. Has, quia semel, ipsius, qui ediderat, rogatu, publici juris feci, nec dum mihi satis apparuit causæ, cur prolem illam, quæ vel adeò implumis ad fidem solis educta (nisi infidus sit amicorum portus, affectu quàm judicio fallacior) exploratores ignes irretorto contueri lumine sustinuit, unguibus sævis laniatam nido præcipitem darem: agnitam & vindicatam fovere hic lubet, suscipere, & proferre: si pauca priùs de consilio in iis meo, ipsarumque usu dixero. Atque in his quia Imitatio utramque paginam facit, utrumque munus, & staminis & subteminis subit; non pigebit ab illius exemplo telam ordiri.

Inter Georgica Hesiodi præcepta decantatissimum est illud & πολυθρύλλητον.

Ab Aristotele etiam laudatum, Ethic. ad Nicomachum, l. 1.

Οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει,
Φρασσάμενος, τὰ κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἦσιν ἀμείνω.

Ἐσθλὸς

Ἐσθλὸς δ' αὐ κακεῖνος, ὃς εὐεπέντι πίθηται.
Ὃς δὲ κε μηδ' αὐτῷ νοέῃ, μητ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὅδ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.

a Decad 3. l. 2. Quo respiciens T. Livius[a], oratione, quam Minutio, cujus temeritatem fortuna deprenderat, maléque mulctârat, nisi nubes ea, quæ in montium jugis sedebat, sollicitata imbrem dedisset, h. e. nisi legionibus Minutianis in extremo jam discrimine laborantibus Fabiana se acies repente, velut è cœlo demissa ad auxilium, ostendisset: Orationi, inquam, illi, quam Minutio affingit T. Livius milites suos hortaturo, supplices se, gratosque Fabio præstarent, hoc præfigit exordium; *Sæpè ego audivi, milites, eum primum esse virum, qui sibi ipse consulat, quid in rem suam sit: secundum, eum, qui benè monenti obediat: qui nec ipse sibi consulere, nec alteri parere scit, cum extremi ingenii esse, &c.* Quod item ante oculos habuit dubio procul Seneca[b]. *Nemo*, inquit, *per se satis valet, ut emergat: oportet manum aliquis porrigat, aliqus educat. Quosdam ait Epicurus ad veritatem sine ullius adjutorio contendere; hos maximè laudat, quibus ex se impetus fuit, qui se ipsos protulerunt: Quosdam indigere ope alienâ, non ituros, si nemo præcesserit, sed benè secuturos; egregium hoc quoque, sed secundæ sortis ingenium. Nos ex illa primâ notâ non sumus: bene nobiscum agitur, si in hanc secundam recipimur. Neque hanc quidem contempseris, qui alieno beneficio salvus esse potest: & hoc multum*

b Epist. 52.

um est, velle salvari. Præter hæc adhuc invenies aliud genus hominum, ne ipsum quidem fastidiendum, eorum, qui cogi ad rectum compelliq; possunt, quibus non Duce tantùm opus sit, sed adjutore, &, ut ita dicam, coactore. hic tertius color est. Itaque alteri magis gratulatur; alterum magis suspicit. Quamvis enim ad eundem finem uterque pervenerit, tamen major est laus idem effecisse in difficiliore materia, &c. **Mox.** *Quædam ingenia facilia, & expeditâ quâdam manu, quod aiunt, facienda sunt, & in fundamentis suis occupanda. Itaque ego illum feliciorem dixerim, qui nihil negotii secum habuit: hunc quidem de se melius meruisse, qui malignitatem naturæ suæ vicit, & ad sapientiam se non perduxit, sed extraxit. Hoc duram & laboriosum ingenium nobis datum, scias licet. imus per obstantia. Itaque pugnemus, aliquorum invocemus auxilium. Quem, inquis, invocabo, hunc, aut illum? Tu verò etiam ad priores revertere, qui vacant. adjuvare nos possunt, non tantùm qui sunt; sed & qui fuerunt, &c.* Nec veritas tantùm, O Philosophe, in Democriti puteo latet, indigétque Delio urinatore, sed & doctrinæ Moly, flore nitens lacteo nigrâ squallet radice, χαλεπὸν δὲ τ' ὀρύσσειν Ἀνδράσι γε θνητοῖσι: sed & aureum scientiæ ramum *tegit omnis lucus, & obscuris claudunt convallibus umbræ.* Quem quia *pauci, quos æquus amavit Iupiter, aut ardens evexit ad æthera virtus, Diis geniti potuere* ingenii sui Marte eruere; liceat modò Mercurii indiciis oblatum capere, aut Veneris auspiciis ritè re-

c Synes. ūs. Deus.

pertum carpere. c Ἀ δ' οὐ κεκτήμεθα Μίμησις ἤδη ταύτα συνθηρεύεται. In magnis illis animi ad artes & virtutes formandi Georgicis, εὐδαίμονας illos & θεοφιλεῖς pronunciat Plutarchus, quibus divinitùs contigere ad consummatam perfectionem tria illa absoluta necessaria; 1 ingenii solum fertile, 2 institutionum bona semina, 3 diligens institutoris cultura & exercitatio. Natura quippe ab arte promovetur, utraque ab exercitatione firmatur atque perficitur. Quis itaque Eloquentiæ, quo non præstantius aliud munus homini à Deo datum est, fructum? quis, non dico, Suadæ medullam, sed vel illibatum orationis florem à pueris expetat, aut etiam expectet, quibus nondum per ætatem aut studium datur sapere, quibus inventionis facilitas, ingenii felicitas, ipsius rationis vixdum illuxit lumen? *Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.* Pedamenta itaque admoveantur ab arte & Imitatione, ut quæ ex se non habēt, mutuo aliunde sumant; atque ita sumant, ut lecte, libere, prudenter institutâ imitatione, ex suo ipsius cerebro prognata hæc Pallas parentis referat imaginem; non aperte, serviliter, inepte suscepta, opus Musivum aut cento eruditis bilem concitet, aut furtivis nudata coloribus cornicula risum moveat. Imitandi rationem, methodum, modos, κρυψιν, gradus, supra attigimus Indicis Rhetorici pag. 63. & seq. hîc πρᾶξιν exercitationémque cur referre pigeat, cùm summi ingenii viros in hac arena desudasse non puduerit?

puduerit? Quot loca ex Platone & Aristotele, Dialogis suis & Rhetoricis inseruit Eloquentiæ Romanæ parens Cicero, hæc vertendo, illa explicando, alia imitando? ad Demosthenis vim ubique affectat viam, non semper assequitur. Philippicæ certe Ciceronis in totum olent Demosthenis lucernam. Necnon [d] ipse Demosthenes quatuor annos impendit orationibus Isæi imitandis. Vt cæteros Poëtas taceam, (quos [e] Galaton pinxit catillantes quæ vomuerat Homerus) quid Virgilius? annon Homeri, Hesiodi, Theocriti, Pindari etiam, Apollonii, atque aliorum pressis & quasi religiose insistit vestigiis? Plinius [f] verò honori sibi duxit Ciceronem æmulari, nec fateri erubuit; *Est mihi*, inquit, *cum Cicerone æmulatio, nec sum contentus eloquentiâ nostri seculi.* Quod & alios factitasse ut liqueat, adducam locum illum [g] Isocratis: Τὰ μὲν τῆς μὴ ἐν τῷ αὐτῷ σημαίνειν, ὡς βάδιόν ἐστι. καὶ τὸ μὴ ἐν χρόνῳ ἀναλῶσαι, οὐ νῦν ἐμόν ἐστι. πλὴν ὅσοι κακῶς ἀκούουσιν, οὐ καλοκἀγαθίας ἀπορίᾳ τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλὰ μὴ φροντίσαντες ὠφέλησαν, αὐτοὶ δὲ ταύτης, πλείω τῶν ἐχόντων ἔλαβον: καὶ τὰ μὲν σώματα τῇ ἀσκήσει μόνον ἐκόσμησαν, τὰς δὲ ψυχὰς ὅλας ἐπαίδευσαν: οὐ δὲ τὰ ἀργῆς κλῆσις, οἷς δυνάμεως ἐπὶ τὰ ἡδονὰς συνεζεύχθη, μόνη μὲν συνήρασε, πλούτου δὲ ἀφθόνου χορηγὸς ὄλυμπίας δέδ. Quem crispo & rotundo sanè agmine complexus est Sallustius in Catilinariâ præfatione. *Divitiarum & formæ gloria fluxa atque fragilis est: virtus clara æternaque habetur.* in Jugurthinâ prolixior. *Præclara facies, magnæ divitiæ, ad*

[d] Plutarch. in vita Demost.

[e] Ælian. Var. hist. l. 2. c. 13.

[f] l. 5. epist.

[g] Or. ad Demonicum.

hoc vis corporis, & alia hujuſcemodi brevi dilabuntur: at ingenii egregia facinora, ſicut anima, immortalia ſunt. Poſtremò corporis & fortunæ bonorum, ut initium, ſic finis eſt: Omnia quæ orta occidunt, & aucta ſeneſcunt: animus incorruptus, æternus, rector humani generis, agit atque habet cuncta, nec ipſe habetur. Hunc fuſiùs expreſſit Plutarchus,

h Περὶ τοῦ δαίμονος Σωκράτους.

h τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἀγαθῶν ἀσθενέστατα, καὶ μικρὰ, καὶ ἐν τῷ ἐξαπατᾶσθαι καθεύδοντα. Εὐγένεια καλὸν μέν, ἀλλὰ φθονεῖται ἀγαθόν. Πλοῦτος ἢ τιμὴ μέν, ἀλλὰ τύχης ἄθυρμα, ἐπεσθαι δὲ μὴ ἐθέλοντα πολλάκις ἀφείλατο, τοῖς δ' ἐν ἐλπίσιν αἴρουσι φοβερώτερα. καὶ ὁ πολὺς πλοῦτος ἐκπυρώσεις ἔχει τοῖς βλαβερώτατα τρέφουσι, κακοῦργοι εἰσὶ πάντες, καὶ συκοφάνται. καὶ τὸ μέγιστον, ἐπὶ καὶ τοῖς πονηροτάτοις μίσος. Δόξα γὲ μὴν σεμνὸν, ἀλλ' ἀβέβαιον. Κάλλος ἢ σθένος ἐπιπόθητον μέν, ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον. ὑγίεια ἢ τιμιωτάτη, ἀλλ' ἀκατάστατον. ἰσχὺς ἢ ζηλωτὴ μὲν, ἀλλὰ γήρᾳ δουλαπτὴ καὶ νόσοις. τὸ ἢ ὅλον εἶτε ἔξωθεν ἐπὶ τῷ σώματι ῥέμμα φέροι, μαθόντα γνώμῃ διαμαρτάνειν. πόσῳ δὴ, ὅστις ἰσχὺν ἀσθένειαν (ἡγεῖται) τῆς ἄλλης ζώσης δυνάμεως; λέγω ἢ ὅτι ἐλεφάντων, καὶ ταύρων, καὶ λεόντων. Παρθένια ἢ τῆς ἀνθρώπου μόνον ἐστὶ ἀδάμαστα καὶ θηριώδη.

i De Deo Socratis.

i Apuleius ægre illum ambulare judicans, qui pedem ſemper ponit in alieno veſtigio, nec ſibi metas præfiſtituit, nec ſe intra alieni ingenii pomœria terminavit: ſed liberiùs, pro more ſuo & patrio vagatus, ita luſit, *Aliena voco quæ parentes pepererunt, & quæ fortuna largita eſt, &c. Generoſus eſt? parentes laudat. Dives eſt? non credo fortunæ. Magis iſta dinumero. Validuſ eſt? ægritudine fatigabitur. Pernix eſt? abibit in ſenectutem. formoſus eſt? expecta pauliſper, & non erit. At enim bonis artibus doctus, & adprimè eſt eruditus, &*

quantum

quantum licet homini, sapiens & boni consultus est? tandem aliquando ipsum virum laudas. Hoc enim nec à patre hæreditarium est, nec casu pendulum, nec à suffragio anniculum, nec à corpore caducum, nec ab ætate mutabile. Quamvis hic, ut & alibi, Senecam [k] ob oculos & in mente habuisse mihi ex Proleptico artificio videtur. *Ratio ergo perfecta proprium hominis bonum est. cætera illi cum animalibus satisque communia sunt. Valet? & leones. formosus est? & pavones. velox est? & equi. non dico, in his omnibus vincitur. Non quæro quid in se maximum habeat, sed quid suum. Corpus habet? & arbores. habet impetum & motum voluntarium? & bestiæ, & vermes. habet vocem? sed quanto clariorem canes, acutiorem aquilæ, graviorem tauri, dulciorem mobilioremque Lusciniæ? Quid in homine proprium? Ratio. hæc recta & consummata felicitatem hominis implevit.* A quo exemplari non admodum discedit Boëthius [l] *Quid enim? pecuniámne congerere conaberis? sed eripies habenti. Dignitatibus fulgere velis? danti supplicabis: & qui præire cæteros honore cupis, poscendi humilitate vilescis. Potentiámne desideras? subjectorum insidiis obnoxius, periculis subjacebis. Gloriam petis? sed per aspera quæq; distractus, securus esse desistis. Voluptariam vitam degas? sed quis non spernat a q; abjiciat vilissimæ fragilissimæque rei corporis servitium? Iam verò qui bona præ se corporis ferunt; quàm exigua, quàm fragili possessione nituntur?*

k Epist. 78.

l De consol. philosophiæ, lib. 3. pros. 2.

nituntur? Num enim elephantos mole, tauros robore, superare poteritis? num tigres velocitate præibitis? Formæ verò nitor; ut rapidus est, ut velox, & vernalium florum mutabilitate fugacior! Respicite cœli spacium, firmitudinem, celeritatem: & desinite aliquando vilia mirari. Videte denique hos subsecutum Minucium Felicem. *Rex es: tàm times, quàm timeris, & quamlibet sis multo comitatu stipatus, ad periculum tamen solus es. Dives es: sed fortunæ malè creditur, & magno viatico breve iter non instruitur, sed oneratur. Fascibus & purpuris gloriaris: vanus error hominis, & inanis cultus dignitatis, fulgere purpurâ, mente sordescere. Nobilitate generosus es: parentes tuos laudas: omnes tamen pari sorte nascimur; solâ virtute distinguimur.* Quorsum hæc omnia? certè, ut intelligatur etiã gravibus viris, & in altum eloquentiæ provectis Imitationẽ præluxisse cursus sui Helicen & Cynosuram. Non itaque pudori, nec tædio esse debet teneræ ætati, cui instituendæ hæc, qualiacunque, inserviunt, τοῖς νεκροῖς συγχρηϊζομένας majorum virtutes intueri animisque ad virtutem hanc accendi. Præclara illa vox est, & viro summo digna, si cui datur eam verè de se protulisse; *Libera per vacuum posui vestigia princeps. Non aliena meo pressi pede.*

Verùm enimverò in secundis, aut etiam tertiis stare aliquid est. Si negatur Jovis non imitabile fulmen vibrare; proximos

tamen

tamen illi honores, etsi proximos longo post intervallo, & manubias secundas tractare Palladi liceat, juvetque sequi patrem, licet *non passibus æquis*.

Prima itaque & præcipua probi atque legitimi Imitatoris cura sit, Rerum, ac Sensus: proxima, Verborum & Coloris. ut ejus, quem imitandum suscepimus, Primò animi consilia, & altam vegetæ mentis vim intelligamus; hæc probè concocta acri meditatione in animi nostri venas trajiciamus, ut corpus ipsum orationis, quæ speculum animi est, solidum & succi plenum efformetur, argumentorum ossibus firmum, sententiarum medullâ distentum, motuum nervis validum. Deinde, ut circa carnis cutisque colores versemur, vocum, figurarum, phrasium, formularum. Ejusmodi oratio non intra labia natans, sed in penitissimi cordis penetralibus nata, vivet, spirabit, movebit, aget, rapietque auditores, quò volet. Atque hæc omnia quamvis intimis animi præcordiis adamantino stylo insculpi necesse fuerat, quoniam tamen labilis res est memoria & fluxa, quæ onerata fatiscit, referta confunditur; ex usu erit illam sublevare; & ea, quæ nobis legentibus, audientibus, aut meditantibus placuerunt, dignaque adnotatu visa sunt Librorum fidei concredere, uti suprà monuimus pag. 69. &c. Indicis Rhetorici.

Adventitiis tamen his subsidiis ita uti, ne sensus ipsos, ne formulas eodem habitu, quo admissa sunt, quasi per vomitum, quod

infirmi

infirmi stomachi indicium est, regeramus vetùm, tum adjiciendo, tum detrahendo, quâ variè concinnando, quâ artificiosè invertendo, ita immutare, ut ex ingenii nostri fonte, fornace, officinâ; non ex memoriæ lacu, ærario, tabernâ videantur de prompta: Mentis agitatione, Commentationis igne ex omnia, quantumvis varia, & dissimilia, ita conflare, miscere, assimilare, ut & ipsis Artificibus fœtum hunc nostræ mentis ingenuum potiùs approbemus, quàm accersitas bracteas, aut emendicata analecta prodamus. Formulas itaque subjeci ipsis authorum unde sumptæ sunt verbis dimensas, ut aliquid relinquerem Oratoriæ candidato, in quo exerceret se styli acies, laboraret ingenii acumen; tanquàm si placeat exemplum istud. Apud. A. Gell.[m] nec non Ælianum[n] invenio; *Quòd Theophrastus verba in Areopago facturus deturbatus verecundiâ obticuerit. quodque idem hoc Demostheni apud Philippum regem verba facienti evenerit.* Quod hunc in modum dilatari poterit. *Quod Theophrasto oratori parum vehementi, cujus tamen ex ore melle dulcior fluebat oratio; quod Demostheni torrentis in modum fluminis, aut torti potiùs fulminis auditorum animos percellenti, contigisse fertur; ut hic Philippi regis majestate exanimatus, ille verecundiâ (ut creditur) deturbatus in ipso orationis limine repentè obticuerit: Idem ne mihi novo Rhetori atq; in hac dicendi arenâ minimè versato accideret prorsùs extimescerem, nisi me animaret rei ipsius, de quâ dicturus sum, dignitas, nisi me confirmaret gratiosorum juvenum,*

m A. Gel. arg. c. 8. l. 8.
n Aelian. var. hist. lib. 8. c. 12.

quâ

quâ cinctus sum, coronæ notissima benignitas. Iubet me res, ut inter vitiosi pudoris Scyllam, & impudentiæ Charybdim, ingenuam & prætextatæ hujus ætatis florem verecundiam per medium fretum, quæ virtutis via est, plenis pro viribus meorum & artis modulo gloriæ velis feram. Vos itaque orandi sitis (tyrocinii hujus literarii commilitones mei) cum in ipsius argumenti vestrâ hac ætate dignissimi gratiam, tum pro eandore quem in pectoribus vestris inclusum, huc affertis, ut fragili hujus Orationis meæ naviculæ, sine scientiæ saburrâ, sine judicii clavo, sine artis velis timidè flantanti, lenis faventiæ vestræ aura aspirans, eam decurso feliciter spacio in optatum portum deducat. Quas verò formulas ex lectione in adversaria & commentarios referre placet, id, si ita videtur, facere ex mente & methodo subsequentis Tabellæ licebit.

Supra

Supra Naturæ fundamina, Artisque structuram, inter Exercitationis subsidia, ad Eloquentiæ fastigium erigendum, validissimi adminiculi vim & viam occupat Imitatio. Ad cujus perfectionem, studiose & cum fructu legenti, audienti, commentanti observanda veniunt.

- Formulæ ad
  - Contextum
    - Ordiendi:
    - Petendi attentionem & benevolentiam.
    - Narrandi.
    - Proponendi & Partiendi.
    - Continuandi.
    - Transeundi.
    - Abrumpendi.
    - Confirmandi.
    - Exempla citandi.
    - Testimonia citandi.
    - Objiciendi & Confutandi.
    - Claudendi.
  - Materiam
    - Rogandi & Petendi.
    - Gratias Agendi & Debendi.
    - Opem offerendi & Pollicēdi.
    - Laudandi.
    - Vituperandi.
    - Corrigendi.
    - Hortandi, Suadendi, & Consulendi.
    - Exclamandi, Querendi, & Detestandi.
    - Monendi.
    - Excusandi.
    - Deliberandi.

Illudendi,

* Illudendi.
Minandi.
Metuendi & Obstupescendi.
Male & bene precandi.
Consolandi.
Moderandi & Dijudicandi.

2 Ornamenta & Firmamenta
- Similitudines.
- Allegoriæ.
- Imagines.
- Acutiora dicta.
- Sententiæ.
- Exempla.

3 Dictiones
- Verba rara, nova, aut novo sensu usurpata.
- Phrases insigniores & nitidiores.

Ordi-

Ordiendi formulæ.

Lib. 2. de Orat.

REbus omnibus probè consideratis, tum denique, inquit M. Antonius apud Ciceronem, id quod primum est dicendum, perstremò soleo cogitare, quo utar exordio. Nam si quando id primum invenire volui, nullum mihi occurrit, nisi aut exile, aut vagatorium, aut vulgare, atque commune. Principia autem dicendi semper cum accurata, & acuta, & instructa sententiis, apta verbis, tum verò causarum propria esse debent. Prima est enim quasi cognitio & commendatio orationis in principio: quæ continuò eum qui audit, permulcere atque allicere debet, &c. mox. Apparet eas non esse communes, nec in alias causas posse transferri; sed penitus ex ea causa, quæ tum agatur, effloruisse. Omni autem principium, aut rei totius, quæ agitur, significationem habere debebit, aut aditum ad causam, & communitionem, aut quoddam ornamentum & dignitatem. Sed oportet ut ædibus ac templis vestibula & aditus; sic causis principia pro rebus & rerum portione præponere. Disputat Quintilianus contra quàm censuit Ciceronis Antonius, præcipiens. Nec idso tamen ea probaverim, inquit, qui scribendum quoque præmeditari novissimè putant. Nam ut conferri materiam omnem oportet, & quid quoque loco sit opus, constare debet, antè quàm dicere aut scribere ordiamur; ita incipiendum ab iis quæ prima

3. l. oratori. inst. c. 11.

sunt,

sunt, &c. Sed post veteres dicendi magistros in utraque lingua, & præter ea quæ nos supra diximus, pag. 16. &c. de virtutibus, vitiis & legibus Exordii, videatur Caussinus, l. 6. Eloqu. c 7. Valladerus l. 8. Vossius l. 3. instit. Orat. c. 2. &, si tedium fere possis, Exordiorum formulæ variis ex locis desumptæ à Melchiore de Cerda in campis Eloquentiæ. Nec non aliæ per omnia genera & partes orationis à Vernulæo allatæ. ut & ab Erasmo. li. de copia & conscribendis epistolis. Neque tamen istæ quæ sequuntur rejiciendæ protinus sunt, ut quæ, ex præceptis & exemplo in præfatione modò præmissis, in hanc vel illam sententiam facilè transferri possint.

Roscius histrio nobilissimus, qui propter artis suæ præstantiam & venustatem assecutus erat, ut in quo quisque artificio excelleret, is in suo genere Roscius diceretur: quo spectante, gestum agere in scena videbatur esse hominis impudentis: ille, inquam discipulus Hortensii, magister Ciceronis, ille propter probitatem indignus, propter artem solus scenâ adeóque immortalitate dignus judicatus, ille utcunque exercitatissimus, nunquam tamen nisi gestus & actionem aceuratè meditatus se dabat in publicum —

Cic. 1. de Or. & Val. Max. l. 8. c. 7.

Si Porcius Latro Declamatoriæ virtutis unicum exemplum, cùm pro reo in Hispania Rustico Porcio propinquo suo diceret, usq; eó fuerit cõfusus, ut à soloœcismo inciperet; nec antea potuerit confirmari, tectum ac parietes desiderans, quàm impetravit ut judicium ex foro in basilicam transferretur:

Sen. præf. ad l. 4. controv. Quint. l. 10. c. 5. Nigron. 1. Orat.

quàm

quàm toto me animo consternari putati qui. ———

Crassus apud Cic. 1. de oratore.

Equidem in meipso experior sæpissime ut exalbescam in principiis dicendi, & tota mente atque omnibus artubus contremiscam. Adolescentulus verò sic in initio accusationis exanimatus sum, ut hoc summum beneficium Q. Maximo debuerim, quòd continuò concilium dimiserit, simul ac me fractum ac debilitatum metu viderit.

Plut. apoph.

Cicero manumisit Erotem servum; quòd judicium quoddam gravissimum in diem posterum fuisse dilatum nunciasset.

Athenesius cum cogeretur de gloria disserere coram Philone (cujus jam aures cognoverat & Demosthenicæ Eloquentiæ iustas calamistris, & Atticæ dictionis puritate delicate politas) illum somniavit absentem, ne tanti viri cogitatio medium sibi dictionis filum intercideret. Sic ego hodie divinâ Endymionis virgula, &c.

Cic. 1. de Natura Deor.

Cum à Simonide quæsivisset Hiero tyrannus, quid, aut qualis esset Deus, deliberandi causâ sibi unum diem postulavit. Cum idem ex eo postridie quæreret, biduum petivit. Cùm sæpius duplicaret numerum dierum, admiransq; Hiero quæreret cur ita faceret; Quia quanto, inquit, diutius considero, tanto mihi res videtur obscurior.

Cic. de. oratore 2. l.

Cum Annibal Carthagine expulsus Ephesum ad Antiochum venisset exul, proq; eo, quòd ejus nomē erat apud omnes in gloria, invitatus est ab hospitibus suis, ut Phormionem Peripateticum, si vellet, audiret:

cum.

imque is se non nolle dixisset, locutus esse
icitur homo copiosus aliquot horas de im-
eratoris officio, & de omni re militari.
Tum cùm exteri qui illum audierant, vehe-
menter essent delectati, quærebant ab An-
nibale, quidnam ille ipse de illo philosopho
udicaret, hîc Pœnus, non optimè Græcè,
ed tamen liberè respondisse fertur, multos
e deliros senes sæpe vidisse, sed qui magis
quàm Phormio deliraret, vidisse neminem.
Neque meherculè injuriâ. Quid enim aut
rogantius, aut loquacius fieri potuit quàm
Annibali, qui tot annos de imperio cum
populo Romano omnium gentium victore
certasset, Græcum hominem, qui nun-
quam hostem, nunquam castra vidisset,
nunquam denique minimam partem ullius
publici muneris attigisset, præcepta de re
militari dare?

Sophistæ Herculis laudes recitaturo, Quis verò, inquit Antalcidas, eum vitupe-
rat? Plutarch. apophth.

Si aut collegam (id quod mallem) Æmy-
li, tui similem haberes, aut tu collegæ tuo
milis esses, supervacanea esset oratio mea.
nam & duo boni Cos. etiam me tacente
mnia è rep. fide vestrâ faceretis: & mali
ec mea verba auribus vestris, nec consilia
nimo reciperetis. Liv. 3. d. 2. l. Fabius.

Tacuissem hodiè (P. C.) ne quid in om-
ium gaudio minus lætum quod esset vobis
querer: Nunc interroganti senatori, si re-
sceam, aut superbus, aut obnoxius esse vi-
dear: Liv. 3. d. 3. l. Hanno.

dear: quorum alterum est hominis alien libertatis obliti, alterum suæ.

Apol. de Deo Socratis. Qui me voluistis dicere ex tempore, ac cipite rudimentum post experimentum Quippe, prout mea opinio est bono peri culo periculum faciam, postquam re proba tâ meditata sum dicturus incogitata, &c.

Ibid. In rebus subitariis venia prolixior. Scrip tâ enim pensiculatis & examinatis; repen na autem noscitis simul & ignoscitis.

Aelian. hist. 4. l. 10. c. Pericles, quotiescunque verba facturus i concionem prodiret, optabat, ut sibi nullu ejusmodi verbum excideret quod populu exasperare atque irritare posset: aut quo illi contrarium esset & cum ipsius volunta pugnare videretur.

Cic. pro Cæcina. Si quantum in agro locisque desertis a dacia potest, tantum in foro, atque judici impudentia valeret: non minus nunc ca sa cederet A. Cæcina Sex. Æbutii imp dentiæ, quàm tum in vi faciendâ cessit a daciæ. Verum &, &c.

Liv. 3. d. 8. l. Scipio. Nunquam mihi defuturam oratione qua exercitum meum alloquerer, credi non quod verba unquam potiùs quam r exercuerim, sed quia propè à pueritia i castris habitus assueveram militaribus i geniis: apud vos quemadmodum loqu nec consilium nec oratio suppeditat: qu nec quo nomine quidem appellare debea scio. cives? qui à patria vestra descivist an milites? qui imperium auspiciumq; a nuistis, sacramenti religionem rupistis. h

ste

ſtes? corpora, ora, veſtitum, habitum civium agnoſco: facta, dicta, conſilia, animos hoſtium video. Quid enim vos, &c.

Quam conſuetudinem illi ex ſchola poli- Turn. or. 11.
ti oratores tanquam legem ſervaverunt, ut in magnis cauſis ſibi à Diis precarentur concedi orationem, vel Cic. cõſperſam floribus ad aures audientium ſuavitate delinindas, vel Demoſthenis vinctam nervis ad animos eorum pondere perfringendos: eandem ego coram vobis hoc ipſo ex loco hodiè perſecutus fuiſſem, ſi id quod ago, putaſſem potius orationis eſſe ex infimo artificio promptæ, quam mentis cujuſdam divinitus afflatu concitatæ: verùm cum eos mihi motus ſive inſuſſerit ratio, tanquam ex terrâ homini, ſive inſculpſerit Deus, tanquam ex cœlis Chriſtiano, ut putem hanc rem quam conor, non tam orationis eſſe quàm rationis; imò verò non tam rationis quàm ſpiritus cujuſdam, &c. tantum abeſt ut illa optem, &c. ut potiùs, &c.

Oratio rebus dubiis inventa eſt. itaq; nec ego accuſando eum apud vos tempus teram, à cujus crudelitate voſmet ipſi armis vindicaſtis; nec iſtum ad cætera ſcelera impudentiam in defendendo ſe adjicere patiar.

Nam ſi priſci Oratores ab Jove Opt Max. Val. Max.
bene orſi ſunt, ſi excellentiſſimi vates à nu- præf. ad
mine aliquo principia traxerunt; mea par- Tiberium.
vitas eò juſtiùs ad tuum favorem accurrerit, quòd cætera divinitas opinione colligitur;

tur; tua præsenti fide, paterno avitoque fideri par videtur.

Quintil. 10. l. c. 1. Vt Aratus à Jove incipiendum putat (Ἐκ Διὸς ἀρχώμεθα) ita nos ritè cœpturi ab Homero videmur.

Tacit. hist. 4. Vocula. Nunquam apud vos, verba feci, aut pro vobis solicitior, aut pro me securior. Nam mihi exitium parari, libens audio, mortémque in tot malis hostium ut finem miserarum expecto. Vestri me pudet miseretque, adversus quos, &c.

Tusn. 3. or. Est, (*Auditores*) est in magnorum virorum non solum judiciis, sed etiam oculis vi quædam divina latenter implicita, quam cum antiquis oratoribus timerem, totisque artubus exhorrerem, si ut illi ex his subsellis quærerē meæ aut ignorantiæ tegendæ velum, aut ambitioni fovendæ segetem. Verum cum hoc quicquid in isto circulo sedo sive algeo referatur eò, non ut orner, sed ut ornem, non ut mihi libem eloquentiæ laudem, sed ut virtutis laudem derivem in alium: tantum abest ut Brutos & Camillos timeam, ut potius in sinu gestiam Brutos mihi & Camillos hodie obtigisse auditores.

Solon. apud Diog. Laert. Viri Athenienses, aliis quidem sapientior, aliis fortior sum. Sapientior iis qui Pisistrati conatus non animadverterunt; fortior iis qui sciunt quidem, sed metu silent.

Tacit. 3. hist. Musonius Rufus equestris ordinis miscuerat se legatis Vitellii ad Flavianos de pace missis, studia Philosophiæ & Stoicorum placi-

ita æmulatus. Cœptabatq; permixtus manipulis, bona pacis & belli discrimina differens, armatos monere. Id plerisque ludibrio erat, plerisque tædio. nec deerant qui proculcarent hominem propellerentque, ni admonitu modestissimi cujusque & alius miscentibus, omisisset intempestivam sapientiam.

Petendi attentionem formulæ.

QVòd si res trita sit, tritæ rei novam promitto, nec pervulgatam orationem, ut per humanitatem, quam induſam in pectoribus domo huc attulistis semper, rogandi mihi sitis vehementer, ne potiùs contemnatis illam quia trita fuit, quàm hanc attendatis, quia nova erit. Tum. Or.

Si quis mihi Deus vestram ad me audiendum benevolentiam conciliarit; efficiam profectò ut intelligatis nihil esse homini tam timendum quàm invidiam, nihil innocenti susceptâ invidiâ tam optandum quàm æquum judicium. Cic. pro A. Cluentio.

Quæso à vobis ut in hac causâ mihi detis hanc veniam accommodatam huic reo, vobis, quemadmodum spero, non molestam; ut me pro summo poëta atque eruditissimo homine dicentem, hoc concursu hominum literatissimorum, &c. Pro Archia poeta.

Verùm, ne quis fortè arbitretur me pervulgato Rhetorum more debere rogare, ut 3. or. Tum.

patientiam huc, & attentionem afferatis, ita velim intelligat, me nolle rogare: quin potius Circeâ potione ita hodie ex Oratore factum Philosophum, ut tam possim esse generosè contemptor, si difficiles contemnatis fructuosa docentem; quàm velim esse gratus, si patientes audiatis breviter dicentem. Quorum utrumq; contendam, ut commodè possitis, si attendatis: ut verò attendatis rogat, vos beata——

Cic. pro Rosc. Amer. Quapropter vos oro atque obsecro Jud. ut attentè bonáque cum veniâ verba mea audiatis. fide sapientiáque vestrâ fretus plus oneris sustuli quàm ferre me posse intelligo. Hoc onus si vos aliqua ex parte allevatis, feram ut potero, studio & industriâ Jud. sin à vobis (id quod non spero) deseram tamen animo non deficiam, & id quod suscepi, quoad potero, perferam.

Tum. 9. or. Ineptus sanè ipse fiem (Aud.) si pervulgatas Rhetorum præceptiones ad excitandam attentionem consectarer; cum videatur jam T. ipse & quòd Martyr fuit, expressisse vobis audiendi cupiditatem, & quòd noster fuit, impressisse imitandi studium.

13. or. Attendite ergo, vestræque benevolentiæ quadam quasi aurâ favete audenti.

Date paulisper aures animumque in ditionem meam, à me certè stabitis & sententiis.

Quod ut pleniùs cognoscatis, quæso vos ut dum breviter vitæ meæ rationem adumbratam explico, dicentem me, id quod vul-

tus

tus vestri tacitè pollicentur, benignè attentéque audiatis.

Quare à vobis, qui nihil de me credidistis, ut eam voluntatem, quam semper habuistis, erga me retineatis, peto: à vobis autem, &c. 3. Agra.

Quin & Mercurium veteres in dedicandis fanis, adjunxerunt Gratiis, significaturi, orationem maximè flagitare benignas & amicas aures. Plutarch. de Auditione.

Itane; inquit, de Asini umbra audire vultis? de rebus gravibus, & seriis non vultis? Suidas. Aristoph. interpres.

Qua de re quia multa dici possunt digna vestris auribus atque hac nobilissimâ, qua cingor, corona—— Nigr. 1. or.

Reficite quæso vos, Auditores, ad ea quæ sequuntur, graviora, subtiliora, admirabiliora, flagitant attentionem ea non minorem quàm præstitistis. Ex qua etiam factus certior benevolentiæ vestræ, adeò ut de vobis omnia sperem, mihi omnia de vestrâ Humanitate pollicear. Ibidem.

Cujus dignitas ac venustas quia sine adventitiis illecebris rapere ad se & detinere auditores valet: negligam hodierna die, quas in principiis dicendi quidam solicito animo atque anxio quærunt, insinuationes aucupandæ benevolentiæ auditorum; quam apud vos de integro captari minimè necessarium mihi esse intelligo; tum ex attentione quam superiùs præstitistis; tum ex hodierna frequentiâ. Idem 2. or.

Alacritas vestra & ardor me nonnihil hærentem Idem 7. or.

rentem facilè adduxerunt, ut, citiùs quàm statueram, sublatis anchoris rursùs in altum è statione, benevolentiæ magis vestræ Favonio datis velis, quàm mearum virium remigio fretus orationem impellerem.

Ibid. 2. or. Quare vos illud unum oro atq; obtestor per vestram præclaram indolem ingenii, morum, virtutis, perque illam cupiditatem gloriæ, qua vos liberalis ambitio titillat, ut oculos mentis in Eloquentiam intendatis acerrimè, dum ejus vim ac potestatem, in quâ succum, sanguinem, nervos, robur, gratiam ejus ac pulchritudinem arbitror collocatam, in orationis meæ quasi tabulâ vel speculo, &c.

5. Or. Quam dum explico atque expedio, vos oro atque obtestor, ut oratoris, si minùs boni, at omnium vestrûm amantis, verba, benevolis auribus ac mentibus excipiatis: qui hac spe humanitatis vestræ fretus, plus aliquantò complexus est animo, sine temeritatis suspicione, quam ætas & ingenium postulare aut ferre videatur.

Ibid, 15. or. Sed quod vobis sum pollicitus; quod vos avidissimè exoptatis, ut tam insignis exemplaris virtutes non decantatis & tritis, sed novis, reconditis, inauditis laudibus celebrem, oculis vultúque reposcitis. Habeni igitur ingenii mei qualiscunque laxatis ac remissis; cupiditatis vestræ calcaribus admotis, per patentissimum hunc campum oratio mea effuso cursu spatietur.

Narrandi

Narrandi formulæ.

ATque ut inde oratio mea proficiſcatur, unde hæc omnis cauſa ducitur. Cic. pro lege Manilia.

De quo neque quomodo dicam, neque quomodo taceam reperire poſſum. Si enim taceo, &c. Cic. pro Roſc. Am.

Atque ut faciliùs intelligere poſſitis, Jud. ea quæ facta ſunt, indigniora eſſe, quàm hæc ſunt, quæ diximus; ab initio res quemadmodum geſta ſit, vobis exponam, &c. Ibid.

Quid primum querar, aut unde potiſſimùm exordiar, Judices? &c.

Reliquum eſt, Judices, ut nihil aliud jam quærere debeatis, niſi ut uter utri inſidias fecerit: quod quò faciliùs argumentis perſpicere poſſitis, rem geſtam vobis dum breviter expono, quæſo diligenter attendite. Cic. pro Mil.

Id quò facilius facere poſſitis, dabo operam ut à principio, res quemadmodum geſta ac contracta ſit, cognoſcatis—— Cic. pro Quintio.

Hujus difficultatis fontem ut aperire & ipſa adyta penetrare poſſimus, paulo altiùs res repetenda eſt. Morin. exer.

Primum ego officium ſcriptoris exiſtimo tituluni ſuum legat, atque identidem interroget ſe, quid cœperit ſcribere, ſciatque ſi materiæ immoratur, non eſſe longum: longiſſimum, ſi aliquid accerſit atque attrahit. Plin. ſ. l. 6. ep.

Proponendi & Partiendi.

Nigr. VT videam potiùs quæ dicam, quàm quomodo dicam. Quare cùm hujus difficultatis expediendæ una videatur & simplex via, ut pauca dicam; orationi meæ eam hodie statuam legem, ut unius tantùm aut alterius coercita cancellis—

Cic. pro lege Manilia. Primùm mihi videtur de genere belli; deinde de magnitudine; tum de Imperatore deligendo dicendum.

Pro Sextio. Sed quoniam singulis criminibus cæteri responderunt, dicam ego de omni statu P. Sextii, de genere vitæ, de natura, de moribus, de incredibili amore in bonos, de studio conservandæ salutis communis atque otii. contendámque, si modò id consequi potero, ut in hac confusâ atque universâ defensione nihil à me quod ad vestram quæstionem, nihil quod ad reum, nihil quod ad Rempub. pertineat, prætermissum esse videatur.

Philippic. 7. Cur igitur pacem nolo? quia turpis est; quia periculosa; quia esse non potest. quæ tria dum expono, peto à vobis P. C. ut eâdem benignitate qua soletis, verba mea audiatis.

Cic. pro Quintio. Et me facilè vestrâ existimatione revocabitis, si extra hos cancellos egredi conabor, quos mihi ipse circundedi.

Continuandi

Continuandi formulæ.

IN ſingulis rebus materies eſt ejuſmodi ut dies ſingulos poſſis conſumere.

Hæc ſi haberet in causâ, tempus Herculè citiùs, quàm oratio deficeret. Cic. pro Roſc. Amer.

De quo ſi paulò altiùs ordiri ac repetere memoriam religionis videbor, ignoſcite: rei magnitudo me breviter perſtringere atrocitatem criminis non ſinit.

Profectò (Auditores) quod homini per loca dumetis ac ſpinetis undique horreſcentia facienti iter accidit, ut dum ſinuoſiori ſe dumo explicat, aſperiori ſpinâ implicetur: id mihi hodiè in I. ornando uſu venit: in cujus ſingulis laudibus ita miracula nectuntur ex miraculis, ut dum hinc miraculum fugio minus, inde in miraculum impingam majus. Turn. 11.

Quod utinam mihi pro amplitudine auditorii prolixa ſuppeteret oratio, ac non hic maximè clauderet, ubi me facundiſſimum cuperem.

Sed quid faciam? novam quandam patior ex copia difficultatem. Quid, inquam, faciam?

Quid in verba & rationes ſtylum torqueo? ipſam rem audi— Fut. diatr. 2.

Sed quid? jamne ſeorſim ſentientium copiæ in ditionem meam veniunt? an ſumptâ Ægide in pugnam numero eo, acriùs præliaturus?— Ibid.

Quas ego omnes ausus contexere, prop
mihi infinitum laborem prospicio & ip
cogitatione suscepti muneris fatigor; se
durandum est quia cœpimus, & si virib
deficiamus, animo tamen perseverandum.

Nigron. 4. or. Sed par est, quæ paucis breviter ac stri
ctim dicta sunt, pluribus copiosiùs ac plan
ùs explicare, ne in tantâ rerum ubertate a
profluentiâ, disputantes de flumine elo
quentiæ, sicci atque aridi videamur.

Cic. 6. Verrin. Quorum de crudelissima morte, &c. d
cam, cum cum locum tractare cœpero, & in
dicam, ut si me in eâ querimoniâ quam sum
habiturus de iftius crudelitate & de civium
R. indignissima morte, non modò vires, ve
rumetiam vita deficeret, id mihi præclarum
& jucundum putem.

Put. diatr. 2. Lineam hanc sequar, & necessariâ magi
quàm curiosa subtilitate, pauca etiam quæ
antiquitùs tradita comperi, aut quæ in
ventione nova concepi, non per guttas du
ctim stillabo, sed impetu quodam effun
dam——

Ibid. Quemadmodum ii, quos casus aliquis in
gurgitem detulit, arbitrium amittunt sui, &
aguntur violento raptu: ita ego vix pedem
in divinis illis æternisque corporibus posui,
& velocissimo illo motu tranferor, nec in
tra sermonis mei fines queo consistere.
Num invitus? Si cum dispendio id fiat ve
stro, lubens desisto, si cum voluptate aliqua
aut fructu, pergo. Nec tamen longulè me
abduci patiar, sed vim mihi ipse inferens,
hic vela complicabo.

Quid

Quid nunc agam cùm jam tot horas de uno genere, ac de istius nefaria crudelitate dicam? cum prope omnem vim verborum, ejusmodi quæ scelere istius sunt digna, aliis in rebus contempserim; neque hoc providerim ut varietate criminum vos attentos tenerem; quemadmodum de tantâ re dicam? opinor unus modus atque ratio est. Rem in medio ponam, quæ tantum habet ipsa gravitatis, ut neque mea, quæ nulla est, neque cujusquam ad inflammandos vestros animos eloquentia requiratur. Cic. 6. Verrin.

Sed quid singula consector & colligo? quasi verò aut oratione complecti, aut memoriâ consequi possim quæ vos P. C. ne qua interciperet oblivio, & in publica acta mittenda, & in ære incidenda censuistis. Plin. panegyr. ad Trajanum.

An respiro & quiesco? imò verò lorum capio, & instructam hanc inscendo trigam, ut pauxillulum hoc, quod superest, pulveris emensus, curriculo ad metam pervehar. Put. 5. diatr.

Verùm cum versor in illo stadio, quod præangustis inclusum regionibus non sinit orationem, veluti equum, excurrere liberè & ad metam præfinitò redire, contineor quasi contractis habenis intra circum, utinam his & studii & temporis angustiis plurimum videar dixisse, si id qd. dicit C. addam CC.

Quod si qua caligo meis verbis offusa impediat, quò minùs clarè intelligar, illa oppositu quasi quodam solis facilè dejicietur, si mecum cogitaveritis.

Hoc etiam addo, & velut auctarium huic capiti constituo. Put. 2. diatr.

Transeundi formulæ.

Cic. pro Cælio.

NOn me hæc movent, quæ perspicue falsa sunt, &c. sed hæc omittam: ad illa quæ me magis moverunt, respondebo.

Cic. 3. de orat.

Verum, si placet, quoniam hæc satis, spero vobis quidem, certe majoribus molesta & putida videri, ad reliqua aliquanto odiosiora pergamus.

Ibid.

Nunc ad reliqua progrediar, méque ad meum munus, pensúmque revocabo.

Pro Rosc. Amer.

Etenim quoniam fidem magistri cognóstis, cognoscite nunc discipuli æquitatem.

Pro Cælio.

Sed quoniam emersisse jam è vadis, & scopulos prætervecta videtur oratio mea, perfacilis mihi reliquus cursus ostenditur.

Tum. 15.

Sed texo ut nimis brevem pro rebus, sic pro tempore nimis longam orationem.

Quare ut res sequantur tempus, in alterum veri bonique Ep notam orationis meæ rivulus est derivandus--

Sed in hanc sententiam cum multa habeam dicere, non abutar hac patientiâ vestra, quâ me attentissimis animis, summa benevolentiâ attendistis; veniam itaque ad--

3. Verrin.

Accipite nunc aliud ejus facinus nobile, & multis locis sæpe commemoratum, & ejusmodi, ut in uno omnia maleficia inesse videantur; invenietis id facinus natum à cupiditate, auctum per stuprum, crudelitate perfectum & conclusum.

Plura

Plura de illo archipiratâ dixi quàm volui, & tamen ea quæ certissima sunt hujus criminis argumenta prætermisi. Cic. Verrin.

Nihil addi jam videtur (*Judices*) ad hanc improbitatem, amentiam, crudelitatémque posse: & recte videtur: nam si cum aliorum improbitate certet, longe omnes multúmque superabit: sed secum ipse certat, id agit ut semper superius suum facinus novo scelere vincat.

Nimium diu nos in procinctu, quin coronas sumimus, & Musæum hoc auspicamur certamen. Plut. Diatr.

Vos P. & T. memoria ac religione complector, qui animadverto fore, ut pondere laudis quam meruistis, obrutus, magis imbecillitatem ingenii mei detegam, quàm vestram virtutem, sicut par est, repræsentarem.

Nolo commovere dolorem vulnera retractando, & quæ visu tristia, sensu molesta, perpessu difficilia fuerunt, ea duriora & acerbiora facere commemorando. Nigr. 5. ex.

Hactenus de principe, quæ sequuntur de monstro dicenda. Suetonius de Calig.

Nam ut reliqua, quæ multa sunt, quæ magna sunt, &c.

Bene egissent Athenienses cùm Miltiade, si eum post 300. millia Persarum Marathone devicta in exilium misissent, ac non &c. Val. Max. 5. l. 3. c.

Sed ut omisso principio, rem ipsam aggrediar, &c. Sen. 95. ep.

Hactenus in te prædicata sunt dona fa- Pacati pa-
torum: neg. ad Theo-
dos.

torum: nunc ad ea proferamus gradum, quæ tibi debes.

Idem. Sed quod facere, magnis urbes ingressi, solemus, ut primùm sacras sedes, & dicata summo numini delubra visamus, tum fora atque gymnasia, & pro suis extenta porticibus ambulacra & claustra miremur: ita in laudibus tuis sanctos palatii ritus, & priscis æquanda cæremoniis, instituta venerati, gradum ad illa proferimus quæ in medio constituta ad publicos usus facientia, non partim, sed in commune conducunt, nec parietibus, sed orbe clauduntur; nec tecto, sed cœlo operiuntur.

Apul. de deo Socrat. Sed jam tempus est in Latium de Græcia demigrare.

Ibid. Missum igitur hunc locum faciam, in quo non mihi quidem tantùm, sed ne Platoni quidem meo quiverunt ulla verba pro rei amplitudine suppetere. Quid igitur faciam in rebus mediocritatem meam superantibus? receptui canam, tandemque orationem de cœlo in terram devocabo.

Apul. Apol. Ne is qui sedulò laboro, ut ne quid maculæ, aut inhonestamenti in me admittam, videar cuipiam, si quid ex frivolis præteriero, id agnovisse potiùs quàm contempsisse.

Sed jam tandem in gradum redeamus, extra lineas oleasque aliquantulùm expatiati.

Sed quid opus pluribus? sit jam hujus loci finis.

Exposui breviter ac de his jam satis.

Audi-

Audiviſtis hactenus magnâ, ſed audietis majora.

Sed hæc de re, nunc de te reliquum eſt ut dicamus.

Verùm de his plus ſatis.

Sed mittamus hæc.

De his jam ſatis diſputatum, vel dictum.

Quid his immoror?

Sequitur ut paucis agamus.

Reſtat pars altera.

Ad alteram jam partem accedamus.

Sed de his diximus multa & alibi dicemus.

Hactenus mihi tractaſſe videor.

Abrumpendi formulæ.

SEd vereor ne ingeniis veſtris videar diffidere, ſi de tam perſpicuis rebus diutiùs diſſeram. (perſpicio.

Me verò temporis anguſtiis excluſum

Quorum non eſt nunc narrandi locus.

Nimiùm multa de re minimè dubiâ loquor, hoc tamen dico, non modo ſi, &c. ſed niſi, &c.

Dies me jam deficiet, ſi quæ dici in eam ſententiam poſſunt conor exprimere.

Ac ne plura, quæ ſunt pene innumerabilia, conſecter, comprehendam brevi. ſic enim ſtatuo.

Immenſa oratio eſt, nam me dies, vox, latera deficiant, ſi hoc nunc vociferari velim, quàm miſerum indignumque ſit, &c.

Neque

Neque ego nunc istius facta omnia numerare conor, neque opus est, nec fieri ullo modo potest.

Cic. 5. ver. Non obtundam diutius aures vestras: Jamdudum vereor ne oratio mea aliena à judiciorum ratione & quotidianâ dicendi consuetudine esse videatur; hoc dico, &c. si verò——

Invitus in hac parte orationis, Quirites, moror. Sic enim agere debent, qui, &c.

Itaque succumbam oneri, neque aggrediar narrare quæ differendo minora vero facio.

Videtis quàm multas laudes in quàm brevem complicationem conjecerim.

In singulis enim si hæreret oratio mea, ita multa sunt & magna, ut me potiùs vox quàm verbum, latus quàm res dicentem deficeret.

Sed intelligo, Aud. me in hoc crimine pro re pauca, pro vestra prudentiâ satis, pro tempore nimis etiam multa dixisse.

De qua quia breviùs mihi dicendum est, quàm tanta res dici possit; peto à vobis, ne rerum pulcherrimarum magnitudinem ex mea oratione potiùs, quàm ex rerum pondere æstimetis.

Putean. Laconism. Argumentum suadet, Auditorium urget; obsequar: & quam quisque in omni materiâ poscit, dabo brevitatem.

Cic. pro Quintio. Verùm his de rebus non necesse habeo dicere ea quæ me P. Q. cupit commemorare: tametsi causa postulat; tamen quia postulat, non flagitat, præteribo.

Verùm

Verùm iſta lubens tacitus prætereo, meq; intra tuta ſilentii præmia tenebo. accepi enim non ninùs interdum oratorium eſſe, tacere quàm dicere. Plin. 7. l. 6. epiſt.

In ſtupris vero & flagitiis nefarias ejus libidines commemorare, pudore detereror. Divinatio in Verrem.

Sed iſta malui ſilentio obducere, quàm eloquio qualicunque proferre; Timanthem imitatus, qui luctuoſum immolatæ Iphigeniæ ſacrificium in tabula repreſentaturus, cùm Calchanta triſtem, mœſtum Vlyſſem, damantem Ajacem, lamentantem Menelaum circa aram ſtatuiſſet; caput Agamemnonis velo involvit, ſummi mœroris acerbitatem arte exprimi non poſſe confeſſus. Val. Max. 8. l. 11. c.

Omnia prætéribo quæ mihi turpia dictu videbuntur: neque ſolùm quid iſtum audire, verumetiam quid me deceat dicere, conſiderabo. Verrin.

Hìc nolite expectare dum ego hoc crimen agam oſtiatim. 5. Ver.

Ex his viris quorum exempla perſequi nec omnes volumus, nec omnes debemus. Turn. 10.

Meliùs vobis, leviùs mihi, ſatis rei virum purum aut ſacerdotem levi quaſi brachio tranſilire. 15. or.

Non ſequor hoc ſilum, iter illud varium & non iſtius temporis, quod circumſcripſi erationi meæ. Ibid.

Rem latè patentem ut ſubſtringam, ſuadet tempus, ratio, patientia veſtra. Ibid.

Sed diffundor. peccatum meum ſolenne, cum ad te ſcribo. nunc emendo, & ſileo, & te valere jubeo. Lipſ. 2. ep. 3. cent.

Amplius

Put. Diatr. Ampliùs fusiúsque qui laudare velit, violet; qui defendere, traducat. Verborum lacinias & syrmata abesse ab hac veste fas sit, undas ab hoc rivo. De re tali optimus sane sermo qui brevissimus.

Lips. epi. 2. 2. cent. Sed amor ponit me extra circum, quem hujus materiæ curro. vere curro, nam res quæ, &c. non sinunt calamum in singulis hærere.

Sen. 30. epist Sed vereri debeo ne tam longas epistolas pejùs quàm mortem oderis. itaq; finem faciam.

Put. 1. diatr. Ne incautus sermonem hunc lente ducentem & abducentem sequar, subsisto & conquiesco.

Sen. 54. epist Sed ne Epistolæ modum excedam, quæ non debet sinistram manum legentis implere, in aliam diem hanc litem cum Dialecticis differam.

Nunc quia diligentiæ meæ angustia temporis obstat; cogimúrque more Atheniensium ad Clepsydram dicere, moderator ego—

Ne vaga aut libera nimis sit oratio mea, sed adductis habenis moveam in hoc gyro: quæ posita sunt in suspicionibus, de quibus si cœpero dicere, pluribus verbis sit disserendum, ea vestris ingeniis conjecturæque committo.

Sed ne longior faciat sermo fastidium: unum ex omnibus ejus officiis præstemus.

Macrob. 2. Sat. 24. c. Ita sibi certos sententiæ fines, & velut quædam promœria effata posuerunt ultra quæ egredi nefas, &c.

Verùm

Verùm ne mihi tandem vox, vobis aures pati lassitudine fatiscant. Put. diatr. 1

Igitur eundem mihi cursum, eundem terminum statuo, idque jam nunc apud te subsigno, & si me longiùs avehi videris in Jus, voces ad hanc epistolam meam, & quiescere jubeas, cùm inertiæ crimen effugero. Plin. l. ep. 3. 1.

Nunc igitur manum de tabula. quia, Pindari calculo, Justam ad causam tria verba sufficient. Put. diatr.

Magnitudo rei longam orationem fortasse desiderat: conjunctio verò nostrorum animorum brevitate contenta est. 3 l. Plin. epist.

Proinde in vestra manu situm est nostra vela sinuare, & mittere; ne pendula, neve flaccida, neve restricta, neve caperata sint. Apul. de deo Socrat.

Tamen quia ipsa obstat magnitudo, rerumque diversitas aciem intentionis abrumpit, faciam quod solent qui terrarum situs pingunt; in brevi quasi tabella totam ejus imaginem amplectar. Florus in prologo.

Sed parco nominibus viventium, veniet eorum laudi suum tempus, ad posteros enim virtus durabit, non perveniet invidia.

Ne longùm loquar, aut obvia referam.

His atrocioribusque (credo) aliis, quæ præsens rerum indignitas haudquaquam relatu scriptoribus facilia subjicit, memoratis.

Confir-

Confirmandi.

Macrob. 5. Sat. 8. c.

QVod ne affirmem potius, quam probem.

Suart. Anal.

Sed ne videar uno aut levi tibicine hoc munimentum fulcire velle, argumenta insuper dabimus, rationes, testes non semodio aut modio, sed toto horreo.

Plaut. Menechm.

Quam ego rem argumentis, non multis, sed probis validisque probatum eo.

Verbis tam disertis, rationibus tam claris confirmata, ut non atramento, sed solis radio exarata videantur.

Ne tamen maceriam congessisse dicar, aut etiam arenam sine calce; primum panam Naturæ fundamina, deinde Rationis statuam columnas, tabulata insuper extendam legum, contignationes denique insternam testium fide dignissimorum.

Non pectines solis suspendo; neque enim Lamiæ turres extruo: sed arcem munitissimam fortissimis instruo propugnatoribus.

Neque enim Velites emittam Opinionum; sed in aciem & justam prælium educam validissimarum Rationum Hastatos, rerum certissimarum Principes, locupletissimæ fidei Triarios.

Non fumum vendo, nec fucum facio: verum ipsam rem Naturæ voce promulgatam, jure gentium sancitam, usu denique & consuetudine firmatam adfero.

Citandi exempla.

PLurima & ſunt obvia exempla.

Exempla ſi quærantur illuſtria virorum——

Exemplorum pleni libri, plenæ memoriæ——

Exemplorum nullum illuſtrius, quàm illud Thaletis.

Inter multa præclara facinora alia, nihil darius quàm quod——

Atque ne hæc obſcura & nuda videantur ſine exemplorum appoſitione, videte quæſo——

Quoniam verò jure id fieri videtur, quod exemplo fit——

Quam quidem rem probè intellexiſſe & recta reputaſſe viâ mihi videntur, qui——

Priſtinam veritatis faciem Hiſtoria priſca rettegit. huc provoco.

Lubéne à familiari exemplo diffuſum præcepti uſum diſcere?

Strictim & rotundo agmine.

Eadem enim eſt paupertas apud Græcos in Ariſtide juſta, in Phocione benigna, in Epaminonda ſtrenua, in Socrate ſapiens, in Homero diſerta. Eadem paupertas etiam populo Romano imperium à primordio fundavit: proque eo in hodiernum Diis immortalibus ſimpuvio & catino fictile ſacrificat. Quod ſi modò judices de cauſa iſta ſederent C. Fabricius, Cn. Scipio, Manius

Tractantur autem plerunque à ſimili, diſſimili, contrario, majori, minori, pari. necnon per optationem, præteritionem, apoſtrophen, citationis formam, comparationem, &c.

Apul. apol.

Apul. Apol. nius Curius, quorum si Poplicola regum exactor, & Agrippa populi reconciliator, quorum——

Quid? dolemus viros nobiles in itinere tardatos? Echeneis hæc remorata est. Dolemus duces in acie desertos? surdus ille coluber prodidit. dolemus summos imperatores è medio sublatos? vipera vi & dolo sustulit.

Fut. diatr. Non ego obsoletam & intermortuam jam olim consuetudinem è ruderibus atque tumulo ad lucem & vitam revoco: sed viventem etiamnunc & vigentem exemplo meliorum cito.

Non referam tibi Socratem, Chrysippum, Zenonem & cæteros, magnos quidem viros, majores tamen, quia in laudem vetustorum invidia non obstat.

Niger. 14. Pythagoras mihi primus è memoria in linguam venit, Italiæ splendor clarissimus.

Fut. diatr. 7. Cato, virtutum ille viva imago.

Fut. diatr. 7. Quod ad mores indolemque: quid justius? quid sanctius, in omni antiquitate? Virtus ipsa domicilium Lacedæmone habuit: & consensu quodam in laudes masculi populi conspirâsse scriptores ferè omnes videntur.

Severus Imperator gravis, & vir nominis sui.

Senec. ep. Paulò ante Demetrium retuli: quem mihi videtur rerum natura nostris retulisse temporibus, ut ostenderet, nec illum à nobis corrumpi, nec nos ab illo corripi posse.

Virum exactæ, &c.

Hæreo in exemplo: ac neſcio profectò, indúmne potiùs an Macedonem admirer. Ille bello victus, hic ſermone: ille morâ, hic momento, &c. Put. diſſ. 7.

Prodeat Pericles ille, cujus fulgura, tonitrua, fulmina in concione viſa & audita metuerunt Athenæ: cujus leporem in ore reſidentem admirabantur; cujus aculeos in animis auditorum relictos ſentiebant. Nigr. 6.

Teſtimonia citandi.

NEque mihi difficile erit, neque vobis, uti ſpero, moleſtum, ſi auxiliares Elogiorum copias conſcripſero eduxeróque.

Hæc ita clara, ita explorata ſunt, ut fruſtra ſit, qui teſtium nubem in fidem vocaverit.

Ne fortè vana iſta aut vilia videantur autoritate & fide deſtituta, prodite huc legiſlator Solon, divine Plato, naturæ rimator Stagirita, túque Eloquentiæ pater Cicero, *Meritò cui doctior orbis ſubmiſſis defert faſcibus imperium.*

Cujus verba in præſidium advoco.

Habete teſtem non paſſis ſolutíſque verbis, ſed numerorum vinculis ſenſa ſtringentem gravia.

Nec diſſentiunt à me prudentes: Plato mihi præit, ſequitur Ariſt. ——

Ad

Ad veteres provoco, & Antiquitatis magnum illud & venerabile tribunal.

Quod Poëta his verbis depinxit.

Aureum, facetum & verum Bionis illud—

Exosculor illam vatis non vani sententiam.

Dignissima est aureis inscribi literis, menti commendanda penitus, & sæpe memoriâ retractanda illa M. C. sententia.

Quod effatum Ammonio, Dodonæo, Delphi- & alio quovis oraculo verius protulit C.

Ad rem & appositè Tullius.

Nec vates ille vanus qui cecinit.

Decumanus est ille philosophi locus.

Præclara illa vox & præclaro viro dignissima.

Plinius à me stat & fidem facit.

Oraculi pondus & instar habet illud Socratis.

Idque amplissimâ Taciti censurâ.

Cum Catone & dico & sentio.

Seneca paucis verbis & vere.

A Xenophontis ore aureo purum putum illud aurum accipite.

Hus verò respexisse videtur Homerus.

Hîc vero audiendus Cicero.

Solonis quidem sapientis grave est illud elogium.

Non injuriâ exclamat ille.

Livius breviter & cogitate scripsit.

Doctissimum rerum vatem L. si astrictâ aure audiamus, ecce vobis certum solidumque

que ſententiæ noſtræ firmamentum: verſus ejus eſt——

Judicio meo ſuffragatur Philoſophus: Hujus rei locupletiſsimus teſtis eſt——

Atque huic opinioni adſtipulatur Seneca.

Quocunque me oculis & cogitatione convertero, ſive judicium vetuſtatis, ſive lumen rationis, ſive honeſtatis decus, noſtræ ſententiæ ſerviunt & ſuffragantur omnia.

Ad Patres ſi quando licebit accedere, confectum eſt prælium. tam ſunt noſtri, quàm——

Theatrum univerſatis rerum ponamus ob oculos, quicquid eſt uſpiam peragremus. omnia nobis argumentum ſuppeditant.

Egregii ſunt Euripidis verſus, quibus apud A. Gellium Chryſippus deteſtatur cupediarum indagines.

Audiatur antiquitas, & quod nos alteri ſuſpecti non poſſumus, illud omnium ſeculorum, veneranda canities decidat arbitrio.

Prodeant Duumviri raræ elegantiæ, priſcæ doctrinæ, veræ virtutis.

Non temere igitur dictum. Si Heſiodo credimus. Ideo Plato prudenter monet.

Diſerte & appoſite canit ille vates.

Hoc verum eſſe teſtatur Catonis illa præclara ſententia.

Exurge præco, fac populo audientiam, citato teſtimonio illius Naturæ à ſecretis, magni

magni illius scribæ Naturæ Plinii.

Audite illud Virgilii: Aureum est illud Aristotelis dictum.

Nigr. or. 5. Prohibent hoc subsidia literarum, quæ sunt altrices laudum, educatrices gloriæ, famæ nutrices, antiquitatis testes, memoriæ custodes, & immortalitatis conservatrices, quarum beneficio, pleni sunt libri poetarum, plenæ laudationes oratorum, plena historicorum monumenta laudibus eloquentium, &c. *Nigr.* 4.

Quare bene, scitéq; præcepit Philosophus ille haud vanus.

Illud sapientiæ sine luminibus venerandum lumen, Democritus.

Herodotus Lac Musarum.

Thucydides oculus verecundiæ.

Homerus: Poetarum antiquissimus, quem septem urbes sibi vendicarunt: Phœbus ille Poetarum. cujus tempora incerta, verba certissima. Qui multa animo vidit, lumine cæcus erat.

Ἄριστον καὶ θειότατον τῶν ποιητῶν. Sic enim Homerum appellat Socrates in Iõne Platonis.

Homerum quidem ostentasse iter: ipsum autem aberrasse sine fræno.

Homeri musam appellabat mulierem aulicam, nullius enim pudere eam, nutricem insanæ sapientiæ.

Virgilius: Qui cantu Musas, Phœbumque æquavit honore.

Latinus Homerus. Mantuanus ille vates. Poetarum Plato.

Cujus

Cujus terga omnes poetas spectare notum est. ipsum esse extra metas.

Poetarum princeps : Conatus ultimus Musarum.

Virgilii Musa, Matrona

Hesiodus : Divino afflatu Poeta verus : Ascræus ille senex.

Horatius : Numerosus ille Horatius : Latinus Pindarus, Lyricorum princeps Venusinus ille vates : λόγου καὶ φθόνου κρείττων. Romanæ fidicen lyræ.

Plato : Princeps ingenii & doctrinæ : Ille philosophorum quasi Deus : Moses Atticus : Qui philosophiam de cœlo devocavit : Non solùm intelligendi, sed etiam dicendi gravissimus author. Divinus ille philosophus.

At Plato, Ciceroni Deus in philosophia, palmam tulit. Is orationem speculum mentis nuncupavit. Quis tibi Plato pulcherrimam hanc cogitationem immisit? Quàm sublimè, contemplans vim orationis, animus tuus ascenderat, cùm hanc palmarem protulisti sententiam? Tetigisti rem non acu, quod dici solet, sed acie, sed acumine mentis. Nigr. or. 1.

Seneca : Latinorum philosophus : Præstantissimus animorum medicus : Optimus magister pessimi illius Neronis.

De suo ævo loquatur Seneca, nostrumq; suggillet. Quid Romanæ porticus Zeno præcipiat, audi. Lubet ipsius verbis Senecæ proferre sententiam.

Livius : Mare tranquillum.

Quid *Lucretius*, versu poeta, re philosophus?

Demosthenes: Frequens & magnus auditor Platonis: quo nec Athenæ magis Atticæ fuerant:

——*quem mirabantur Athenæ*
Torrentem, & pleni moderantem fræna Theatri.

Græcorum oratorum lex & norma benè dicendi.

Qui unus inter omnes emicuit omni dicendi genere.

Cicero: exundans ille eloquentiæ fons. Perpetuus orationis Dictator.

Quasi Deus Oratorum: ποταμὸς χυσῶν ῥέοντος.

Ἀνὴρ λόγιος καὶ φιλόπατρις. Flos illibatus populi, Suadæque medulla.

In quem natura omnes vires effudit: Anima eloquentiæ. Parens Eloq.

Longè omnium qui scripserunt aut locuti sunt, copiâ dicendi & gravitate princeps.

Disertissimus omnium Romuli nepotum.

Isocrates. Eloquentissimus juxta & sapientissimus scriptor.

Ex cujus ludo tanquam ex equo Trojano innumeri principes exierunt.

Qui verbis solutis numeros primus adjunxit.

Aristoteles. Venator Philosophiæ maximus. Naturæ interpres.

Atlas ille philosophiæ. Philosophorum oculus.

Per

Peripateticorum princeps. Inambulantis Scholæ Dictator.

Humanæ sapientiæ promicondus ille. τῆς φύσεως θαῦμα.

Cato. Qui cum vitiis -- Romanorum bella gessit.

Viva & expressa virtutis Imago.

Ἐμψύχος ille βιβλιοθήκη καὶ ὡρίπατον μουσεῖον. De Longino Eunapius.

Plutarchus. Qui summam Philosophiæ scientiam cum historiarum eloquentia conjunxit.

Plautus. Decima illa Musa Plautus.

Qui intercomicos familiam ducit.

Cujus verbis Musæ uterentur, si Latinè loquerentur.

Audite Noveno choro fratrem additum, jocorum patrem, risuum, facetiarum.

Objiciendi & Confutandi.

FAta mihi opponis? futilis hic aries Langi, & qui Stoicorum nervis dirigitur parum firmis, liberè dico, & illa ego sperno, & Parcas, & cum Plautino milite, totum hoc anile agmen, uno spiritu difflaverim, ut folia ventus. Lips. const.

Quæ objicis, Sibyllæ quasi folia sunt, datúque rationis citò dispelluntur.

Scire priùs aveo quid ingeniosa hîc libertas potuerit, quos aggeres, pluteos, vineas in mœnia nostra egerit. Put. diatr. 7.

Quod vero objicis instar Achilleæ pa-

nopliæ, nec hilum habet nec micam bonæ frugis.

Reclamat hîc & tumultuatur adversarius, argumentum hoc non secus ac Ajacis septemplicem clypeum objiciens, aut Gorgonis caput intentans. Morin. exer.

His te literis, Homo audaciſſime atque amentiſſime, quaſi Bellerophonteis jugulatum non ſentis?

Salmaſiu Cercoetium. Annon vides, quàm miſerabiliter teipſum per caput & pedes in præceps dederis?

Idem. Calumniæ, ſtrophæ, convicia, maledicta, circulatricis linguæ probra, tota denique proluvies oris impuri, &c.

Cic. 1. de orat. Quòd verò in extrema oratione, quaſi tuo jure ſumpſiſti, oratorem in omnis ſermonis diſputatione copioſiſſimè poſſe verſari, id, niſi hîc in tuo regno eſſemus, non tuliſſem, multiſque præeſſem, qui aut interdicto tecum contenderent, aut te ex jure manu conſertum vocarent, quòd in alienas poſſeſſiones tam temere irruiſſes. Agerent enim tecum lege primùm Pythagorei omnes atque Democritici, cæteríque in ſuo genere Phyſici, vindicarentque.

E. Suart. Pectines ſunt iſti Solis, turres Lamiæ, funes ex arena.

In quibus omnibus ne una gutta eſt ſenſus veri aut cordatæ ſententiæ.

Nam aut arietem, cujus vi, & impetu maximè contendunt hoc nobile Morum ædificium diruere, verbo repellam.

Lipſ. adverſ. Dialogiſt. Oberras uſque eâdem chordâ. quod de luſcinia Lacon; vox es, præterea nihil.

Im-

Impetus & malleolos hujus objectionis retundere in promptu est, in proclivi, facile.

Omnia conquisivisti lenocinia, omnia seplasiariorum myrothecia profudisti, ut putida rancidi dogmatis salsamenta tanquam papavere ac sesamo sparsa nauseanti stomacho commendes: sed frustra, nam—— Tilen.

Aheneo bonæ tam conscientiæ quàm causæ muro fretum bruta Ætneorum fulmina & Claudiana tonitrua non tangunt, certè non frangunt. Ibid.

Demens, qui nimbos & non imitabile fulmen Virg. 6. Æn.
Ære & cornipedum cursu simularat equorum.
At pater omnipotens densa inter nubila telum
Contorsit (non ille faces, nec fumea tedis
Lumina) præcipitemq; immani turbine adegit.

Quod argumentum quia non ex Tripode, sed ex anicularum Trivio (quod in proverbio dicitur) acceptum est——

Hoc effugium unicum est, quod cum aliqua veritatis specie hujus argumenti aciem possit obtundere. quàm tamen elumbe sit & plumbeum telum, cernite—— Morin. exer.

Vires argumenti non eludere modo, sed illidere aggredior. Ibid.

Sed quid laboramus opinionem sic inanem verbis verberare, cum ipsa rei vanitas se refellat? Macrob. Sat. 7. 14.

Bona verba, quæso. Sedatis agamus animis; viam sapientum consignatam vestigiis teramus; non affectu aut opinione de curriculo majorum devii. Nigr. 7. or.

En cor Zenodoti, en jecur Cratetis!

Tertul. Apol. c. 8. Qui ista credis de homine, potes & facere: qui non potes facere, non debes credere.

Put. 9. diatr. Difficultas nimirum obstat, remorámque facit. Ego tollam; cursúmque universum facilem & expeditum reddam, levi quodam diverticulo sive flexu. nec in transversum abire penitus est animus.

Sed erroris cubile deprehendi; novi locum in quo se jactent; adverto diverticulum, quo se recipiant——

Plu. apoph. Cùm in pictâ tabulâ quidam videret Lacones ab Atheniensibus interfici, &, O fortes, exclamaret, Athenienses! supervenienti fortè Lacon, In tabulâ, inquit. Ita tabula hæc te fortem ostentat, sed picta. colores tandem tollamus aut velum, videamusque quis pinxerit leonem.

Arist. 1. Top. 8. & Eth. 1. ad Eudem. Cic. 5. Tusc. Duplices sunt opiniones, quædam habent aliquid stabilitatis, nec sunt examinandæ: quædam adeo sunt absurdæ & ridiculæ ut suâ sponte evanescant; tales itaq; non opus habent refutatione, sed potius castigatione & reprehensione.

Iustin. 2. 1. de Scythis. Memor itaque cum servis præliandum, verba in aciem, non arma adferenda duxi; omisso itaque ferro, virgas ac flagella paro. Respice ad hæc.

Campian. 8. rat. Sit ingeniosus, sit eloquens, sit exercitatus, sit omnium librorum helluo: tamen aridus appareat & balbus necesse est, cùm hæc tam ἀδύνατα sustinebit.

Rat. 9. Scitum est inter cæcos luscum regnare posse. Apud rudes sæpe valet fucata dis-

puta-

putatio, quam ſchola Philoſophorum exſibilat.

Eccum quos gyros, quas rotas fabricat? nugator hic verborum atque ſophiſmatum architectus, neſcio cui formidoloſus eſſe queat, moleſtus erit fortaſſe. moleſtiam prudentia veſtra ſublevabit, formidinem res eripuit.

Qui ſic agunt, nonne ſe produnt? nonne facilè refutantur? Nonne in confeſſu talium virorum tenentur, at minimo negotio cõſtringuntur? Ibid.

Videbitis fore, ut milites iſtos qui poſt principia latent in Solem, pulverem & aciem è ſuis umbraculis evocatos non meis viribus, ſed valentiſsima causâ & certiſsimâ veritate debilitem. Rat. 2.

Fumulos hoſce, ad veritatis lucem ubi ventum erit, minimè laborioſum erit diſpellere.

Origenes cyclicarum fundamenta unâ oratione tanquam machinâ (ariete) ita commovit, alterâ tanquam fulmine ita labefactavit: ut, &c.

Punctim ferit ſæpius, quàm cæſim, &c. quoties repetit ictum (repetit autem ſæpe) toties adverſarium de gradu deturbat: non terret tantùm cùm fulgurat, ſed munimenta hoſtis diſjicit. Nigr.

Hic motus animorum atq; hæc certamina tanta Virg. 4. Georg.

Pulveris exigui jactu compreſſa quieſcunt.

Proſiliat nunc aliquis factionis adverſæ

Camp.4. rat. magiſtellus, attollat ſupercilia, ſuſpendat naſum, frontem perfricet, quos ille ludos, quos jocos dabit?

Ibid. Cur non prodeunt adverſarii, ut eos palam refellant, in quos ranunculi coaxant è cavernulis?

Turn.or. Sed fremas & ſævias quantumlibet; manebit in unitate Eccleſia, &c.

Plauti Moſtell. In anginam ego nunc me velim verti, ut venefícæ illi fauces prehendam, atque enecem ſceleſtam ſtimulatricem.

Put.1.diatr. Grunniant gulones, gumiæ noſtri, quiq; ætatem inter fercula conterunt, non audio.

Ibid. Levia & infirma, quibus ludas magis quàm lædas; quæ rumpantur & recidant ad primum ſtatim contactum contuitumq; ſtrictæ framcæ orationis. quare ſic repugno.

Ibid. Quid ais? Satiſne firmum hoc tibi, quisquis es, in rem noſtram videtur? an à teipſo patrocinium, adverſarie, petam?

Diatr.7. Eloquii tui machinas dejicere repentino nimbo propoſitum mihi non eſt: inſpicere potiùs & examinare, an validæ perſe & expugnando ſint, &c.

Ibid. Quid tu verò? veteres nobis, an novos libros revolvis? ſi novos; nulla authoritate convellimur: ſi veteres; loca & verba profer, uti moveamur. in hacipſa oratione tua, Platonem, Iſocratem, Heſiodum video, & tamen quæro. prodeant ipſi, & vocis ſuffragia coràm ponderentur, tuis verbis Plato probat, Iſocrates negat, Heſiodus refert: quid ſi neque probet, neque neget, neque

neque referat? *Semper oculatæ sunt manus nostræ, credunt quod vident*, &c.

Quæ in singulos effundis, inspiciam obiter, & verborum acrimoniam in os autoris retorquebo. 12. Diatr.

Quid igitur? nodum stringam; obelisco lychnum inferam, veru & lucernâ utar. Nam detegenda hæc malitia est; & simul confodienda. Ibid.

Hæc linea premenda erat. Tu omissa hyperâ pedem sectaris, & laciniam nescio quam apprehendis. fallaci stylo oppugnas quod concessum est, & extra caussam esse potest. Ibid.

Enimvero, ut aliquid ageres, agere hîc nihil debuisti; vel, ne ociosus esses in tuo choro occupari. Nunc ingenii tui septa transilire voluisti, & de curru delapsus es. Ibidem.

Quia nullo ingenio extorquere à pertinaciæ fomite ignem potes, verborum fumo & fuligine molestus es, & rerum lucem involvis. Ibid.

Caput tollet pressum inani quadam argumentorum mole, non oppressum. molem enim magis sentio quàm pondus; & verborum insidias potiùs quàm vires. Quid mirum? Sic munita rationibus stetit causa nostra, ut nisi doloingenióque tentari non potuerit. Diatr. 7.

Claudendi.

Diogenes ad Mindios; Claudite portas, O Mindii, ne per amplas portas excurrat oppidulum.

Senec. citat. 7. l. Benef. 1. c. Bonum, mi Liberalis, habeas animum: In manibus terræ; non hic te carmine longo, atque per ambages & longa exorsa tenebo.

Turn. 1. or. Quare eloquentiæ amorem, quasi quendam igniculum, in vestris hodie animis excitarem, nisi è dignitate eloquentiæ putarem non esse, vel tam pulchræ virgini ambire procos, vel tam potenti dominæ aspectatores conciliare.

Cic. 2. de or. Habetis sermonem bene longum hominis utinam non impudentis: illud quidem certè, non nimis verecundi, qui quidem cum te, Catule, tum etiam L. Crassio audiente de dicendi ratione tam multa dixerim.

3. de or. His autem rebus Sol me ille admonuit, ut brevior essem, qui ipse jam præcipitans, me quoque hæc præcipitem penè evolvere coëgit.

Plaut. Amph. Nec cum Plauto, Jovis magni causâ, plausum emendicare statui.

Turn. or. Reliqua quæ &c. si persequerer, non deesset oratio, deessent latera, quibus exclamarem, adeo, &c. O Deam philosophiam.

Cic. pro Mil. Sed finis sit: neque enim præ lacrymis jam loqui possum, & hic se lacrymis defendi vetat.

Sed

Sed ut & orſa eſt in eodem terminetur oratio mea. Cic. pro Marcello.

Non poſſum, Auditores, pergere, altitudo myſterii ſuperat meæ dictionis tenuitatem, quare non eſt cur pergam. Orationis igitur vela contraho, vos videritis, &c. utrùm, &c. Turn. or.

Sed dum unitatis rationem ardore probo, &c. non ſatis veſtræ patientiæ conſuluiſſe videar. Idem.

Sed videor non tam veſtræ humanitatis quàm meæ felicitatis rationem habuiſſe, qui dum, &c ſim perſecutus, in meo gaudio explicando nimis me effuderim. orationi igitur meæ modum ſtatuo à Deo immortali precatus, ut, &c. Idem.

Quanta ergo? Non queo (Aud.) ſtatutre nec volo dicere: reliquam utriuſque laudem malo venerari tacendo, quàm dicendo imminuere. Id. 10. or.

Quod utinam cum bono aliquo publico ſit! voveo, & omnia tibi fauſta. Pur. 62. epiſt. l. 2.

De qua non plura dicam, ne veſtræ benignitatis aures, quæ longiùs quàm ſtatueram provexit orationem meam, diutiùs obtundam ingratus. Nigron. or.

Jam verò ne in veſtram humanitatem injuriosâ longitudine peccet hæc oratio mea; demittam & complicabo vocis meæ flaccescentis velum, non intermiſſo benevolentiæ veſtræ flatu; ſed virium mearum tanquam ſpiritu deficiente. jaciam anchoram in media navigatione, ut novâ paucis pòſt diebus velificatione ſubeam portum diſpu-

disputationis inchoatæ, atque fidem oppignoratam liberem.

Turn. Or. Sed ut aliquando extremum habeat oratio mea, finem jam faciam, eò quidem libentiùs quod mihi vultus vestri, &, isti in me oculorum intuitus spem faciunt vobis causam esse probatam.

Idem. Videtis eo spectare orationem meam, quo debent referri cogitationes, actiones, conatus omnes. Quo? non ad epulas, non ad honores, non ad Zelum. Quam rem? expressi notam sacerdotis, hanc exprimite notam sacerdotes. Quam rem? explicavi perfectionem Christiani hominis, hanc explicate Christiani homines. quam rem? ostendi confessoris summam, lauream Martyris; hanc ostendite summam confessores, ut lauream consequamini Martyres, quam intuebitur terra, quod fuit confessoris, & stupebit cœlum, quod est Martyris.

Quod si ego in his orationis tenebris aggrediar, non solum videar velle vestrâ abuti humanitate, sed meæ etiam tenuitatis penitus oblitus esse.

Quam ego vobis Nobilissi. fratres gratulor & æternum voveo.

Auson. Panegyr. Concludam orationem meam, piissime Auguste, sermonis magis fine quàm gratiæ. Namque illa perpetua est; & spacio non transmeabit, terminum calcis ignorat.

Nigr. 3. or. Igitur finem dicendi faciam: præsertim, cùm ex affectuum valle, in Capitolium Rationis ac Mentis ascendere parantem curzum orationis meæ, quo penè triumphans in-

invehitur eloquentia, temporis ad dicendum præscripti definitio, timórque satietatis vestri suffl aminat ac detineat.

Rogandi & Petendi.

MOlestum verbum, onerosum, & demisso vultu dicendum, *Rogo*, &c. Senec. 2. Benef. 1.

Nulla res carius constat quàm quæ precibus empta est.

Nam quod ad thesauros Gallicos attinet, rem suapte naturâ facilem, difficilem vestra interrogatio facit. cur enim quæritis quod scitis? cùm quod in sinu vestro est excuti jubetis potiùs quàm ponatis? Liv.

(Mihi quoque, quoniam respondi Himilconi, interrogare jus fasque est) velim seu Himilco seu mago respondeat. Idem.

Tribuere dignare votis suis, precibus meis, moribus tuis, ut ad soliditatem, &c. te patrocinante proveniat. Sidon. epist. 5. l. 3.

Et gratiam tuam tuique similium malo, quàm jacto, magisque sum tantæ amicitiæ cupitor, quàm gloriator, quoniam cupere nemo nisi verè putat potest, potest verò quivis falsò gloriari. Apul. 3. Florid.

Itaque C. Cæsar, sic tibi gratias ago, ut omnibus me rebus à te non conservato solùm, sed etiam ornato, tamen ad tua innumerabilia in me merita, quod fieri jam posse non arbitrabar, maximus hoc tuo facto cumulus accesserit. *Refertur & ad formam Gratias agendi.* Cic. pro Mar.

Preca-

Livius. Precatus deinde, ſi divus, ſi diva eſſet, qui ſibi præpetem miſiſſet, volens propitius adeſſet.

Alterum reſponſum, ſalutem, victoriam, lucem & libertatem: alterum omnari horreo, quæ ferat.

Plin. ep. 13. l. 2. Extenderem preces, niſi & tu rogari diu nolles, & ego tota hac Epiſtolâ feciſſem. Rogat enim & quidem efficaciſſimè, qui reddit cauſas rogandi.

Lipſ. 2. cent. 3. ep. Sed amabò te, ita perpetuum Fama te amet & virtus, ignoſce.

Idem 5. ep. 2. cent. Benignè ad amicitiam provocas, laudes adjungis: è quibus has vix agnoſco, illam appeto pari tecum voto.

Plin. ep. 10. l. 2. Quouſque & tibi & nobis invidetis, tibi maximam laudem, nobis voluptatem? Sine per ora, &c.

Plin. 6. l. 8. ep. In ſumma, noſti facetias hominis, quas velim attendas, ne in bilem & amaritudinem vertat injuria, &c. Quanquam quid denunciationibus & quaſi minis ago? quin potiùs ut cœperam rogo, oro des operam, ne ille ſe, quod validiſſimè vereor, à me, ego me neglectum à te putem, dabis autem, ſi hoc perinde curæ eſt tibi, quàm illud mihi.

Plin. paneg. ad Trajanum. In fine orationis, præſides cuſtodeſque imperii Deos, ego conſul pro rebus humanis, ac te præcipuè, Capitoline Jupiter, precor ut beneficiis tuis faveas tantiſque muneribus addas perpetuitatem. Auditi quæ malo principi precabamur, exaudi quæ pro diſſimillimo optamus. Non te diſtringimus votis,

votis, non enim pacem, non concordiam, non ſecuritatem, non opes oramus, non honores: ſimplex cunctáque iſta complexum, unum omnium votum eſt, ſalus principis.

Injurium quippe eſt magnopere flagitare quod ſperes, ne quod eſt voluntarium, videatur extortum. Symmach. 36.ep.1.l.

Gratias tibi agam propediem, Cic: i. e. non dubito quin præſtiturus ſis quod peto. Voſſ.interp. Cic.4.l.c.9.

Gratias Agendi & Debendi.

TIbi & ſummæ obſervantiæ & gratiſſimi animi officioſa ſtudia debere me ingenuè fateor, & præſtiturum ſanctiſſimè recipio.

Qui ſi vitam pro dignitate tua profundam, nullam partem videar tuorum erga me meritorum aſſecutus.

Cui nihil amplius in votis, quàm ut ſummæ obſervantiæ, officii, ſtudii, & grati animi argumentum aliquod apud te relinquam teſtatum.

Plurimis me tibi officiis devinctum habes: habes (ita me Deus amet) & ad quævis pro virili alacrem.

Dignum præſtabo me etiam pro laude merentis. Horat. epiſt.

Maximas tibi omnes grátias agamus C. Cæſar, majores etiam habemus. Cic. vid. Agell.4.

Næ ego nequiter ingratus ſim ſupráque modum

modum indignus, qui apud tantum Regem in ulla aut laude sim aut gratia, si non cum summo obsequio atque observantia primam quamque occasionem captavero testificandi, gratias animus meus quàm multas habeat, quàm plures debeat.

Apul. 3. Flor. Qua dignâ ratione tam honorificam benignitatem tuam celebrem, qua remuneratione dicendi gloriam tui facti æquiparem, nondum hercle reperio. Sed quæram sedulo & connitar. *Dum memor ipse mei, dum spiritus hos regit artus.*

Ibid. Nam nunc inpræsentiarum, neq; enim diffitebor, lætitia facundiæ obstrepit, & cogitatio voluptate impeditur, ac mens occupata delectatione mavult gaudere quàm prædicare. Quid faciam? cupio gratus videri: sed præ gaudio nondum mihi vacat gratias agere.

Ibid. Quinetiam universo ordini vestro pro amplissimis erga me meritis quantas maximas possum gratias ago atque habeo.

Cic. pro Mar. Tantum apud me grati animi fidelis memoria valuit, ut nullâ non modò cupiditate, sed ne spe quidem prudens & sciens tanquam ad interitum ruerem voluntarium.

Plin. epist. 22. l. 10. Cui referre gratiam parem nec audeo quidem quamvis maximè debeam.

Itaque ad vota confugio Deosque precor, ut iis quæ in me assiduè conferis non indignus existimer.

Panegyr. ad Gratianum. Solvere se quod debebat, & adhuc debere quod solverit. Gratianus Imperator.

O

O mentis aureæ dictum bracteatum! O de pectore candidissimo lactei sermonis alimoniam!

Accipe igitur & hos labores nostros C.C. animi grati erga liberalitatem tuam specimen, majora & me debere & majestatem tuam decere certò scio. Sed in eo fastigio Deus Opt. Max. te collocavit ut animum benevolum ac gratum non minùs velis, quàm relatam gratiam.

Cui animum gratum quia in materia læta exhibere non contigerat, in ea quam iniquam fortuna esse voluit, magna cum laude, majore cum fide præstitit. Val. Max. 4.l.7.c.

Siquis hoc præstiterit, næ ille munus, aurum contrà non carum, obtulerit. tantum ab eo beneficium accepisse me profitebor, quantum homini ab homine tribui potest maximum: neque veró sibi detraxerit, quod mihi contulerit. tam gaudebit ille dato, quàm ego accepto. gratias agam usquequaque, referam quoque, si potero, & vicem rependam poscenti: σῦσρα debebo etiam non poscenti. Tilen.

Tibi se semper debebit Jason. Ov. Met. 7.

Lætus, lubens laudes ago & grates gratiasque habeo. Plau. Trinum.

Ago tibi gratias, Imp Auguste, si possem, etiam referrem. Sed nec tua fortuna desiderat remunerandi vicem, nec nostra suggerit restituendi facultatem. Auson. paneg. ad Gratian.

Quorum nomine, quia non queo tantum persolvere gratiarum, quantum debeo, saltem tibi ago gratias quàm possum maximas, Nigr. t. or.

mus, debendo magis quàm loquendo.

Alab.Rox. Tibi votaſolvam gratias (ut Diis ſolet) ſed ſentiendo, quàm loquendo pleniùs. Et gratiarum non minima pars hæc erit, Differre grates; ut citò juſſa exequar.

Apul. 3. flor. Annon properandum mihi erat, ut pro eo honore vobis multas gratias dicerem, pro quo nullas preces dixeram? Non quin magnitudo Carthaginis mereatur etiam precem à philoſopho pro honore, ſed ut integrum & intemeratum veſtrum eſſet beneficium, ſi nihil ex gratia ejus mea petitio deſpregiſſet: id eſt, ut uſquequaque eſſet gratuitum: Neque enim aut, &c.

Senec. 2. l. de Benef. 25. c. Hanc unam Cæſar habeo injuriam tuam, effeciſti ut viverem & morerer ingratus. Furnius impetrata veniâ patri ſuo Antonianas partes ſecuto ab Auguſto.

Lipſ 4. cent. epiſt. 14. Quid ſcribam? gratias agere me? ne concipio quidem. & affeciſti me, in ſummo hoc beneficio, una hac injuriâ, ut vivendum & morienᵈum ſit ingrato.

Plin. 31. ep. 7. l. Hunc hominem adpetentiſſimum tui (mihi crede) complectere, adprehende, imò & invita, ac ſic ama, tanquam gratiam referas: neque enim obligandus ſed remunerandus eſt in amoris officio, qui prior cœpit.

Plin. 13. ep. 2. l. Et Tu occaſiones obligandi me avidiſſimè amplecteris, & ego nemini lubentiùs debeo.

Ibid. Amatur à me plurimùm, nec tamen vincitur.

Ibid. Beneficia tam gratè interpretatur, ut

dum

dum priora accipit, posteriora mereatur.

In hoc ego ut referrem gratiam (nam vinci in amore turpissimum est) &c. Plin. 4. l. 1. ep.

Enimvero tu rem & verba simul ad me mittis; ego quid nisi verba? pudet gratias agere, tam expositæ, tam obviæ beneficentiæ: quæ, ut fontes, sponte irrigat & dimanat. Lips. epist. 1. cent.

Quod spiro & placeo (si placeo) tuum est. Horat. 1. od. 4. l.

Irremunerabili quippe beneficio oppignoratus. Ap. 11. Met.

Equidem in quantum fieri præter jactantiam potest, gaudeo præstantissimi viri autoritate, si certus est: a nobis, si fallitur. Sidon. 8. l. 6. epist.

Et tua quidem erga me munera, dum vita supperet, æterna erunt. Nero apud Tacit. 14. Annal.

Diogenes acceptis paucis nummis à Diotimo Caryst̃o, dixit, Dii tibi dent animo quantum cupis ipse, virumque atque Domum. AElian. v. hist. 4 l. 27. c.

Dii tibi omnes omnia optata afferant, cùm me tanto honore honestas, cùmque e vinclis eximis. Plaut. Capt.

At ego referendis tuis laudibus exiguus ingenio, & adhibendis sacrificiis tenuis patrimonio: nec mihi vocis ubertas ad dicenda quæ de tua Majestate sentio, sufficit: nec ora mille; linguæque totidem, vel indefessi sermonis æterna series. ergo quod solum potest, religiosus quidem sed pauper efficere curabo divinos tuos vultus, numenque sanctissimum intra pectoris mei secreta conditum perpetuò custodiens imaginabor. Ap. 11. Met.

Vt

Plin. paneg. Vt intelligam etiam atque etiam enitendum mihi, ut hunc consensum vestrum complectar, & teneam & indies augeam.

Opem Offerendi & Pollicendi.

Plaut. Pseud. FAc me certum quid tibi sit, juvabo te, aut re, aut opere, aut consilio bono.

Cic. pro Mar. Omnes tibi, ut pro aliis etiam loquar, quod de me sentio, quoniam subesse aliquid putas quod cavendum sit, non modò excubias & custodias, sed etiam laterum nostrorum oppositus, & corporum pollicemur.

Ter. And. Sed quid erit quod mea tibi possit ars efficere, & impera, & factum puta.

Nam de me illud vobis habeo polliceri, me beneficiis vinci posse, amore & egregiâ voluntate non posse, quòd hoc sit in mea voluntate, illud in fortunæ arbitrio situm; nam benemerendi semper voluntas adest, facultas non semper.

Itaque si quid laboris vigiliarumque adjici possit, certantem secum ipsum annisurum, ut tanto de se consensu civitatis opinionem, quæ maxima sit, etiam constantem efficiat.

Livius. Respondit & milites ex formula paratos esse, & si pluribus opus esset, plures daturos: & quicquid aliud imperaret velletque Pop. Rom. enixè facturos: ad id sibi neque opes

opes deesse, animum etiam superesse.

Εἰ πλέον εἶχον, πλέον ἐδίδουν. Græcus quidam Augusto. Macrob. Sat.

Dices, oportet me tuis rebus & meis uti etiam, sed perinde illis ac meis parco. Plin. epist. 28. l. 1.

Proin studii certius est judicium supra vires niti, quàm viribus ex facili uti; alter enim quod potest præstat, alter etiam plus quàm potest. Val. Max. 4. l. 8. c.

Reliquum est, ut ad omnia quæ tui velint ita sim præstò, ut mei non solùm omnia debere tua causâ quæ possum, sed ea quoque quæ non possum, putent. Cic. epist. ad Marcel. 8. l. 4.

Reddam vicem, si reposces: reddam, si non reposces. Plin. 9. epist. l. 2.

Interea temporis me vestræ Celsitudinis obsequiis omnibus, syncerè pro eo ac debeo, & totum dedo.

Hunc meis laboribus quà meliorem quà illustriorem redditum, Augusto nomini tuo inscripsi, & quæ antiqua formula votorum est, libens meritò donavi, dedicavi.

Vt ad constituendum ejus imperium, contendisse virtus & fortuna viderentur. Flor. prol.

Vt jure sacerdotii precari deos pro te publicè possim, quos nunc precor pietate privatâ. Plin. 13. epist. l. 10.

Causam meam nesciens agit, qui à me ad vos literas portat. Nam dum votivi mihi fit gerulus opportunus officii, beneficium præstat quod se arbitratur accipere. Sidon. 5. ep. 6. l.

Laudandi.

Laudandi.

ITa eloquens ut nemo ſapientior, ita ſapiens ut nemo eloquentior: perfectus utrobique magiſter, & tam prudentiæ fructu abundans, quàm dictionis flore gratioſus.

Nigr. de Cic. Ille omnium generum, cauſſarum & locorum orator, mens curiæ, vox fori, lingua judiciorum; omnium gentium defenſor, cunctorum miſerorum & calamitoſorum patronus.

Non Rhetor aut philoſophus ex vulgo, ſed vel orator natus in philoſophiæ ſpaciis, vel Philoſophus florens ex Eloquentiæ myrotheciis.

Juli literatorum optime & optimorum literatiſſime. Omne tulit punctum.

Vir inter optimos nobiliſſimus, inter nobiliſſimos optimus; inter utroſque doctiſſimus.

Vir ut omnibus virtutibus, ita humanitatis quoque laudibus inſtructiſſimus.

Omnibus virtutis numeris dives.

Inter bonos optimus, inter doctos doctiſſimus.

Magis ſuo merito quàm fortunæ beneficio magnus.

Avitui (quanti viri Deus bone!) hæreſes.

Credite optimi, & in quantum opus eſt diſertiſſimi viri.

Hæc

Hæc tantis animi dotibus reliquis omnibus præſtitit, ut in dubio eſſet, majorène corporis venuſtate, an mentis virtute eſſet, in ea tamen nihil admirabilius, quàm quòd virum incredibili amore proſequeretur.

Demoſthenes cujus commemorato nomine, maximæ eloquentiæ conſummatio audientis animæ oboritur. Val. Max.

Quæcunque in Equite Rom. dignitas eſſe poſſit, quæ certè poſſit eſſe maxima, ea ſemper in M. Cæ. habita eſt ſumma hodieque habetur. Cic. pro Cælio.

Quorum ipſa nomina ſunt inſtar æterni triumphi.

Nec vox hominem ſonat, O Dea certè.

Qui ſimulac pedem limine extulerat, omneis prope civeis, virtute, gloriâ, dignitate ſuperabat.

Per totum vitæ ſpacium optimus eſt habitus, ſed melior tamen fuit quàm habitus eſt.

Ita ut quantum operibus tuis diuturnitas detrahet, tantum afferat laudibus.

Qui medius fidius (audacter dico) plus fidei quàm artis, plus veritatis quàm diſciplinæ poſſidet in ſe, quem pop. Rom. meliorem virum quàm hiſtrionem eſſe arbitratur: qui ita digniſſimus eſt ſcena propter artificium, ut digniſſimus ſit curia propter abſtinentiam. Cic. pro Roſ. Com.

Magis mea adoleſcentia indiget illorum bonâ exiſtimatione, quàm illorum ſeveriſſima ſenectus deſiderat meam laudem. Ibid.

At

Cic. pro Frontcio. At in quem virum? qui tantâ virtute & integritate fuit, ut etiam illis temporibus optimis, cum hominem invenire nequam neminem posses, solus tamen frugi nominaretur, &c. Gracchus cogis me, inquit, dicere inimicum meum frugi.

Turn. 8. or. O perpulchram formam! Angeli videtur, non hominis, & tamen Sacerdotis est, non Angeli, seu potius & Sacerdotis & Angeli.

Idem or. 11. Laudes illius numerandi potiùs quàm poliendi (Illud enim possunt aggredi, hoc assequi nullus.)

Ibid. Non ferret tamen artis præscriptio, minutiora illa recensere, cum laudum maximarum torrens quidam me transversim abripiat.

Or. 14. Non cecidit nobis pupula hominis insignis ostro, &c. sed non invenio vocem qua meam notionem exprimam. Princeps fortasse hominum, Grammaticè satis; Gemma sacerdotum, Rhetoricè; Aristotelis quadratus, Philosophicè. cecidit miraculum hominis.

Ibid. Vt putem me nativæ principis germanæque virtuti lituram insperaturum aut labem, si ei ex gente laudem viliter emerdicavero.

Quanquam mali pono momentum in una ejus voce, qui tota vitâ ita dixit, ita fecit, ut & vita verbo, & verbum vitæ, & utrumque fidei fecerit fidem.

Macrob. 1. Sat. 24. c. Laudare hic memoriam, ille doctrinam, cuncti religionem.

Vir

Vir meo judicio magnus, etiamsi maximis comparetur. Sen. 7. benef. 1.

Quem mihi videtur rerum natura nostris tulisse temporibus, ut ostenderet nec illum à nobis corrumpi, nec nos ab illo corripi posse. Sen. 7. benef. 8.

Qua puella nihil unquam festivius, amabilius, nec modo longiore vitâ sed propè immortalitate dignius vidi. Plin. 16. epist. 5. l.

Quis ita affectet singula, ut tu imples omnia? Quid enim aliud es quàm ex omni bonarum artium ingenio collecta perfectio. Sidon.

Facilitate sæpius quàm industriâ commendatur. Quintil. 10. l. 1. c.

Magna Isæum fama præcesserat, major inventus est, &c. Plin. 3. epist. 2. l.

Quare cùm vir bonus ab omnibus censeatur, non est homo pejor, si non est optimus. Sidon. 4. epist. 4. l.

Consummatissimum virum, cunctarúmque virtutum conscientiâ, & famâ, juxtà beatum. Sidon. 17. epist. l. 4.

Cujus ut facta, exempla; sic verba, dogmata sunt: in historiam utraque referenda, ut æterna sint. Put. diatr. 7.

Quantum est hominum optumorum optume. Plaut. Capt.

Delapsa cœlo sydera hominibus si se offerant, veenerationis amplius non recipient. Val. Max. 2. l. 4. c.

Prisci candoris & humanitatis exemplum, gentis urbísque suæ gemma resplendens. Put. 4. diatr.

Plin. 26. ep. l. 6. Quo melior fingi ne voto quidem poterat.

Plin. epist. 9. l. 2. Quo nihil verius, nihil simplicius, nihil candidius, nihil fidelius novi.

Sidon. 13. ep. 8. l. De Laudibus tuis cùm canat multa, plus reticet.

Camp. rat. Dictorum sanctitatem factorum constantia commendabat. Vnum hoc difficile judicium, utra in eo virtus major, morum an scientiæ.

Idem. Cui vivo & mortuo innocentiæ fama constitit.

Solin. c. 8. Multa præterea pollentissimis ingeniis edisserta, quæ præterire, quàm inferius exequi, tutius duximus.

Ov. 7. Met. de Theseo. *Si titulos annosq; tuos numerare velimus*
Facta prement annos ——

Put. 1. l. 1. ep. Tu unus instar omnium es, qui tot unus virtutibus abundas, ut unus omnium laudes exhaurias.

Apul. 3. Flor. Quibusnam verbis tibi, Æmyliane Strabo, vir omnium qui unquam Numantiæ fuerunt, aut sunt, aut etiam erunt, inter optimos clarissime, & inter clarissimos optime, inter utrosque doctissime.

Ap. 4. Flor. Viri inter se mutuò, & vobis & utilitatibus publicis meritò, amicissimi, doctrinâ & eloquentia & benevolentia paribus: incertum modestiáne quietiores, an, industriâ promptiores ac honoribus clariores. Quibus cum sit summa concordia, tamen hæc sola æmulatio, & in hoc unum certamen est, uter eorum magis Carthaginem diligat, atque summis medullitus viribus

ribus contendunt ambo: vincitur neuter.

Nec tamen miranda iſta in te eſt, Maximiane, animi magnitudo, in quem dii immortales tanta congeſſerunt, & naturæ bona & ornamenta fortunæ, ut quamvis maxima largiaris, ita penes te ſint omnia, quaſi ea ſolus obtineas. Panegyr. ad Max. & Conſtant.

Illud ingenium quod ſolum pop. Rom. par imperio ſuo habuit. Senec. de Cic. præf. ad 1. l. controv.

Nemo plus ingenio ſuo imperavit, nemo plus indulſit. Ibid.

Euphanti ſodales ſunt Elegantiæ & deliciæ meræ. quibus an quid ſuavius amæniúſque Natura produxerit, jure dubites: habet uterque quicquid mereri invidiam poſsit, imò vincere. Put. 9. diatr.

De quo narrantur plurima bona, atque ea quidam à plurimis bonis. Sid. ep. 8. l. 7. Cic. ep. 12. l. 5. Sen. ep. 103.

Magna hæc laus eſt, laude non corrumpi; malle animi illum fructum conſcientiæ horreo conditum, quàm rumoris aurâ ventilatum, ſparſúmque. Put. ded. ad 1. diatr.

Virtute tua & doctrina excitor: quam utramque ita conjungis, & exeris in patriæ & commune bonum, ut boni quique te ament, admirentur omnes. Id. 4. ep. l. 8.

Singularem in tanta dignitate modeſtiam, in conſiliis incundis prudentiam, in capiendis religionem, in exequendis vigilantiam, in congreſſibus publicis animi præſentiam, in privatis lenitatem, in ſermonibus eruditionem, in verbis leporem, in moribus ſuavitatem, &c. Morin. exer.

Cujus actiones omnes, maximas, mini- Idem.

mas, Gratiæ virtuteſque deperibant adeò, ut earum gloriam utræque ambiguo certamine vendicare ſibi viderentur.

Fut. 13. ep. l. 3.

Ille meus, ille tuus, ille omnium, occidit. Amor & delicium hactenus meum, tuum, omnium, nunc meorum.

Flor. prolog.

Vt ſiquis magnitudinem imperii cùm annis conferat, ætatem ultra putet.

Plin. ad Trajan.

Quibus contigit diem illum triplici gaudio lætum celebrare, qui principem abſtulit peſsimum, dedit optimum, meliorem optimo genuit.

Symmach. 20. ep. 1. l.

Huic ego nihil per me acceſſurum putavi: & tamen deeſſe nolui, ſciens judicio erga illum tuo nihil adjici poſſe, ſi ſcriberem; deceſſurum aliquid tamen meo officio, ſi tacerem.

Pacat. Panegyr. ad Theodoſ.

Sed utcunque virtutis tuæ opera curioſæ poſteritatis oculis artificum manus reddet, quum te vel Alpium dorſa ſuperantem, vel &c. Hæc pictorum atque fictorum aſſequetur imitatio: Clementia imp. quo cælo, quo pigmento, quo ære, amore ducetur? qua tu ipſius victoriæ victor ita omnem cum armis iram depoſuiſti, ut ceciderit nemo poſt bellum.

Vituperandi.

Fœminæ pluſquam virili audaciâ invecundæ; viri pluſquam muliebri mollitie ac turpitudine effœminati.

Cic. 2. in Ver. 3. Verr.

Homo factus ad iſtius libidines.

At

At homo inertior, ignavior, magis vir inter mulieres nequam, impura inter viros muliercula proferri non potest.

C. Cassius (nunquam sine præfatione publici parricidii nominandus, &c. Cic. pro Quinctio.

Cum ei Natura nihil melius quàm vocem dedisset, pater nihil præter libertatem reliquisset: vocem in quæstum contulit, libertate usus est, quò impuniùs dicax esset.

Oro atque obsecro vos qui utrumque nostis, vitam inter se utriusque conferte, qui non nostis, faciem utriusque considerate. Nonne ipsum caput & supercilia illa penitus abrasa olere malitiam & clamitare calliditatem videntur? Nonne ab imis unguibus usque ad verticem summum, si quam conjecturam affert hominibus tacita corporum figura, ex fraude, fallaciis, mendaciis constare totus videtur? qui idcirco capite & superciliis semper est rasis, ne ullum pilum viri boni habere dicatur, &c. Cic. pro Rosc. Comœdo.

Sordidos, rudes, incultos; quos nec vixisse viventes, nedum extincti vivant; & si nunc vivant, vivere in pœnam & contumeliam. I. Pic. Mirand.

De vestris semper æstuat carcer; de vestris semper metalla suspirant; de vestris semper bestiæ saginantur; de vestris semper munerarii noxiorum greges pascunt. Tertul. Apol. 44. c.

Asseverandi & Obtestandi.

Cic. 4. Verr. NOn mehercule criminis augendi causâ dicam, Judices; sed quem accepi ipse oculis animoque sensum, hunc vere apud vos, & ut potero planissimè exponam.

Turn. 11. Or. At ne puteris hæc non tam dici à me syncerè ad veritatis involutam notionem explicandam, quàm oratoriè ad laudes ejus exaggerandas.

Nolite, quæso, Judices, brevitate orationis meæ potiùs, quàm rerum ipsarum magnitudine crimina ponderare. Sed sistitis fortasse hìc cogitationem vestram, cogitate adhuc, quod vultis maximum, vincam profectò cogitationem vestram. En——

Corrigendi.

EAm opinionem si ratio labefactârit, si veritas extorserit; ne difficiles vos præbeatis.

Liv. 3. dec. 8. l. Invitus ea tanquam vulnera attingo, sed nisi tacta, tractataque sanari non possunt.

Plin. 5. l. ep. 7. In summa (cur enim non aperiam tibi vel judicium meum, vel errorem?)

Tilen. Plusquam Chironium ulcus non contentus scalpro meo aperuisse, sed medicari etiam pro virili aggressus sum.

Epancr-

Epanorthosis

Defendere (si hoc est defendere, & non.)

Hanc excogitavit rationem (si hæc ratio potiùs quàm amentia nominanda est)

Aufert: imprudens huc incidi Jud. emit, non abstulit, nollem dixisse.

Sic vixit ut muliebria quotidie convivia essent, vir accumberet nemo præter ipsum & pertextatum filium, tametsi rectè sine exceptione dixerim, virum cum isti essent, neminem fuisse. Cic. Verrin.

Non hospitii jus: sed quid ego hospitii jura in hac tam immani belluâ commemoro?

Quascunque Martyres subjerunt pœnas (subierunt maximi maximas.) Turn. or.

Humilitas tam fuit depressa in terram, seu potiùs tam fuit erecta in cœlum, ut primas præripuerit omnibus, secundas vix reliquerit ulli. Ibid.

Hortandi, Suadendi, & Cōsulendi.

PRudenter & te dignum feceris, si à scopo virtutis non declines.

Facilius est currentem (ut ajunt) incitare, quàm languentem commovere.

Macte virtute, hac pietate in patrem patriâmque T. Manli esto. Macti virtute Milites Rom. estote. Liv. 2.

Καὶ σὺ Ἀλκίμος ἔσσ' ἵνα τίς σε καὶ ἐψιγόνων εὖ εἴπῃ: Pallas ad Telemachum. Hom. Odyss. 2.

Non sibi cohortandum Sulpitium & Cottam, Cic. 1. de or.

Cottam, sed magis utrumque collaudandum videri, quòd, &c. Quamobrem pergite ut facitis, adolescentes: atque in id studium, in quo estis, incumbite, ut & vobis honori, & amicis utilitati, & reip. emolumento esse possitis.

Put. 5. diat. Vos verò è juventute istâ ad summa venietis, si à stirpe & indole non deflectatis, si rectam hanc semitam, quam calcare cœpistis, insistere pergatis. semitam, inquam, literarum ad serena sapientiæ templa stratam.

Quintil. 4. l. 5. c. Sed & reficit audientem certo singularum partium fine, non aliter quàm facientibus iter multum detrahunt fatigationis notata inscriptis lapidibus spacia. Nam & exhaustis laboribus, nosse mensuram, voluptati est; & hortatur ad reliqua fortiùs exequenda, scire quantum supersit.

Cic. ad Attic. 3. l. Quid te aut horter, quod facis; aut agam gratias, quod non expectas?

Qui monet ut facias id quod facis, ille monendo Laudat, & hortatu cõprobat acta suo.

Me ad melioris sortis aleam movent & hortantur.

Plin. paneg. ad Trajanum. Facias ista semper, nec unquam in hoc opere aut animus tuus aut fortuna lassetur.

Ibid. Faciebas ergo, cum diceres optimos: nec ipsorum modò vita à te, sed judicium Senatus comprobatur.

Plin. l. 7. ep. 5. l. Multùm ac diu exosculatus adolescentem, qui est accerrimus stimulus monendi, laudibus incitavi, pergeret quâ cœpisset: lumenque

lumenque quod ſibi majores ſui prætuliſſent, poſteris præferret.

Meditemur duriora, & non ſentiemus: relinquamus lætiora, & non deſiderabimus: ſtemus expeditè ad omnem vim, nihil habentes quod relinquere timeamus. receptacula ſunt iſta ſpei noſtræ. Tertul. de cultu fœm. c 12.

Aurum, gloriam, delicias, Veneres contemnite. Quid enim aliud iſta ſunt quàm terrarum illa, canorus ær, popina vermium, bella ſterquilinia? &c. Camp. rat. 10

Neque enim cuiquam tam clarum ſtatim ingenium eſt ut poſſit emergere, niſi illi materia, occaſio, fautor etiam commendatórque contingat. Plin. 23. ep. 6. l.

Proinde immitte rudentes, pande vela, ac ſi quando aliàs, toto ingenio vehere. Cui enim non ego quoque poeticè cum poeta? Idem 4. epiſt. 8 l

Accedit quod tibi certamen eſt tecum—— Idem. 24. ep. l 8.

Hæc ego tecum quæ quotidie mecum: ut deſinam mecum, ſi diſſenties tu: quanquam non diſſenties; ut qui ſemper clarum aliquid & immortale meditaris. Idem 9. l. 3. ep.

Nam ſatis eminet meritis ingenii proprii, qui fuerit fautor alieni. Sidon. l. 5. epiſt. 1.

Gratulor tibi, quod iſtis moribus vivis, ut neceſſe habeas electionem tui timere, laudo efficaciam. Sid. 20. ep. l. 5.

Vos modò marceſcere ætatis veſtræ florem ne ſinatis, ſed magno animo gradimini, ne citra annos ingenium conſiſtat. Cogitate quam ſpem alatis, & quo viatico vobis utendum. Ad Theol Juriſpr. Medic. tranſitis? literarum hæc ſtudia vos diri- Puteanus ad Senat. Mediolan.

gent. Ad Remp. & latum clavum? ducent? Ad militiam & arma? hinc præcepta, hinc exempla ſuppetent. Sed quid ego iſta copioſius? Bonas literas amare & tractare æque neceſſum eſt, ac non neceſſum laudare apud amantes.

Nigr. or. 1. Contendite honorario certamine cum ipsâ Naturâ; ut quantum illa contulit artificium ad orationis munia, tantam vos item adhibeatis artem ad abſolutionem operis.

Ibid. Ita diſciplinæ belli aſſueſcas domi; ut aliquando ex aula pergas ad caſtra, ex umbra in ſolem; è palæſtra in aciem; atque è ludicris pugnis in vera prælia deſcendas: & luſoriis ornamentis in arma decretoria commutatis, vel æques majores, vel etiam ſuperes.

Nigr. or. 7. Laudo veſtrum animum, conatus probo; commendo ſedulitatem: vobis in tam fructuoſo labore ſtudii perſeverantiam exopto, mihi jucundiſſimam, gratiſſimam parentibus, vobis ipſis utiliſſimam; quam ſi retinueritis——

Exclamandi, querēdi, deteſtandi.

Tul. de or. 3. O Fallacem hominum ſpem, fragilémque fortunam, & inanes noſtras contentiones! quæ in medio ſpacio ſæpe franguntur & corruunt, & ante in ipſo curſu obruuntur, quàm portùm conſpicere potuerunt.

6. Verr. O clementiam Pop. Rom. ſeu potiùs patientiam miram ac ſingularem!

O

O ſcelus, O portentum in ultimas terras exportandum! non enim poteſt ea natura, quæ tantum facinus admiſerit, hoc uno ſcelere eſſe contenta. neceſſe eſt ſemper aliquid ejuſmodi cmoliatur, neceſſe eſt, &c. Act. 2. in Verr.

Quæ vox? quæ latera? quæ vires hujus unius criminis querimoniam poſſint ſuſtinere? 5. in Verr.

Me Chriſte! — me Deus!

Omnia, Judices, in hac causâ ſunt miſera & indigna, nihil tamen acerbius & iniquius, quàm —— Pro Roſc. Amer.

O Divinam authoritatem, quam dum cogito, mente concido! O divinam poteſtatem, quam dum effero, linguâ hæreo! Turn. or. 18.

Stupeo P. C. necdum ſatis aut oculis meis aut auribus credo: atque identidem me an audierim an viderim interrogo. Plin. ad Trajanum.

Horror & ſtupor, ubi eſtis? ubi lachrymæ & complorationes? ubi planctus & ejulationes? cui tam è pumice oculi, aut ita ex chalybe præcordia, ut non in lacrymas ſolutus totus fluat, fleátque?

Nec unquam fando auditum, & omnium, quæ monſtra dicuntur, monſtroſiſſimum. Macrob. 5. 17.

Ingens, atrox, horridum facinus! quale nec antiquitas vidit, nec credent poſteri; omnium denique flagitiorum compendium in ferrei hujus ſeculi fæces reſervatum.

Monendi.

QVæ mihi commendas, ea tantæ mihi curæ ſunt, ut me admoneri nolim, rogari verò ſine magno dolore vix poſſim

Tul. 6. Verr. Quamobrem te quoque, Hortenſi, qui monendi locus eſt, ex hoc loco moneo, videas etiam atque etiam & conſideres quid agas, quò progrediare, quem hominem & quâ ratione defendas, &c.

Videte igitur utrum ſit æquius.

Quare ſi etiam monendi eſtis à me, quod non eſtis, Jud. video hoc leviter pro mea authoritate vobis præcipere poſſe, ut —

Divinat. in Verr. Video non te ſed hunc librum eſſe reſponſurum quem monitor tuus hic tenet: qui ſi rectè monere volet, ſuadebit tibi ut hinc diſcedas, neque mihi verbum ullum reſpondeas.

Non enim exprobrandi causâ ſed commonendi gratiâ dicam.

Ita irritatis militum animis ſubdere ignem & materiam ſeditioni non eſſe ætatis non prudentiæ ejus.

Cic. fam. ep. 50. l. 4. Neque monere te audeo præſtanti prudentiâ virum, nec confirmare, &c.

Apul. de deo Socratis. Enimvero Socrates utpote vir apprime perfectus ex ſeſe, & ad omnia ſibi congruentia officia promptus, nullo adhortatore unquam indigebat: at verò prohibitore nonnunquam, &c.

Qui monet, ut facias, quæ jam facis, ille monendo

Laudat.

Laudat, & hortatu comprobat acta suo.

Redde te tamen expectantium votis, expetentiúmque charitatem proba, qui jam probasti pudorem. Sidon. ep. 20. l. 5.

Excusandi.

QVod mihi consuevit in cæteris causis esse adjumento, id quidem in hac causâ deficit, nam quo minùs ingenio possum, subsidium mihi diligentiam comparavi: quæ quantum sit, nisi tempus & spatium datum sit, intelligi non potest. & tot. exord. pro Quinctio.

Si vires desint, tam æquum est æquos vos adversum me esse, quàm ego adversus magnum illum Deum sum, quem scio non uni omnia dedisse.

Ego infirmitatis meæ deterritus conscientiâ.

Culpam deprecari, aut noxæ me eximere non possem, si repulsam à me patereris.

Amænitates vero & copias, ubertatésque verborum Latina omnis facundia vix quidem indipisci potuerit: mea tenuitas nequaquàm. A. G. Phave.

Quantum oratione mea nunquam æquem, quantum scribendo non consequi possum.

Enimvero mirari satis non queo etiam te hæc desiderare, quæ neque ego teneo, uti ii qui docent, neque sunt ejus generis, ut si optimè tenerem digna essent sapientiâ & auribus vestris. Cic. de orat.

Qui

Pro Marcell. Qui ad illa arma fato fuimus nescio quo Reip. misero funestóque compulsi, etsi aliqua culpâ tenemur humani erroris, à scelere certè liberati sumus.

Judicavit, à plerisque ignoratione potiùs, & falso atque inani metu, quàm cupiditate aut credulitate civile bellum esse susceptum.

Pro Marcell. Non cupiditate præsertim aut pravitate aliqua lapsis, sed opinione officii, stultâ forrassè, certè non improbâ, & facie quadam Reip.

Cic divinat. in ver. Quo in negotio, tamen illa me res, judices, consolatur, quòd hæc quæ videtur esse accusatio mea, non potiùs accusatio, quàm defensio existimanda est, &c. defendo enim multos, &c.

Ibid. Verùm id mihi, non sumo, judices, & hoc non modò in oratione mea non pono, sed ne in opinione quidem cujusquam relinquo meæ, &c.

Cùm verò, &c. profectò vereri non debeone quis hoc quod facio, non existimet, summi officii ratione impulsum coactúmque suscepisse.

Cic. pro A. Cluen. Abs te peto, Oppianice, ut me invitum de patris tui causa dicere existimes, adductum fide atque officio defensionis. Etenim tibi si in præsentia satisfacere non potuero, tamen multæ mihi ad satisfaciendum reliquo tempore facultates dabuntur. Cluentio nisi nunc satisfecero, postea mihi satisfaciendi potestas non erit.

Agnosco equidem me lyram Apollinis nunquam

nunquam tetigiſſe. Mallem ſanè confiteri veram ignorantiam, quàm profiteri vanam ſcientiam.

Oratione (quam è temporis veſtigio natam & quaſi inter prima labra vix dixero me commentatum fuiſſe) perſtrinxi.

Quæ quidem omnia quoniam inſuavis materia devenuſtat, lectio benigna cõciliet. Auſon. præf. ad 12 Edyl. Id. ad 3 Edyl.

Perlege hoc etiamſi operæ eſt frivolum & nullius pretii opuſculum; quod nec labor excudit, nec cura limavit, ſine ingenii acumine & moræ maturitate.

Igitur cui hic ludus non placet, ne legerit; aut quem legerit obliviſcatur; aut non oblitus ignoſcat. Id. ad 14 Ed.

Etiamſi bella externa & obitas pro Reip. mortes tantâ caſuum ſimilitudine memorarem; neque ipſum ſatias cepiſſet, aliorumque tædium expectarem, quamvis honeſtos civium exitus, triſtes tamen & continuos aſpernantium. At nunc patientia ſervilis, tantumque ſanguinis domi perditum, fatigant animum & triſtitiâ reſtringunt, &c. Tacit. Annal. 16.

Huc accedit auditor Senatus, cui cum difficile ſit, pro amore quo in te præditus eſt, de te ſatisfieri; tum difficilius pro genitâ atque hereditaria orandi facultate, non eſſe faſtidio rudem hunc & incultum Tranſalpini ſermonis horrorem, præſertim cum abſurdæ ſiniſtræque jactantiæ poſſit videri, oſtentare facundiam, quam de deorum fonte manantem in noſtros uſque uſus derivatio ſera traduxit. Paeat. Panegyr. Theodoſ.

Ita

Ibid. Ita dum obsequio interpretor impudentiam, dum in eundem hominem non convenire puto gaudium & silentium, duas res diversissimas junxi, metum & temeritatem.

Apul.apol.1. De eloquentia verò, si qua mihi fuisset, neque mirum neque invidiosum deberet videri, si ab ineunte unis studiis literarum ex summis viribus deditus,&c.

Solin.c.1. Cujus vel industria promptius suffragium, vel benignitas veniam spondebat faciliorem.

Pacat.Paneg Theodos.d. Dabitur utcunque venia piæ temeritati, si usurpâsse communia, non occupâsse videamur aliena.

Θεοκρίτου ἐροτῆθες διὰ τὶ οὐ συγγράφει, ὅτι, εἶπεν, ὡς μὲν βούλομαι οὐκ δύναμαι, ὡς δύναμαι οὐ βούλομαι. Stobæus. Macrobius transtulit; quæ præsens locus & tempus exigit, ego non calleo: quæ ego calleo, nec loco præsenti sunt apta, nec tempori.

Deliberandi.

Pro Rosc. Amer. DE quo neque quomodo dicam neque quomodo taceam reperire possum, si enim taceam,&c.

Turn.or.8. Quæ omnia ita trivit Oratoris oratio, ut cùm tædeat loqui, pudeat tamen tacere, sed cùm amor efficit, ut malim loqui cum tædio, quàm tacere cum pudore, persequor illam coquorum laudatam consuetudinem, &c.

Pacat.Paneg. Sed quid faciam? novam quandam pati-

or

or. ex copia difficultatem. Quid, inquam, faciam?

Quum igitur impediat turba delectum, atque præstet gesta in summam referri, quàm enumerando tenuari; dixisse sufficiat, unum illum divinitus extitisse in quo virtutes simul omnes vigerent, quæ singulæ in omnibus prædicantur. Ibid.

Quæ vos per hosce annos appetistis atque voluistis, ea nunc si repudiarîtis abesse non potest, quin aut olim cupidè appetisse, aut nunc temere repudiâsse dicamini. A. Gel. ex or. C. Gracch.

Vereor mehercule ne aut gravioribus utar verbis, quàm natura fert, aut levioribus quàm causa postulat.

Vtrùm impudentiùs à sociis abstulit? an turpiùs meretrici dedit? an improbiùs Pop. Rom. ademit? an audaciùs tabellas publicas commutavit. Pro Quinct.

Neque enim tantopere mihi considerandum est, quid vir optimus in præsenti velis, quàm quid semper sis probaturus. Plin. ep. 7. l. 2

Quid hoc homine faciatis? aut ad quam spem tam perfidiosum, tam importunum animal reservetis? Act. 2. in Ver.

Illudendi.

TVm ist e vir opt (vereor ne se derideri putet, quòd iterum jam dico opt.) Pro. Quinct. Cic. Nar.

Non comparat se tecum gratiâ P. Quinctius, Nævi: non opibus, non facultate contendit; omnes tuas artes, quibus tu magnus Cic. pro Quinct.

es,

es, tibi concedit, fatetur ſe non, &c. non habere domum clauſam pudori & ſanctimoniæ, patentem atque adeò expoſitam cupiditati & voluptatibus,&c.

Lipſ. adverſ. Dialogiſt.

Itane vero? tu ille es qui cenſuram hic nobis ſine ſuffragio geris? tu provides ne quid Reſp. capiat detrimenti? Bene eſt? ſtate firmi cives hoc tibicine & deſtinâ? Sed tamen ego Magiſtratus eſſe putabam, quibus hæc curæ,&c. niſi tu unus plus ſapis & vides,quàm cæteri omnes, *O mî ſenex, omnes videmur nobis ſaperdæ, feſtivi, belli, cum ſimus copreæ.*

Ite igitur, &, ſi ita vultis, facultates divinas proſtituite; cœlo demiſſum animum humi proſtratum adfigite; ſenſus rationi præponite, pergite eſſe virtutum proditores,vitiorũ jumenta, voluptatum mancipia.

Minandi.

Cæſar ad Metel. Trib. impedientem. Plut. 6. Verria.

VIdéſque, ô Juvenis, hoc dictu quàm factu difficilius eſſe, vel factu quàm dictu expromptius.

Et ſi me in hoc reo, quem mihi inimicum Siculi dederunt, ſatis vehementem, ſatis perſeverantem, ſatis vigilantem cognôrunt; exilliment in iis hominibus,quorum ego inimicitias Pop. Rom. ſalutis causâ ſuſcepero, multo graviorem & acriorem futurum.

Chion. in ep.

Οἱ Θρᾷκες πρὶν εἰς Ἴρικτον ἐλθεῖν, ἐκόγησαν τρεῖς λόγχας ἑκάστοι.

Quod

Quod ſi te perpetrâſſe comperero, pe- Plaut.
jus cruce & furcâ lueres, nec ad commiſe-
rationem me flecteres, etiamſi fleres ſan-
guinem.

Metuendi & obſtupeſcendi.

TAmen ita deos mihi velim propitios, ut
cùm illius diei mihi venit in mentem,
quo die citato reo mihi dicendum ſit,
non ſolùm commoveor animo, ſed etiam
toto corpore perhorreſco.

Qui tandem iſtius animus eſt in recogni-
tione ſcelerum ſuorum, cùm ego ipſe in
commemoratione eorum non ſolum ani-
mo commovear verùm etiam corpore per-
horreſcam? venit enim mihi fani, loci, re-
ligionis illius in mentem; verſantur ante
oculos omnia.

Horret animus tanti vitii imagine.

An hoc quicquam potuit audire majus? Turn. 11.
audivit, audivit, quod cùm dicere conor, lin-
gua ſuppreſſis faucibus fluitans palato in-
hæreſcit. Nam ad tantum myſterium enun-
ciandum opus eſt non Oratoris alicujus
voce, contentione, lateribus; Sed Cheru-
binorum ac Seraphinorum linguis, ardore,
flamma. At quid poteſt latere tantum? ha-
bet hoc quidem quod ſum dicturus flagitii
ſpeciem, verumtamen ſi non renuatis audire,
audeo quidem dicere. non renuitis meruit
I. audire, &c.

Si quis fortè te, quod abominor, fallat. Pli. ep. 22 l. 6.

Malè

Andromach. ad Vlyſſ. Sen. Troad. 696. verſ.

SIc te reviſat conjugis ſanctæ torus, annoſque dum te recipit extendat ſuos Laerta! ſic te juvenis excipiat tuus & vota vincens veſtra felice indole Ætate avum tranſcendat, ingenio patrem! miſerere matris.

Drex. Æter. 9.

Veritas te amet, mi N. & ſapientia; tam enim hoc ſapientèr, quàm verè dixiſti.

Plaut. Aſin. 3. Act.

Dii te ſervaſſint ſemper Cuſtos herilis, decus populi, theſaurus copiarum, ſalus interioris corporis, amoriſque imperator.

Plaut pſeud. 2.

Tantum tibi boni Dii immortales duint.

Plin. paneg. ad Trajan.

Dent tibi, Cæſar, ætatem dii, quam mereris, ſervéntque animum quem dederunt.

Ibid.

Quid iſti benignitati precer? niſi ut ſemper obliges, obligeris. incertumque facias utrum magis expediat civibus tuis debere tibi an præſtitiſſe.

Ibid.

Digna vota quæ ſemper ſuſcipiantur, ſemperque ſolvantur.

Ibid.

Pro nobis ipſis quidem hæc erat ſumma votorum, ut nos ſic amarent Dii, quomodo tu

Ibid.

Nos inter ſecunda omina & vota certantia, quæ præſenti tibi conferentur, vehemur alacres.

Ibid.

Quò majore fiduciâ iiſdem illis votis, quæ ipſe pro ſe nuncupari jubet, oro & obteſtor: ſi bene Remp. ſi ex utilitate omnium regit, primum ut illum nepotibus noſtris

ſtris ac pronepotibus ſerves: deinde ut quandoque ſucceſſorem tribuas, quem genuerit, quem formaverit, ſimilemque fecerit adoptato. Aut ſi hoc fato negatur, in Conſilio ſis eligenti, mõſtreſque aliquem quem adoptari in Capitolio deceat.

Deum precor, conatum meum feliciter, teque V. C. nobis & Reip. ſervet. Plut. 4. ep. 3. l.

Quod ſupereſt, Deum poſco, ut te filii conſequantur, aut quod plus decet velle, tranſcendant. Sidon. epiſt. 7. l. 8.

Dii tibi omnes omnia optata afferant, &c. vid. form. Grat. agendi.

Propino tibi ſalutem plenis faucibus. Plaut. ſtich. 2

Ita mihi meam voluntatem, ſpemque reliquæ vitæ veſtra Pop. Rom. exiſtimatio comprobet, &c.

Ita amor hic inter nos perennet, quem coimus auſpice & teſte immortali tuo patre.

Ita perpetuus inter nos amor ſit, mi L. ut cum aculeo diſceſſi à vobis. Lipſ.

(Ita meus mihi genius faveat.) (Dii meliora piis.

Tu ſalve & idem voveo Holmanno, B. & cæteris collegis.

At vos ſalus ſervaſſit. Plaut. Ciſtel.

C. Cæſari filiæ ſuæ filio, cum cum in Armeniam mitteret Auguſtus precatus eſt à Diis, gratiam Pompeii, audaciam Alexandri, fortunam ſuam concedi. Plut. Apoph.

Dii illum infelicitent omnes, qui, &c. Plaut. Pœn. 2

Dii te eradicent.

Solennia vota pro incolumitate tua, qua publica Plin. ep. 35. l. 10.

publica salus continetur,& suscipimus,Domine, pariter & solvimus, precati Deos,ut velint ea semper solvi, semper signari.

Put. Vivite & annum hunc, & seculum hoc feliciter incipite atque transigite.

Put.diatr.10 Ergo florete felices viri Senatorio munere vere digni. florete urbes non muris magis turribusque quàm Rectoribus munitæ. incrementa capite, quæ nulla unquam vis hostilis, nulla militiæ calamitas labefactet.

Iumenes ad milites suos. Iustin.l.14. At vos Devota Capita respiciant Dii perjuriorum vindices, talesque vobis exitus dent, quales vos ducibus vestris dedistis. Nempe vos iidem paulo ante & Perdicæ sanguine eflis aspersi, &— Vltima nunc ego perfidorum victima has vobis diras atque inferias dico; ut inopes extorresque omne ævum iu hoc castrensi exilio agatis, devorentque vos arma vestra, quibus plures vestros, quàm hostium duces ablumpsistis.

Consolandi.

Cic. fam. ep. l.5. NAm quod allatura est ipsa diuturnitas, quæ maximos luctus vetustate tollit: id nos præcipere consilio prudentiaque debemus Etenim si nulla unquam fuit liberis amissis tam imbecillo mulier animo, quæ non aliquando lugendi modum fecerit: certè nos, quod est dies allatura, id consilio anteferre debemus, neque expectare

pectare temporis medicinam, quam repræsentare ratione possumus.

Vt enim crudum adhuc vulnus medentium manus reformidat, deinde patitur, atque ultro requirit: sic recens animi dolor consolationes rejicit, ac refugit, mox desiderat & clementer admotis acquiescit. Plin. ep. 16. l. 5.

Neque monere te audeo, præstanti prudentiâ virum, nec confirmare, &c. Cic. fam. ep. l. 4.

Illud tamen me vel monuisse vel censuisse puta, vel propter benevolentiam tacere non potuisse, ut quod ego facio tu quoque in animum inducas. Ibid.

Homines sanè sumus, & urit illud avelli. Soletur te quod non in longum. Lipsi. Cent. 2. Ep. 30. tota Ep. 55. 64 67. Senec. Ep. 67 & 99.

Non priùs conquievit, quàm è cœlo spei & consolationis auram aliquam sentisceret. Turn. or. 13.

Quibus ex causis necesse est tanquàm immaturam mortem ejus in sinu tuo defleam: si tamen fas est aut flere, aut omnino mortem vocare: qua tanti viri mortalitas magis finita quàm vita est. Vivit enim, vivetque semper, atque etiam latiùs in memoria hominum & sermone versabitur, postquàm ab oculis recessit. Plin. ep. 1. l. 2

Fuit hoc luctuosum suis, acerbum patriæ, grave bonis omnibus. Sed ii tamen Remp. casus, secuti sunt, ut mihi non erepta L. Crasso à Diis immortalibus vita, sed donata mors esse videatur. Non vidit flagrantem Cic. 3. de orat.

tem bello Italiam, non ardentem invidiâ. Senatum, non luctum filiæ, non exilium generi, non—non—non denique in omni genere deformatam eam civitatem, in qua ipſe florentiſſimâ multùm omnibus gloriâ præſtitiſſet. Ego verò te, Craſſe, cùm vitæ flore, tum mortis opportunitate, divino cõſilio & ortum & extinctum eſſe arbitror.

Put. Diatr. 9. Nam tibi—

O noctem mihi omni deinceps die clariorem! O numerandam candido lætitiæ calculo! vos pergite officioſæ lacrymæ, & alio nunc affectu fluite: madere gaudii rivis jam debet faciès.

Vide Sulpitii ep. 5. l. 4. & 5. Epiſt. 12. Lucceii, & 16. epiſt. Cic. Conſol. Sen ad Polyb. Marciam, Helviam matrem. Plut. ad uxorem, & ad Apollon. Hieronym. ep. &c. enumeratas à I. G. Voſſio, l. 3. inſtitutionum, c. 4.

Iudicem compellandi.

Put. diatr. 7. CAuſa hæc te Ephoro peragatur: parva quidem ſi mores noſtros ſpectes: magna ſi antiquos; & ſic prudentiâ, doctrinâ, authoritate tuâ digna, atque in parte tua.

Id. Ibid. Dies dictus eſt, & tu judex, vir clariſſime, ut inter nos pronuncies. Neque ſuperſtitioſè tibi cauſam meam commendabo, neque neglectim. Tu ingenio rectus, judicio acer, non oculis, ſed animo ipſo

Argus

Argus, veram & incorruptam ſententiam per te laturus.

Itaque ſi tuo unius judicio juſtam cauſam laudâſſe ac defendiſſe videar; honeſto elogio clarus apud bonos, laudatuſque ſum. Claritas enim, ut pulcherrimè Seneca, non deſiderat multa ſuffragia. poteſt & unius boni viri judicio eſſe contenta. Nam bonos omnes bonus unus judicat. Ibid.

Moderandi & Dijudicandi formulæ.

APud Indos præſtabile quoddam genus hominum fuiſſe memoriæ traditum eſt, quos Gymnoſophiſtas vocabant. Hi neque periti erant propagandæ vitis, nec inoculandæ arboris, nec proſcindendi ſoli. Non illi norant arvum colere, vel aurum colare, non equum domare, vel taurum ſubigere, non ovem vel capram tondere vel paſcere. Vnum pro his, & illud omnium ſummum, norant; Sapientiam colebant, tam magiſtri ſenes, quàm diſcipuli minores. Apud hos, ubi menſâ poſitâ omnes adoleſcentes ex diverſis locis et officiis ad dapem convenerant, perrogabant magiſtri, quod factum, à lucis ortu ad illud diei, bonũ feciſſent. Alius ſe commemoravit, aliquid meditatione ſuâ reperiſſe, vel alterius demonſtratione didiciſſe, alius ſeſe parentibus Apud. Flor.

quidpiam imperantibus obediſſe; alius ſe inter duos arbitrum delectum, ſanatâ ſimultate, reconciliatâ gratiâ, purgatâ ſuſpicione, amicos ex infenſis reddidiſſe. Qui nihil habuit adferre cur pranderet impranſus ad opus foras extrudebatur.

Xenoph. Cyzipæd. l. 1. Atque utinam mihi prandii tantùm diſpendio liceret hinc diſcedere. ac ne fortè ſicut Cyrus quondam, qui puer à Magiſtro judex duobus aliis pueris datus, quorum alteri grandiori tunica erat brevis, alteri minori tunica erat longa, pronunciavit, utrique magis convenire, ſi veſtes inter ſe mutarent; ſuâ deinde & ipſe tunicâ exutus, verè Gymnoſophiſta factus, verberibus excipiebatur, quòd contra jus dominii nec ſecundum leges ſententiam tuliſſet: ſic & ego litis hodiernæ conſtitutus arbiter (in qua tu Longine, majuſculorum patronus magnâ voce ſonas manuque totâ, *Ineſt ſua gloria magnis*; Tu, Minuti, breviorum tueris partes, & in pedum digitos erectus exclamas, *Et ineſt ſua gratia parvis.*) Theſea expectarem vindicem, ſi utrumque ad Procruſtis lectum dimenſus, alterum detruncandum, extendendum alterum pronunciarem, meritas vel me judice, daturus pœnas ſententiæ ex æquo magis quàm ex juſto latæ. Sed aliam longè controverſiæ hujus dirimendæ rationem mihi incundam video, quo-

Anthol. G. l. circa—

Litem aliquando intenderat ſurdus ſurdo; ſibi trimeſtrem ædium penſionem deberi

beri clamitans. Reus se illa nocte foras usquam prodiisse pernegabat, ut qui domi pernox molam versârit. Judex æquè surdus, hunc, illum intuitus, Nam quid, inquit, super hac re contenditis? annonutrique vestrûm mater est? uterque alat, jus & æquum postulat. Ego sanè surdus non sum; & tamen absurdus essem, & dignus qui male audirem, si modò ex allegatis vestris sententiam ferre vellem, qui non surdi solùm sed & cæci, Andabatarum more digladiantes, à ratione præcipites toto erratis cœlo. Quò enim tu tantùm mihi lævus abis? quid? an in Contemplationis altum? Tu verò quo tam diversus? an in cæca practicæ fixa? quin me sequimini, ad tutæ pacis & tranquillæ quietis portum——

Plato, quoties à magistro suo Socrate dissentire libuit, excusare se solitus, Amicum sibi esse Socratem, magis amicam veritatem, invidiæ mox suæ vindicem habuit & Aristotelem discipulum, quem etiam ingratitudinis nomine pullum vocabat equinum, ut qui, lacte satur materno, calcibus matrem peteret. Hic itaque si quando à magistri placitis discedere in animo haberet, profiteri solebat, Amicum sibi esse Socratem, amicum Platonem, sed maximè amicam veritatem. Absit modo invidia, judicio pronunciatum sano, exemplo utili. Sic diligendi sunt amici, ut non diligantur eorum errores. Neque enim placet naso duci aut auribus trahi, ut pedibus

Ælian. Var. hist. l. 4. c. 9.

Arist. Ethic. Nicom. l. 6. c.

eam in alterius sententiam non priùs examinatam probè ad veritatis stateram. Turpe vero cùm sit ex omnium rerum dictatore atque domino intellectu facere mancipium alienæ libidinis: Discernamus quas è metallis vestris erutas attulistis massas in exploratore aurei veritatis conflatorii igne, idque separatim——

Scalig. exerc. 6. sect. 4.

——Atque utinam mihi in manum daretur libra illa Critolai, qui cùm in alteram lancem animi bona imponeret, in alteram corporis & externa: tantum propendére illam boni lancem putavit, ut terram & maria deprimeret.

Cic. 5. Tusc. quæst.

Καὶ τότε δὴ χρύσεια πατὴρ ἐτίτεινε τάλαντα,
Ἐν δ' ἐτίθει δύο κῆρε τανηλεγέος θανάτοιο,
Τὴν μὲν Ἀχιλλῆος· τὴν δ' Ἕκτορος ἱπποδάμοιο.
Ἕλκε δὲ μέσσα λαβών. ῥέπε Ἕκτορος αἴσιμον ἦμαρ.
Ὤχετο δ' εἰς αἴδαο, λίπεν δὲ Φοῖβος Ἀπόλλων.

Homer. Iliad. χ.

Iupiter ipse duas æquato examine lances
Sustinet, & fata imponit diversa duorum:
Quem damnet labor, & quo vergat pondere lethum.

Virg. Æn. 12

Περὶ μὲν τοῦ ῥηθήσεσθαι μέλλοντος, ἀμφίδοξος εἰμι καὶ διχογνώμων, καὶ τῇ δὲ κακοῖσε κλίνων ὡς ἔπι πλάστιγγος πρὸς ἐσχάτερον ῥέψαι δύναμαι, πολὺς δ' ἔκνος ἔχει μὲ καὶ τ' εἰσηγήσεως καὶ τ' ἀποτροπῆς.

Plutarch. de educat. puer.

Veritatem, quæ (ut opinabatur Democritus) in profundo mersa puteo latet, vos binæ quasi situlæ, aut gemini φρεάντλαι certatim vicariâ operâ eâque strenuâ eruere laboravistis. Ad quam quia uterque summâ fiduciâ affectare videri vultis; videamus & nos, ne fortè, quod fieri solet, altercando amittatur veritas, utrùm remotâ

erroris

erroris nebulâ, ſublato opinionis velo, ſedato denique affectuum vento, pura illa ſit, ſimplex & ſincera, uti pretenditis. Primùm itaque prodeat——

Chilo jam ætate provectus, dum modo vitæ anteactæ virtutibus vellet frui, modo vitia recenſere, ut cenſurâ ſuâ in ea animadverteret, dixit, ſe ſibi per totam vitam non conſcium fuiſſe ingratitudinis. una tamen re ſe modicè moveri, quod quum ſemel inter amicos illi judicandum eſſet, neque contra jus agere aliquid aut decernere vellet, perſuaſerit amico judicium à ſe provocaret; ut ſic nimirum utrunque, legem & amicum ſervaret—— Diog. Laertius l. 1.

Themiſtocles à duobus amicis ſuis cooptatus litis æſtimandæ dijudicandæque arbiter, ingrati muneris invidiam declinare volens, judicium averſatus eſt, inquiens, Nolle ſe ex amico tranſire in judicem, ne ex amico jam utriuſque, cogeretur in alterius tranſire inimicum—— Plutarch. apophth.

Simonidi petenti à Themiſtocle ut in cauſa quadam iniquè judicaret: Neque tu, inquit, ſi præter modos caneres, bonus eſſes poeta; neque ego, ſi præter leges quid decernerem, magiſtratus probus——

In deſerto hoc bivio cum Hercule anceps animi hæreo. Hinc mollis mihi ſeſe offert via roſis violiſque conſita: illinc ardua via & acclivis intercluditur dumis ſpiniſque aſpera. Vtram tandem inſiſtam à Virtute & Voluptate, luculentâ utrinque Xenoph. ἀπομνημονευμάτων l. 2.

oratione admonitus, vixdum constat. Tu comes blanda hortaris——

Homer. Odyss. μ. Vnde oculis meis repente oborta in tam clarâ luce caligo? unde menti stupor, cordi genibusque tremor? Mihi ipsi, qui vobis moderator datus sum, moderamine opus est. Quis me Tiphys, quis Deus geminis hisce interceptum monstris expediet? *Hac rabiosa premit canis, hac lutulenta ruit sus.* Hinc latrat sæva *Luxus* Scylla, inde vorat vomitque *Avaritiæ* Charybdis. Quis mihi dabit, inter vastum gurgitem atque infamem naufragiis scopulum, iter tenere medium? Tu mihi sola, Ratio, Circe, Calypso, Heleno potior dictabis medium; Νῆα δὲ τοῦ κοπνοῦ καὶ κύματος ἐκτὸς ἐέργειν. per illud potiùs extremum in quo minùs peccatur, à quo plus iminet periculi, ad portum tendere; ἐπειὴ πολὺ φέρτερόν ἐστιν Ἐξ ἑτάρους ἐν νηῒ ποθήμεναι ἢ ἅμα πάντας——

Arist. Ethic. Nicom. Lib. 8.

In contentione Divitiarum, Nobilitatis, Honoris, Voluptatis, Scientiæ, Virtutis, &c. de summa felicitatis sede poterit, Moderarator ab initio usurpare, aut etiam in orationem prorsam solvere illud Lucretii:

Lib. 2. *Suave, mari magno turbantibus æquora ventis,*
E terrâ magnum alterius spectare laborem:
Non quia vexari quenquam est jucunda voluptas,
Sed quibus ipse malis careas, quia cernere suave est.
Suave etiam belli certamina magna tueri
Per campos instructa, tua sine parte pericli.

Sed

Sed nil dulcius eſt, bene quam munita tenere
Edita doctrinâ ſapientum templa ſerena:
Deſpicere unde queas alios, paſſimq; videre
Errare, atq; viam palanteis quærere vitæ:
Certare ingenio, contendere nobilitate:
Noctes atq; dies niti præſtante labore
Ad ſummas emergere opes, rerúmq; potiri.
O miſeras hominum mentes! O pectora cæca!
Qualibus in tenebris vitæ, &c.

Optimo ſanè conſilio eductæ utrinque copiæ, ſummâ arte inſtructæ acies veſtræ concurrerunt fortiter, dimicarunt ſtrenuè; obſtinatis uſque adeo animis obnixæ non cedere, *dum gravis aut has, Aut has verſa fuga victor dare terga coëgit.* Faxo tamen ut *motus hoſce animorum atque hæc certamina tanta Pulveris exigui jactu compreſſa quieſcant.* Proinde è ductoribus acie revocatis, deterior qui viſus detractis pinnis diſcet humi ſerpere; *melior vacua regnabit in aula*, & triumphans *caput inter nubila condet* —— Ex Virg. 4. Georg.

Vipereos agnoſco dentes, & lethali præ- Ex Ovid. 7.
tincta veneno ſemina. Colchica hæc ſe- Metamorph.
mentis; ubi è ſerpentinis dentibus nati terrigenæ, in ſua, in parentis viſcera infeſtis animis armatas convertunt manus. Neque enim niſi literis inſtructi, & eloquentiâ delibuti, illarum caſtra obſidere, hujus arcem oppugnare potuiſſetis aut etiam auſi fuiſſetis. Quam tamen deſtructum itis ſic eloquenter, ut vel hoc ipſo adſtruatis, quo deſtruere præſumitis. Ita nihil eloquentiam deſtruere præter eloquentiam poteſt:

poteſt: ideoque nec ipſa poteſt; quoniam ſcilicet hoc quoque poteſt, quod omnino non poteſt. Ne tamen Cadméa fortè victoria rem ad internecionem planè deducat; jam tempus adeóque diſcrimen poſtulat, ut ſilicem meum in medios jaculatus hoſtes, depulſum ab Eloquentia Martem in ipſos convertam. Inteſtini itaque ferri licentiam vel ſic dearmatum venio —

Pat. diatr. 7. Militiam ſi intuemur, non turba, ſed diſciplina ad victoriam facit; non quàm multi, ſed quàm boni pugnent; etiam in oratione ſtabit victoria non à numero & multitudine, ſed robore & vi argumentorum.

Huc mentem adhibeatis, juſtane an injuſta dicam. hoc enim judicis officium eſt, Rhetoris autem vera loqui.

Medorum judices ferebant prætextas vittatas loris, & in capite tiaram. Atque hinc tiara cuiq; cui appendet ad ſiniſtrum latus opus è margaritis fimbriatum, alteram aurem ejus qui geſtat obtegens. Quibus ſignificabant aurem quidem retectam accuſatoribus dari, tectam verò accuſatis ſed abſentibus reſervari.

Philippus inter duos malos judex conſtitutus, alteri ut è Macedonia abiret, alteri ut eum perſequeretur imperavit.

Mercurio deferenti pomum Eridos, Joviſq; mandatum reſpondet Paris.

Videte autem quale à me judicium expectet vel etiam exigat, qui de me priùs nam iniquè judicavit hominum deorumque moderator ſummus. Quis enim fiduciâ mortalis ego utiq; e pilio & è plebe hubſequo, cujus neq, fori neque ſubſellii res eſt, quæ in certamen

certamen venit: decernam hanc litem anxjam & ancipitem de immortalium dearum forma? quarum etiam præsentiam tremulo horrore expaveſco; nondum satis aut mitiſſimo ipſarum aſpectu, aut molliſſimo vocalis dei affamine confirmatus. Quanto meliùs ipſe ſibimet ſumpſiſſet hunc judicii calculum formarum ſpectator elegans, cupitor ardens, potitor notus? ſed video quid velit declinare ſcilicet, & à ſe amovere vult tantæ dijudicationis invidiam, & in me tandem derivare. Jam olim docuerunt me rex ille aſininis donatus auribus, & vates oculis mulctatus, quàm periculoſæ machinæ ſubeat aleam, quicunque veſtris dirimendis controverſiis arbiter adſcitus fuerit. Quod ego vos, ſereniſſimæ dominæ, oratas exoratas velim, quoniam Jovis ſummi nullatenus per hunc Argicîdam diffugere authoritatem licet, ut ſententiâ (quod factu neceſſe eſt) ſecundum unam pronunciatâ reliquæ duæ ſpe ſuâ fruſtratæ, me conjugis patriſque veſtri ſortitione judicem electum, rejectione veſtra non improbatum, nec offenſâ excipiatis, nec odio aut vindictâ proſecutum eatis. Agite igitur pulcherrima numina, veſtras perorate cauſas, veſtras prædicate dotes, namque hinc etiam venuſtatis commendatio, formæ conciliatio. dum ego interea temporis, me recolligo, totuſq; divino huic ſpectaculo addictus, exactiori luſtratione ſingulas & ſingulares formas rimer, penſioreque examine de iis judicem.

Orationem trium Dearum excipit hac Paridis sententia. Quam si placere senserò, & illas & alias hujusce generis dabit iterata editio.

Pax! quale spectaculum, quanta pulchritudo, quæ undiq; voluptas? hic certè est ubi Argus fieri velim, quo tot simul oculis tanta devorem gaudia. Quàm venerabile & regium fulget præstringitq; tum oculorum tum animi aciem Saturno digna proles, Jove matrona, oculis veneranda, ulnis candida? quàm insuper imperiis pollens, quàm muneribus potens, diademate caput cincta, sceptro innixa, divûm incedit Regina, & vera incessu patet Dea? par rotandis cœlis, regendis terris, calcandis inferis. quo æquior (ita mihi faveat Saturnius) factus sum Ixioni tam divinam formam ambienti, rotamq; cui affixus se sequiturq; fugitq; vel uno illius amplexu, utcunque per submissam nubem imaginario redimere præoptem. Illa verò, quam ex facie agnoscas, consilii æquè ac fortitudinis dominam, ex galeæ cono oleaginâ redimito corona, lauro tamen præcinctâ, scias belli pacisque mediam, namque & ægidem quatit, & hastam vibrat, patris æmulata fulmen armipotens virago, belli spolia, pacisque firmamenta præ se ferens: medio tamen inter gratiam & terrorem tenore, nullis non obsequiis votisq; expetẽda, nisi in perpetem & pertinacem jurasset virginitatem. Sed & hæc, dii boni! quàm egregio decore conspicua? neque ex parte speciosa, sed tota amabilis, amicabilis, admirabilis; divûmq; hominumq; voluptas, alma Venus. intecto corpore perfectam formositatem professa, colore in speciem diviso testata ortum; candida, quod cœlo demeat, cærula

cærula quod mari remeat. Erubescunt puni-
cantes in genis rosæ, horrent sororiantes
sub pectus mamillæ, lrventes passim per cu-
tim transluc ent venulæ, per diffusas undi-
que ambrosias comas renident humeri e-
burnei. quàm denique vel sic, neque gem-
mato cesto cinctam, neque Gratiis gratissi-
mis comitatam, neque suis cupidinibus
circumfusam commendat dulcis risus, non
dedecet ipse nævus, & supra omnia apud me
valet ipsius oratio; qua se mihi daturam
nuptui pollicetur quandam formâ præci-
puam, suique similem, candidam utpote à
Jove cygno satam, teneram ut quæ in ovo
nutrita fuerit. Valeat itaque imperandi li-
bido, facessat bellicæ gloriæ sitis; haben-
dam in hoc certamine rationem pulchritu-
dinis monent & Jovis jussa, & Mercurii
mandata, & ipsius aurei pomi inscriptio,
pulchra capiat. Hoc igitur cape tuo jure, O
Venus.

Nam tua forma deam, me judice, vincit utramq;

Et alias discernendi litium formulas, li-
tem secundum alteram partem dandi, vel
ampliandi licebit affingere ex judicio Do-
labellæ, & rejectione mulieris Smyrneæ ad
Areopagitas. A.Gell.12.l.7.c.ex Val.Max.
8 1.vid. & judicium Calatini.Val Max 2.l.
8.c. Licinii Fimbriæ.l.7.c.2.Jul. Cæs Sen.
de benef.5.l.24.c.Philippi & mulieris Val.
Max.6.l.2.c Cambysis. l.6. 3.c. Claudii de
muliere non agnoscente filium.Suet.Claud.
15.c.Alexander alteram occludebat aurem,
reo sc. reservatam. Qui statuit aliquid parte
inauditâ

inauditâ alterâ, Æquum licèt ſtatuerit haud æquus fuit. De judicis officio in litibus. A. Gell. 14. l. 2. c. & 4. c. & Cic. pro A. Cluentio. Judicium pop. Rom. parùm honeſtum inter Ardeates & Aricinos. Liv. 1. 3. & Val. Max. 7. l. 3. c. Ampliationis, N. L. *non liquet.* Aſconius, Cicero, Liv. &c. Ptolomæi. Ælian. Var. hiſt. l. 14. c. 43. Philippi dormitantis Plut. Apophth.

FINIS.

Excuſum *Londini*, Impenſis
Ph. Stephani & Ch. Meredith,
Sub Leone aureo in Cœmeterio *Paulino.*

Extant apud eoſdem *Ph. Stephanum* & *Chr. Meredith* alia ejuſdem autoris opuſcula.

Commentaria in Ovidii Metamorphoſeu.

Anthologiæ Græcorum Epigrammatum florilegium.

Synopſis Græcarum Declinationum & Conjugationum.

Index Poeticus, digito commonſtrans locos communes apud veteres poetas & recentes.

Syntaxis Grammatica, & Genera Nominum ſecundum declinationes ſingulas.

STC 10706

166250
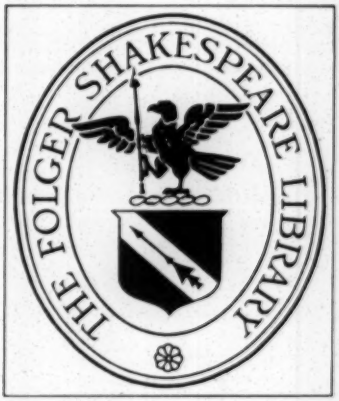
THE FOLGER SHAKESPEARE LIBRARY